

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ"

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія "Філологічна"

Випуск 3

Острого – 2010

УДК: 81.161.2+
81.111
ББК: 81.2 Укр.+
81.2 Англ.
Н 34

*Рекомендовано до друку
засіданням ради факультету романо-германських мов
Національного університету “Острозька академія”
(протокол № 7 від 24 березня 2010 року).*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ковальчук І. В., кандидат психологічних наук, доцент;
Коцюк Л. М., кандидат філологічних наук, доцент;
Новоселецька С. В., кандидат психологічних наук, доцент;
Кондратьєва А. Є., магістр;
Босик О. С., магістр;
Горблюк О. А., магістр;
Діденко І. Ф., магістр;
Мацьківська Л. А., магістр.

Студентські наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – Вип. 3. – 2010. – 160 с.

У збірнику містяться студентські статті, присвячені проблемам мовознавства та літературознавства. Збірник рекомендується студентам-філологам та всім, хто цікавиться філологічною наукою.

© Видавництво Національного університету
“Острозька академія”, 2010

*Андрощук Лариса Миколаївна,
Національний університет "Острозька академія"*

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

Фразеологія є одним з багатьох джерел мови, яке підносить її на високий рівень розвитку як науки та пов'язує її з іншими науками, що в результаті призводить до вирішення багатьох важливих проблем.

Дане дослідження полягає у виявленні значення топонімів у складі фразеологічних одиниць з точки зору лінгвістики та знаходженні особливостей географічних назв у фразеологізмах. Завдяки даному дослідженню ми маємо змогу прослідкувати історичний розвиток людства як суспільства та розвитку його мови, який вона відображає.

Мета дослідження проаналізувати, наскільки природа фразеологізмів співвідноситься із їх компонентним складом.

У ході нашого дослідження були застосовані такі методи дослідження як: критичний аналіз досліджень з даної проблеми та семантичний аналіз фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом.

Топонімічні елементи у складі фразеологічних одиниць відображають сутність значення фразеологізмів. Кожна географічна назва несе в собі якісь особливості та має свою історію. Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом не просто констатують факти чи повідомляють про явище, вони канонізують традиції, спонукають до дії, виховують у людей любов до рідного краю, до рідної землі. Високі моральні ідеали, людська гідність є базовими поняттями.

East or West, home's the best (прик.) – в гостях добре, а дома краще; дім людини (її будинок, рідне місто, батьківщина) є для неї місцем, де вона почувається найщасливішою, особливо у порівнянні з іншими місцями, де ця людина може знаходитись [1: 326].

Найчастіше топоніми зустрічаються у прислів'ях. Їх естетична цінність полягає в тому, що в них чітко і досить стисло виражена закінчена думка. Вона являє собою образну формулу, побудовану на основі порівняння, метафори та інших стилістичних прийомів. Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом пов'язані з побутом народу, його історією, національною самобутністю. Багато з них були

засвоєні в результаті багатовікових зв’язків з сусідніми народами.

Coals to Newcastle – як вугілля в Ньюкасл (тобто даремна, марна, безглузда справа); частина виразу *to carry coals to Newcastle* “робити щось не потрібне” – був уже відомий у середині 1500 років, а саме в той час, коли Newcastle upon-Tyne був головним видобувничим центром вже протягом 400 років. На сьогоднішній день вираз вживається набагато рідше, та ще не зовсім забутий [1: 221].

Особливий пласт посідають фразеологізми стародавньоримського та стародавньогрецького походжень. Їх еквіваленти прослідковуються у багатьох мовах, вони належать до інтернаціоналізмів:

Rome was not built in a day (присл.) – враз нічого не робиться, Рим не відразу збудований [1: 824].

When Greek meets Greek then comes the tug of war (присл.) – коли двоє людей однакової статури, сили, рішучості тощо протистоять один одному, тоді відбувається справжня боротьба [1: 904].

Топонімічні компоненти у складі фразеологічних одиниць мають як лінгвістичне значення, так і історичне, адже вони створювались протягом років і були зафіксовані у мові, за допомогою якої ми можемо дізнатись про життя, побут та цінності людей, які жили в різні часи та в різних місцях.

Література:

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник. – К.: “Знання”, 2005.
2. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины. – Л., 1946. – 118 с.
3. Кунин Александр. Курс фразеологии современного английского языка: Учебное пособие. – М.: Феникс, 2005. – 488 с.
4. Кунин А. В. Английская фразеология. – М., 1970. – 165 с.

*Барабасевич Поліна Олександрівна,
Національний університет "Острозька академія"*

ІДІОМАТИЧНІ ВИРАЗИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Проблема вивчення, розуміння і трактування ідіоматичних виразів нині є актуальною. Важливо звернути увагу на розгляд цього питання відомими дослідниками і визначити особливості перекладу фразеологічних одиниць, виділити послідовні етапи інтерпретації цих виразів українською мовою.

Коли ми говоримо про фразеологізми в англійській мові, ми завжди повинні пам'ятати, що в англійській лінгвістиці термін "фразеологізм" не вживається взагалі. Англійський фразеолог Л. П. Сміт використовує слово *idiom*, яке вживає в його вузькому значенні, "для визначення таких особливостей мови, які є мовленнєвими аномаліями, що порушують або правила граматики, або закони логіки".

Ідіома (від грец. *idioma*, що в перекладі означає "особливість") одиниця мови, яка представляє собою стійке сполучення, значення якого не мотивується компонентами, які складають його, значення частин не зводиться до значення цілого. Розрізняють лексичні ідіоми (речення або сполучення слів, яке характеризується повним значенням), синтаксичні ідіоми (синтаксична конструкція, яка має форму простого або складнопідрядного речення або поєднання слів), морфологічні ідіоми (прості або складні слова, які не розкладаються з точки зору сучасної мови, за морфологічним складом, але які діляться на форманти, які втратили смислову функцію у складі цілого).

Говорячи про значення ідіоми, не можна залишити поза увагою поняття внутрішньої та зовнішньої форми, які О. О. Потєбня розрізняв у слові. Ці дві форми наявні і в ідіоматичних виразах. Зовнішня форма – це окремих звук, а внутрішня – це і є значення. Від компонентного складу ідіоматичних виразів залежить його значення. Порівнюючи морфемний склад слова і структуру ідіоматичного зрощення, В. П. Жуков зазначає, що морфеми у складі слова носять більш спеціалізований характер, ніж компоненти фраземи [1: 151]. Лексеми,

які стають складовою частиною ідіом, втрачають своє номінативне значення внаслідок переосмислення. В ході цього процесу досить важому роль відіграє прототип фразеологічної одиниці (ФО), який передує появі фраземи. Якщо прототип відсутній, то переосмислюються лексеми, що входять до складу даного фразеологічного звороту. Таке явище зумовлене лінгвістичними та екстралінгвістичними чинниками.

Слід зазначити, що науковець А. К. Смирницький виділяє не лише ідіоми, але й фразеологічні одиниці. Ідіоми засновані на перенесенні значення, метафорі, яка ясно усвідомлюється об’єктом мовлення. Наприклад: *To take the bull by the horns* – узяти бика за роги; діяти рішуче. *Dead as doornail* – без жодних ознак життя. Отже, при вивченні іноземної мови, ідіоми спричиняють труднощі при перекладі, а також потребують спеціального коментування. Що ж до фразеологічних одиниць, то до них належать звороти типу: *to get up, to give up, to fall in love* [2: 138-139].

Фразеологізми – одна з універсалий мовлення [2: 4-5]. Труднощі перекладу ідіоматичних виразів починаються з їх розпізнавання в тексті. Другою важливою умовою в процесі розпізнавання ФО є вміння аналізувати їх мовленнєві функції. Маючи справу з фразеологічними одиницями при перекладі, перекладач повинен не лише добре знати обидві мови, але й бути здатним аналізувати культурно-історичні й стилістичні аспекти оригінального тексту, зіставляючи їх з можливостями мови перекладу й культури. У творенні ідіоматичних виразів величезну роль відіграє людський фактор, оскільки переважна більшість фразеологізмів пов’язана з людиною, різними сферами її діяльності.

Для того щоб адекватно перекласти ідіоматичні вирази з англійської на українську мову, перекладачі та студенти, повинні дотримуватись таких етапів:

1. Прочитати уважно фразеологізми.
2. Виписати всі незнайомі слова та зробити переклад, використовуючи словник.
3. Зіставити приблизний переклад із контекстом.
4. Дати переклад фразеологізму з урахуванням особливостей менталітету та культури рідної мови, літературних та історичних норм.

Наприклад, ідіома *to eat somebody* не може бути перекладена дослівно “їсти когось” [3: 19]. Потрібно розглядати у контексті:

- *I don’t want to talk right now – What’s eating you?*
- *Nothing. I’ll talk to you later.*

Враховуючи реалії та літературні норми рідної мови і не відходячи від контексту, зберігаючи зміст діалогу, *to eat somebody* може бути перекладене як: що тебе гризе? або згідно з культурою розмовного стилю – яка муха тебе вкусила?

Знання особливостей та етапів перекладу ідіоматичних виразів дасть змогу поглибити знання студентів про культуру та традиції народу, мова якого вивчається, удосконалювати вивчення мови в оригіналі, формувати розуміння та вміння відчувати логіку мовлення, збагатити світогляд студентів, навчити їх адекватно та своєрідно відображати власні думки, використовуючи ці вирази.

Можемо зробити висновок, що головним завданням теоретичних досліджень є формулювання чітких принципів перекладу ідіоматичних виразів враховуючи не лише їх структуру та значення окремих лексеми, які входять до їхнього складу, але й їх походження, а також контекст у якому вони вживаються. При перекладі ідіом рідною мовою, потрібно підбирати вислови та мовні кліше, які відповідають саме менталітету та культурі мови перекладу.

Література:

1. Жуков В. П. Семантика фразеологических оборотов. – М., 1978
2. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1986. – С. 3-10,128-139.
3. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь. – М., 1956.
4. Потебня А. А. Мысль и язык. – К., 1993
5. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник української мови. –К.: Освіта, 1998.

Безрука Ірина Петрівна,

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД ПОЕЗІЙ ЕДГАРА ПО: ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ БАР'ЄРИ

Художній переклад є духовним надбанням народу цільової культури, а також автономним твором, що функціонує в чужій культурі невіддільно від оригінальної літератури. Переклад забезпечує спілкування між двома національними літературами, знайомить із здобутками світової культури, єднає народи та епохи. Поетичний переклад досліджували А. В. Коломієць, О. Тупиця, Андре Лефевр, Пітер Ньюмарк, Сюзан Баснет, Лоренс Венуті, І. Хігінс, С. Херві та ін. Дослідженням перекладу творів Едгара По займалися О. П. Рихло, І. М. Боровинський, А. О. Пермінова.

Характерною ознакою поезій є їх образно-емоційний вплив на читача, який досягається завдяки використанню стилістичних засобів, національно-забарвленої лексики, символіки образів. Відтворюючи відповідні особливості оригіналу, перекладач має на меті досягнення певного комунікативного ефекту. Контактуючи з інокультурною поезією, реципієнти сприймають її через призму своєї власної культури, і те, що є очевидним для носіїв вихідної культури, може бути незрозумілим для носіїв цільової. Там, де спостерігаються такі розбіжності, говорять про наявність безеквівалентних елементів. Отже, перед перекладачем постає питання – показати специфіку і екзотику вихідної культури чи зберегти звичність і втратити колорит.

Беручи за основу теорію “культурного переміщення” (cultural transposition) С. Херві та І. Хігінса, був проведений аналіз перекладів поезій Едгара По. За результатами цього аналізу можна простежити, як культурно-прецедентні риси вихідного тексту (source text) нейтралізуються перекладачем у цільовому (target text) за такою схемою: **екзотизм (exoticism) – калькування (calque) – культурне запозичення (cultural borrowing) – комунікативний переклад (communicative translation) – культурне заміщення (cultural transplantation)** [2: 72].

1. Екзотизми відображають поняття “чужої етнокультури” і вживаються для надання мові особливого колориту. При перекладі такі

слова транскрибуються чи транслітеруються: *ale* – *ель* (вид пива) [1:195], *Wall Street* – *Волл Стрім* (вулиця в Нью Йорку) [1: 197].

2. Культурні запозичення – іншомовні слова, цілком засвоєні мовою, що їх запозичила. Вони не сприймаються як чужорідний елемент і не потребують пояснень щодо форми і значення: *a bank note* – *банкнот* [1: 197], *serenade* – *серенада* [1: 105], *lord* – *лорд* [1: 119], *seraph* – *серафим* [1: 122].

3. Калькування – це буквальный переклад слів та словосполучень, наприклад, *lion ambition* – *левина мрія* [1: 21], *in each idol's diamond eye* – *що сяють в ідолських очах* [1: 99].

4. Комунікативний переклад відбувається тоді, коли перекладач знаходить відповідники у цільовій мові. Ця заміна не дослівна, але має такий же вплив, як і на читача мови-оригіналу. Наприклад, *Soft may the worms about her creep!* – *Хай пухом їй земля лежить!* [1: 92], *'Tis as plain as the light of the day* – *Хіба не ясно?* [1: 196], *beyond the utterance of the human tongue* – *яка людському слову невідвладна* [1: 151], *ill angels* – *демони* [1: 134].

5. Культурне заміщення – слово цільової мови є не дослівним еквівалентом, але має схожі культурні конотації зі словом вихідної: *diadem* (маленька корона з коштовним камінням) – *вінець* (головний бір з листя, гілок і квітів) [1: 13], *chamber* (спальня) – *хороми* (велике, просторе приміщення) [1: 92].

Отже, перекладаючи національно-марковану лексику, перекладач повинен знати культуру соціуму, в якому вони функціонують, брати до уваги специфіку перекладу відносно його цілей та реципієнтів, а також семантичну та структурну складність цих одиниць. Адже основне завдання перекладача – вирішити як передати значення та емотивні характеристики національно-забарвленої лексики, щоб досягнути комунікативної мети перекладу.

Література:

1. Ельдorado: Поетичні твори. Едгар Аллан По. Упорядник А. Онишко. – Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2004. – 303с.
https://ndsim.esec.pt/pagina/si/docs/08tourists_guidebooks.pdf

Безручко Олена Вікторівна,

Миколаївський державний університет імені В. О. Сухомлинського

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРВ'Ю

Журналістський твір будь-якого жанру – комунікативно-психологічне явище, складний акт мовної комунікації. Цей факт переконливо засвідчено у загальнотеоретичних працях М. Феллера, В. Різуна, К. Серажим та ін.

У мовознавчій терміносистемі з'явилося багато словосполучень з “комунікативним ядром”. Як відомо, текст – це одиниця комунікативного акту, комунікативна подія, що має комунікативну спрямованість, значущість та комунікативну структуру, що впливає з комунікативної мети (задуму, мотиву, смислу, інтенції/наміру), включає комунікативні стратегії і тактики.

Щодо загального підходу до розуміння структури публіцистичного тексту комунікативна стратегія “полягає у такому розгортанні тези (основної думки), за допомогою якого не лише можна якнайкраще розкрити зміст, а й вплинути на ситуацію” [5: 106]. Вибір загального композиційного типу, прийомів подачі фактів, їхнє висвітлення, загальна тональність твору – усе це пов'язано з комунікативною спрямованістю тексту. “Комунікативна стратегія, як зазначає К. Сераж, зумовлюється цільовою настановою й відображається у плані або в тезах підготовленого мовленнєвого твору” [5: 106].

Необхідно відмітити, що комунікативна стратегія залежить і від жанру журналістського тексту, домінування в ньому раціонально-логічних чи емоційно-риторичних типів структур, а отже, окреслення певних композиційно-стилістичних параметрів. Комунікативні стратегії особливо активно проявляються в діалогічному мовленні, а серед журналістських жанрів – в інтерв'ю – “як специфічному типу вербальних інтеракцій”. За даними Ю. Третьак: “відрізняється воно тим, що реалізується водночас і як міжособистісне контактне спілкування співбесідників (інтерв'юера та респондента), і як опосередковане дистанційне спілкування з масовим адресатом” [4: 339]. Комунікативно-прагматичний аспект інтерв'ю (а ширше – діалогічного мовлення) досліджували Н. А. Заїгріна, Т. І. Попова, Г. В. Ейгер, І. С. Шевченко,

А. А. Романов та ін. [1]. Зауважимо, що Ю. Ю. Третяк досліджує дискурсивні стратегії інтерв'юера в особливому публіцистичному жанрі – інтерв'ю-презентації. Зокрема науковець виділяє глобальну стратегію, яка підпорядковує всю композиційну побудову інтерв'ю; реалізують цю глобальну стратегію допоміжні стратегії, що залежать від різноманітних чинників (теми, учасників та ін.), а допоміжні стратегії втілюються у цілій низці мовленнєво-поведінкових тактик.

Отже, комунікативною стратегією інтерв'ю вважаємо “впорядковану спрямованість мовних ресурсів на виконання немовного завдання спілкування в мовленнєвій події, тобто когнітивний план спілкування, за допомогою якого реалізується комунікативне завдання. Засобами реалізації стратегій є тактичні ходи як “комплекс прийомів когнітивно-го, семантичного, риторичного, прагматичного планів” [4: 370].

Саме тому, мета нашої статті полягає у виявленні особливостей комунікативних стратегій сучасного інтерв'ю як інваріантної одиниці, узагальнення форми їхньої реалізації як вербальні складові комунікативного процесу. Матеріалом для дослідження виступила велика кількість газетно-журнальних інтерв'ю останніх років.

Будь-який текст, а тим більше журналістський, за даними В. Різуна – це “слово для справи”. Його основна стратегія – вплив, а саме вплив на масового адресата, “невизначену множину”. Специфіка подання інформації і творення тексту в інтерв'ю – мінімум два учасники. Головним інформатором у процесі спілкування є респондент, але головним стратегом, від кого залежить якість, повнота і ступінь інформативності матеріалу, – інтерв'юер.

Основна початкова стратегія – репрезентація інтерв'ю, привернення уваги читача. Вона реалізується на рівні видання і автора матеріалу вербальними і невербальними засобами. Передусім інформативно-пошукову функцію виконують постійні рубрики.

Головним структурно-композиційним елементом, що проковує зацікавлення до інтерв'ю, на нашу думку, є неординарний заголовок (не менш важливим компонентом матеріалу є також фотографія). Практика номінації респондента у заголовку – одна із продуктивних сучасних форм самого заголовка у газетних матеріалах. Зауважимо, що стратегія привернення уваги не реалізується самим лише власним ім'ям. Темовидільну роль відіграє саме права частина заголовка. Вона має декілька типових виявів.

Стратегічно важливим компонентом усього тексту інтерв'ю є зачин. Він може мати характер підзаголовків, текстових вирізок, авторського вступу (передмови). У деяких виданнях жанр інтерв'ю має

стале оформлення. Наприклад, у “Львівській газеті” воно має такий вигляд: інформація, з ким ведеться розмова, його посада, вислів-цитата, вирізка, вступ, власне бесіда. Окремими блоками можуть іти інформаційні довідки (автобіографічні, творчі, фахові, статистичні) залежно від теми інтерв’ю і передусім – особи респондента. Тактичним ходом можна вважати однакові запитання, які у кожному інтерв’ю ставлять до іншого респондента. Творчі особистості відповідають по-різному, і саме зіставлення їхніх думок викликає інтерес у читача. Наприклад, певний час в інтерв’ю з письменниками у “ПіКу” ставилися запитання: “На яке запитання має відповідь...?”. Однаковим у кінці було питання: “Ваше бачення майбутнього”, “Ваше бачення перспектив” тощо.

Ключові теми інтерв’ю, мотивація наміру, комунікативна мета, характер самого інтерв’ю – всебічне ознайомлення з творчою людиною, її діяльністю, виявлення особистого ставлення до чогось чи партійної позиції, реакція на подію, пояснення причини, бачення майбутнього, виявлення концепції діяльності – усе це автор інтерв’ю намагається вмістити у текстовій препозиції. Ось можливі підсумкові конструкції таких вступів: Про це і не тільки – в інтерв’ю...; Своїм баченням цієї проблеми поділився...; Як вдалося цього досягти – в інтерв’ю з ... та ін.

Важливими параметрами інтерв’ю як комунікативної одиниці є мета спілкування, учасники спілкування і тема спілкування. Мета спілкування, як ми зазначили, може бути сформульована уже в зачині до інтерв’ю. Стратегії і тактики мовленнєвої поведінки інтерв’юера залежать від характеру особи-респондента, від теми спілкування, що так чи інакше уособлює цей респондент. Усі згадані параметри взаємопов’язані між собою.

Саме тому, основна вимога до журналіста, який бере інтерв’ю, – високий ступінь готовності до нього, що передбачає знання достатньої інформації про особу, подію, накреслення ключових елементів бесіди, чітке визначення теми і адресата. Це сприяє вдалому добору запитань, веденню розмови у правильному руслі, ефективності структури, вибору досконалих тактичних ходів. Деколи бесіда відбувається між двома особами одного фаху (письменниками, лікарями, спортсменами), однак один із них виконує роль журналіста. Загалом завдання інтерв’юера: максимально сприяти самовираженню респондента-особистості; максимально стимулювати розмірковування респондента-експерта; максимально залучити читача до ситуацій-обговорення, “створити ефект присутності читача при бесіді”. Цьому підпорядковані такі: стратегія представлення і формування уявлення

про особистість; стратегія виявлення позиції (ставлення, компетенції, оцінки тощо) та стратегія включення читача в бесіду. У зв'язку з цим автор-інтерв'юер так моделює свою мовленнєву поведінку, щоб певною мірою передбачити мовленнєву поведінку респондента, тобто передбачити характер інформації; обсяг інформації, емоційно-оцінну напругу, обумовити наступні ходи та ін. Важливим є й формат інтерв'ю, широко чи вузько тематичний аспект обговорення, стиль текстового продуцента.

Розкриття особистості відбувається експліцитними чи імпліцитними засобами і залежить від ступеня обізнаності з нею читачів. Найперше це роблять у зачині. Текст зачину “активізує в свідомості читача модель сприйняття особистості респондента, задає ракурс її (особистості) розгляду, стимулюючи тим самим інтерес читачької аудиторії” [6].

Стратегія стимулювання розмірковувань реалізується в інтерв'ю з людьми, які мають у своєму активі багато інформації, – добре, високо, чітко, безпосередньо проінформованими (наприклад, політиками, ученими, письменниками). У такому разі інтерв'юер частіше використовує мотивовані запитання, які мають обов'язково опору-передісторію, засвідчують певною мірою обізнаність у темі та ерудицію самого журналіста, або іноді – лише натяк на запитання, що є своєрідним інтелектуальним стимулом. Вигідною тактикою є мотивація й відповіді: у запитанні є альтернатива, цілий ряд для вибору варіанта відповіді, свідоме заперечення. У запитаннях журналістів часто є “вербальні прагматичні маркери”, “значущі компоненти авторської стратегії побудови” [3: 235], роль яких виконують стратегічно важливі за семантикою дієслова, наприклад: Чим можна пояснити...?; Як ви прокоментуєте...?; Чи можна сподіватися...?; Як ви вважаєте/гадаєте...?; та багато ін.

З великою обережністю треба говорити про застосування в жанрі інтерв'ю маніпулятивних стратегій і тактик, які навіть на рівні між-особистісного спілкування можуть зашкодити розбудові інтерв'ю. Не йде мова про вплив на масову аудиторію [2: 143-150]. Маніпуляція може здійснюватися вербальними і невербальними засобами, зосереджуватися у структурних елементах, негативно оцінній лексичній, провокативних запитаннях, наполегливо тенденційних повторях, підступних наївно-простих запитаннях, аналогіях і натяках та ін. За винятком запитань, невдало сформульованих (Проблема в журналістах?; Як відзначатиме річницю акції “Україна без Кучми”?), не зовсім пов'язаних із темою (Що скаже Богові Валерій Шевчук?),

нетактовних (Скільки ви отримуєте? А прем'єр-міністр?; Чи дошкуляли травми?; Неважко так жити: ви тут, а ваші – у США?; А гроші за це не пропонувала?), матеріалізованого у тексті чи структурі інтерв'ю маніпулятивного наміру ми не виявили. Очевидно, ці стратегії можуть бути наявні у різних за сферою впливу, політичними платформами виданнях, які борються за вплив на масову свідомість.

Стратегія включення читача в бесіду досягається створенням ефекту присутності читача при розмові. Це відбувається за допомогою вживання публіцистичного “ми”, динаміки розмови (простих запитань “Як?”, “Чому?”, “Де?”), залучення читачів до формулювання запитань, інтимізації спілкування та ін..

Зауважимо, що на Інтернет-сторінках одночасно можна знайти “Правила спілкування в інтерв'ю”, які визначають стратегію поведінки респондента і дають йому відповідь на запитання “Що очікують від вас ЗМІ?”. Знання цих “золотих правил” корисне для обох сторін.

Отже, глобальна стратегія жанру (інформація, вплив) та допоміжні стратегії із розгалуженими тактиками – це не лише технічний бік інтерв'ю. У статті ми виявили особливості комунікативних стратегій сучасного інтерв'ю, також узагальнили форми їх реалізації як вербальні складові комунікативного процесу. Вміння реалізувати стратегії вербальними та невербальними засобами забезпечить якість жанру та досягнення “інформаційного комфорту” (вислів Н. Ф. Непійводи) для читачів. Тому подальше докладне дослідження цих стратегій – потреба часу.

Література:

1. Заиграва Н. А. Лингвостилистические особенности печатного интервью как типа текста: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – М., 1988; Попова Т. И. Телеинтервью в коммуникативно-прагматическом аспекте. – СПб., 2002; Эйгер Г. В., Шевченко И. С. Принципы моделирования речевых актов // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – №500; Романов А. А. Коммуникативная инициатива говорящего в диалоге // Текст как структура. – М., 1992.
2. Дмитрук О. В. Маніпулятивні прийоми у сучасних ЗМІ // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. – № 7. – К., 2002.
3. Козловська Г. Б. Форми реалізації прагматичного аспекту інформування в газетному повідомленні про погоду // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. – № 7. – К., 2002.
4. Третяк Ю. Ю. Дискурсивні стратегії інтерв'юера, орієнтовані на масового адресата, в публіцистичному жанрі інтерв'ю-презентації на сторінках французького літературного журналу “LIRE” // Мова і культура. Вип. 6. – К., 2003.
5. Серажим К. С. Структура публіцистичного тексту: загальні підходи до текстологічного аналізу // Наук. зап. ін-ту журн. Т. 1. – К., 2002.

*Бескорса Ольга Андріївна,
СумДПУ ім. А. С. Макаренка*

БІЛІНГВІЗМ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ

Не існує жодної країни, яка могла б існувати ізольовано від інших держав. Звичайно, економічні контакти допомагають країнам розвиватися та зміцнюють їх. А як бути з міжмовними контактами? Протягом тривалого часу білінгвізм розглядали як лінгвістичну проблему. Чи можна змінити сьогодні ставлення до цього явища? Цим питанням почали цікавитися лише в останні декілька років, хоча білінгвізм давно вийшов за межі індивідуального, ставши загальним явищем. Саме тому об'єктом дослідження ми обрали білінгвізм [1: 15].

Білінгвізм – практика поперемінного використання двох мов, кожною з яких білінгв володіє на високому рівні. Але певна частина мовознавців (наприклад, А. Мейє та Ю. Жлуктенко) стверджують, що досягти однакового рівня володіння двома мовами майже неможливо. Адже в будь-якому випадку одна з мов буде пригнічуватися іншою [5].

Щоправда, ми свідомо відмовилися від тлумачення білінгвізму як мовної проблеми, спробувавши розглянути його як соціокультурне явище. Сьогодні це питання є надзвичайно актуальним і викликає багато суперечок. Адже не лише вчені-мовознавці, а й педагоги, психологи та історики намагаються знайти відповідь на питання: звідки виникла двомовність та чому люди стають білінгвами.

Проти білінгвізму виступили історики. Адже вони вважають, що український білінгвізм – це результат багаторічного панування інших держав на теренах сучасної України.

Думка філологів стосовно цього питання розділилася. Адже одні вважають, що білінгвізм необхідно викоренити, а інші – що це повноцінне мовне явище, яке має право на існування [3: 121].

Для того, щоб знайти відповідь на питання, чим сьогодні став білінгвізм: злом чи добром, необхідно аналізувати це явище не лише з точки зору української мови, а й культури та політики.

Українську мову в Україні рідною називають трохи більше 51%, російську – близько 28%. А кількість тих, хто визнав російську та

українську мови як рідні, склала 21,5%. Як показало це опитування, кількість білінгвів в Україні досить значна.

Активними білінгвами сьогодні є переважно молоді люди. Навчаючись у школах з викладанням українською мовою, вони вільно володіють російською. При цьому необхідно зазначити, що йдеться саме про вживання літературної мови, а не суржиків [2: 213].

Як уже зазначалося, сьогодні білінгвізм не є лише питанням філології. Це соціокультурне явище необхідно використати на користь України. Боротися з двомовністю дуже складно. Адже людина, яка дві мови вважає рідними, не зможе зовсім відмовитися від однієї з них. Та й чи потрібно це робити?

Однією з проблем сучасності визначають поділ суспільства на російськомовних та україномовних. Перехідним містком між ними і мають стати білінгви. Адже люди, що володіють двома мовами, можуть займатися популяризацією обох мов. У першу чергу, це стосується активізації вживання української мови в російськомовному середовищі. Завдяки вчителям-білінгвам також можна значно полегшити засвоєння однієї з цих мов носіями іншої. Також не можна забувати й про те, що допомога білінгвів стане у нагоді при веденні документації. Отже, білінгвізм може стати явищем, корисним для України.

Література:

1. Ажнюк Б. М. Мовна єдність нації: діаспора й Україна / Ажнюк Б. М. – К.: Рідна мова, 1999. – 452с.
2. Михайлов М. М. Об изучении проблемы двуязычия // Язык и общество. – М.: Наука, 1968. – С. 212-215.
3. Ханазаров К. Х. Критерии двуязычия и его причины // Проблемы двуязычия и многоязычия. – М., 1972. – С. 119-124.
4. Швейцер А. Д. Современная социолингвистика: Теория, проблемы, методы. – М.: Наука, 1976. – 176 с.
5. Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму. / Шумарова Н. П. – К.: Вид/ центр КДЛУ, 2000. – 284 с.

Білоус Оксана Іванівна,
Національний університет “Острозька академія”

ЕМОЦІЙНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ТЕКСТУ ЧЕРЕЗ КІЛЬКІСТЬ ЕКСПРЕСИВІВ (на прикладі творів американських авторів)

Актуальність статті визначається необхідністю вивчення тексту як основної одиниці комунікації та подальшого дослідження експресивних висловлювань, адже вони є досить важливі на сучасному етапі вивчення мови, так як передають емоційне навантаження тексту. Мета полягає у визначенні взаємозв'язків, властивостей і функцій експресивів у тексті.

Об'єктом статті є два різних за жанром твори, роман Скота Фітцджеральда “Tender Is The Night” та детектив Раймонда Чендлера “The Big Sleep”.

Текст – основна одиниця комунікації, яка виконує найрізноманітніші функції: це і засіб комунікації, і спосіб збереження і передачі інформації, і відображення психологічного існування індивіда, а також відображення відповідних соціокультурних традицій [1: 114]. Специфіка прагматичного підходу до текстів полягає в розгляді тексту як одиниці комунікації, як засобу мовлення, який необхідний для спілкування в цілому [3: 39]. Оскільки головна мета будь-якого спілкування полягає в тому, щоб деякою мірою змінити поведінку чи почуття (співрозмовника, читача, слухача), викликати відповідну вербальну, фізичну, ментальну реакцію, то головною метою будь-якого тексту є вплив на читача, який здійсниться лише в тому випадку, якщо автор тексту виокремив мовні засоби, а читач в свою чергу зрозумів текст.

Текст є витвором мовленнєвого процесу у письмовому вигляді, що володіє завершеністю і літературним оформленням, й складається з назви та особливих одиниць, об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, стилістичного зв'язків, які визначають його цілеспрямованість. Текст має свої, наявні лише йому, параметри і категорії, що допомагають читачу не лише зорієнтуватись в часових подіях, а й перейнятись його емотивним змістом [2: 94]. Саме тому притаманне тексту емоційне навантаження залежить перш за все від наявності

експресивних висловлювань у ньому, адже вони передають психічний стан людини. Сюди можна віднести вираження подяки, вибачення, поздоровлення. Експресиви є досить поширені і часто зустрічаються в мовному середовищі [6: 51]. Їх кількість визначається відповідно до жанру. Другою ознакою емоційного забарвлення є сама структура тексту. Наприклад, у детективі навантаження припадає на початок, а в романі емоційнішою є кінцівка.

Здійснений аналіз роману Скота Фітцджеральда “Tender Is The Night” показав, що твір становить царину, де найрізноманітніші експресивні засоби різних рівнів відзначаються особливою виразністю та образністю й характеризуються власними закономірностями функціонування [4: 344]. Порівняльний аналіз даного роману із зовсім іншим за жанром твором, детективом Раймонда Чендлера “The Big Sleep” показав, що обидва твори досить насичені експресивними висловлюваннями [5: 280]. Однак між ними існують деякі відмінності. В романі сплеск емоцій припадає на кінцівку, а в детективі емоційно-забарвленим є початок. Це залежить від жанру та стилю твору. Незмінною ж у них залишається комунікативно-прагматична функція експресивів, що забезпечує передачу емоцій від автора читачеві через текст.

Умови реального використання експресивної лексики у проаналізованих творах становлять собою конкретну реалізацію експресивного значення, яке не може обмежуватися аналізом парадигматичних, статичних ознак, оскільки функціональний, динамічний потенціал експресивної лексики невичерпний. Саме тому проведене нами дослідження може допомогти у подальшому описі лінгвістичних питань, які стосуються висловлювань як засобу спілкування.

Література:

1. Бурлакова В. В. Синтаксическая структура современного английского языка. – М., 1984. – 225 с.
2. Карабан В. И. Сложные речевые единицы. – К., 1989. – 240 с.
3. Почепцов Г. Г. Фактическая метакоммуникация. – В кн.: Семантика и прагматика синтаксических единств. – М., 1981. – 158 с.
4. F.Scott Fitzgerald. Tender Is The Night. – New York, 1962. – 350 p.
5. Raymond Chandler. The Big Sleep. Режим доступу до книги: <http://lib.aldebaran.ru>
6. Searle G. R. Expressions and Meaning. – Cambridge: Cambridge University Press, 1979. – 179 p.

Бондар Інна Володимирівна,
Національний Університет “Острозька академія”

КОНЦЕПТ КРАСА В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Термін концепт походить від латинського *conceptus* і означає “думка” [4: 35]. Це поняття зацікавило людину ще у часи середньовіччя. Проте з 90-х років ХХ століття це питання надзвичайно актуалізувалось у лінгвістичній науці [3:64]. Його досліджувало багато вчених (В. І. Карасик, С. Г. Воркачев, Р. М. Фрумкіна, А. Вежбицька та ін.), проте єдиного підходу не було знайдено. У роботах згаданих лінгвістів концепт трактується як набір смислів та уявлень, яким оперує людина у процесі своєї розумової діяльності та пізнання світу [1: 358].

Згодом аналіз мови сприяв більш глибокому осмисленню національних особливостей сприйняття світу окремим етносом. Пізнання світу через особливості мови, а мову через особливості етнічного менталітету, являється ґрунтовним для розуміння світобачення народу. У своїй роботі ми схилиємося до теорії А. Вежбицької, яка трактує концепт як комплекс культурно зумовлених уявлень про предмет, що співвідноситься з поняттям, як набором суттєвих ознак та знань про предмет [2: 89].

Таким чином, можна зробити висновок, що термін концепт є узагальнюючим поняттям розуміння певних явищ і формується на основі усвідомлень людини, її власного та народного історично-культурного досвіду. Концепт *BEAUTY* (краса) ж є одним із найбільш цікавих і найбільш важливих складників картини світу для будь-якого етносу. Для позначення його найбільшого поширення набувають такі синоніми: *beautiful, lovely, handsome, pretty, bonny, beauteous, good-looking*. Загальною ознакою для яких є значення “принесити задоволення при спогляданні”. Використовуючи вищезгадану теорію А. Вежбицької диференціальні ознаки згаданих синонімів ми згрупуємо в наступні групи: а) досконалість, відповідність ідеалу (*beautiful*); б) інтенсивне емоційне захоплення, зачарованість (*lovely*); в) раціональне задоволення від споглядання досконалості (*handsome*); г) тонкість, витонченість, делікатність об’єкту, що споглядається (зазвичай невеликого розміру) (*pretty*); д) акцент на задоволенні від (плотського) споглядання об’єкту (*bonny*); е) підкреслення чистоти, бездоганності і свіжості

предмету, що споглядається (fair); є) гармонійність, відповідність і зіставлення простому, рядовому (comely); ж) акцент на тілесній красі (інколи з іронічним підтекстом) (beauteous, pulchritudinous); з) менша міра експресивності (good-looking).

Таким чином, кожне слово в англійській мові на позначення концепту КРАСА має свій відтінок значення. З вище поданої класифікації видно, що жіноча краса представлена детальніше. У жіночих образах протиставляється дійсна краса (beautiful) – простій миловидності (pretty); емоційна оцінка (lovely) – раціональній (good-looking, handsome), наголошується причина позитивної естетичної оцінки (attractive, shapely; blooming, comely). По відношенню до чоловіка переважно використовувати прикметники *handsome, fine, good-looking, gentlemanlike*, але не *beautiful*. *Handsome* передбачає зовнішню велич, правильність пропорцій, симетрію форм і виражає вищу похвалу привабливої зовнішності чоловіків. *Handsome* вживається по відношенню до того, що може бути сприйняте без участі емоцій, відповідає загально прийнятому уявленню про зовнішній вигляд та елегантність.

Література:

1. Науковий вісник Волинського державного національного університету імені Лесі Українки. Розділ XI. Лінгвокультурологія. Етнолінгвістика. – 2007. – № 3. – С. 357 – 362. **3.**
2. С. Г. Воркачев // Теоретическая и прикладная лингвистика. Аспекты метакommункативной деятельности. – Воронеж, 2002. – Вып. 3. – С. 79-95.
3. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт. Воркачев П. Филологические науки – 2001. – № 1. – С. 64-67
4. Демьянков В. З. Понятие и концепт в художественной литературе и в научном языке // Вопросы филологии. М., 2001. № 1. С.35-47.

Viktoriiia P. Boroday,

Kamyanets-Podilsky Ivan Ohienko National University

COGNITIVE PECULIARITIES OF THE CONCEPT “SACREDNESS”

Cognition is a function of brain which gathers, processes and stores information about environment. So brain creates and operates a model of the environment so that organism can interact with it in appropriate ways. Language is not only a tool of communication but also of cognition. Language not only makes a high level of abstraction possible, it is also responsible for the fact that human mental models don't remain confined to individual experience.

Altmann stressed about interdependence between the capacity of social cognition and language. If all individuals share the same language, they also will be able to share the same model of environment [1: 22].

This activity is governed by communicative motivations, which go hand in hand with cognitive ones, 'cause the goal is to pass the mental contents effectively. The effort to *convey* ideas in such a way may lead to the production of occasion meanings in the language if the available conventional meanings are not satisfactory.

The Hungarian linguist Gábor Györi has defined 4 cognitive factors, which determine the choice of a feature or features while coding expression: Cue-validity; cognitive economy; perceived world structure; conjunctively [3: 156].

It's obvious that the speaker will try to make the reference as precise as possible. It's necessary not only to convey things effectively but clearly. Speak in such a way that another person understands you.

Cognitive psychologists have pointed out the fact, that one of the most basic cognitive mechanism-analogy contributes much in making contents easily comprehended. When we create and learn new abstractions, we utilize the familiar knowledge through analogical thinking.

First, the analogy rests on perception of direct similarity, second structural parallel are sought after, then the analogy has a certain purpose. For instance: Stephen Dedalus: – *God was God's name just as his name was Stephen. Dieu was the French for God and that was God's name too;*

and when anyone prayed and said Dieu then God knew at once that it was a French person that was praying [2: 48].

When new ideas are expressed in terms of the familiar information, then the new knowledge is conveyed and desirable intelligibility is achieved.

The coding and naming of new categories is a good method for keeping the communication both effective and economical and may be accomplished either through metaphorical or some other kind of figurative language use.

The categories of the concept of “Sacredness” were conveyed by means of the figurative language use rather than with the morphological operation. For instance: *Mr. Dedalus gave a snort of contempt: “We are an unfortunate priest ridden race and always were and always will be.”* [2:42].

The choice of properties must also be governed by some kind of joint salience for both speaker and hearer-reader. Since speaker and hearer-reader share the same perceptual organization, perceived world structure has a powerful influence on what feature and will be salient. For instance: *There were holly and ivy round the pier glass, and holly and ivy, green and red, twined round the chandeliers. There were red holly and green ivy round the old portraits on the wall. Holly and ivy for him and for Christmas!-holy day* [2:45].

Thus in the article we’ve used basic cognitive factors to analyze the concept of “Sacredness”. As a result we’ve divided the whole concept into two main aspects: Sacredness-consecrated to God and Sacredness-in a family.

Literature:

1. Altmann G. T. M. Cognitive models of speech processing: An introduction // Cognitive models of speech processing: Psycholinguistic and computational perspectives. – Cambridge (Mass.), 1990. – P. 1-23.

2. James Joyce “The Portrait of the Artist as a Young Man”, 1997. – OCR & spellcheck by HarryFan, 24 November 2000.

3. Gábor Györi Semantic change and cognition // Cognitive Linguistics. – Cambridge, 2002. – P. 123-166.

Босик Ольга Сергіївна,
Національний університет "Острозька академія"

ЕТИКЕТНІ КОНСТРУКЦІЇ У ДІЛОВІЙ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ

Епоха ХХІ століття демонструє розширення й ускладнення соціальної діяльності, що містить нові, ефективніші комунікативні технології, продуктом яких стає ділове спілкування, де особливу увагу привертає складання листів, яке передбачає не тільки загальні знання щодо сфери листування, але і конкретні навички написання кореспонденції різними мовами згідно із вимогами, які функціонують в країнах, що є важливим компонентом та елементом зовнішньоекономічної діяльності [2: 60].

Предметом дослідження є етикетні конструкції ділового листування в українській, англійській та французькій мовах.

Діловий лист як комунікативна одиниця має мотивацію, прагматичну настанову, тематичний та ідейний зміст і містить такі реквізити: шапка, дані адресата, посилання на попередню переписку, мету написання, безпосередній зміст листа, формули прощання, підпис, комерційні дані фірми чи приватної особи відправника [1: 556].

Як у всіх ділових текстах, у ділових листах використовується стилістично нейтральна лексика, певні кліше та сталі вирази, які найчастіше функціонують для початку і кінця тексту листа і є прикладами етикетних конструкцій ввічливості: *Ми підтверджуємо отримання Вашого листа від...*; *Thank you for your letter dated...*; *Je vous remercie de votre lettre du [date]...*; *Із вдячністю підтверджуємо отримання Вашого листа...*; *I have the honor of confirming receipt of... J'ai l'honneur de vous accuser réception de...*; *Заздалегідь вдячні Вам (за співпрацю); Thank you in advance for (your cooperation); Je vous remercie à l'avance pour...*; тощо [4; 6].

Звертання у мовознавстві розглядається переважно як категорія усного мовлення. Воно має на меті привернути увагу співрозмовника до висловлювання. У діловій сфері звертання спонукає особу до дії, і з погляду мовленнєвого етикету, виступає своєрідною формулою привітання.

В українській мові найпоширенішими є такі звертання: *Шановний/а (ім'я та батькові)! Шановний/а пане (пані)...! Шановні панове (коле-*

gi)! Вельмишановний добродію! Глибокошановний (ім'я та по батькові)! Високошановний пане... [5].

У міжнародному листуванні переважає звертання з використанням ввічливих форм. В англійській мові – *Dear Mr...*; *Dear Mrs...* і прізвища адресатів (ініціали зазвичай не використовуються); якщо прізвище адресата невідоме, можна написати: *Dear Mr, Dear Sirs, Dear Sir/Madame*. У французькій мові найчастіше використовується форма *Madame, Monsieur*, якщо стать адресата невідома; або ж *Madame* – для жінки і *Monsieur* – для чоловіка. Досить поширеними у французькій мові є форми *Monsieur le Directeur, Madame la Directrice*.

У ділових листах українською мовою у звертанні до жінок не розрізняється стан заміжня/незаміжня і вживається лише слово *пані*. Однак в англійській і французькій мовах існує таке розрізнення. Перед прізвищем заміжньої жінки вживаються слова: *missis* (англ.), *madame* (фр.); перед прізвищем дівчини чи незаміжньої жінки – *miss* (англ.), *mademoiselle* (фр.).

Закінчення ділового листа має відповідати тону вітання чи звертання: *З повагою* (укр.); *Sincerely Yours (AmE), Yours sincerely (BrE), Sincerely, Yours faithfully* (англ.) – вживається якщо звертання мало форму *Dear Sir, Dear Madame*, тобто без імені адресата; *Veillez agréer ... mes salutations distinguées; Veillez croire... à nos salutations distinguées; Je vous prie d'agréer, ..., l'expression de ma considération distinguée; Je vous prie d'accepter, ..., l'expression de mes hommages respectueux* (фр.) [3; 4].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку суспільства ділове листування не втратило своєї важливості та призначення. Попри те, що останніми роками його стиль значно спростився, проте ще залишається досить умовностей, яких потрібно обов'язково дотримуватись, особливо зважаючи на відмінності мовленнєвих етикетних конструкцій у різних мовах, знання яких є запорукою успішного ділового листування.

Література:

1. Гринда Ю. І. Ділове мовлення англійською мовою як невід'ємна складова навчання спеціалістів економічних спеціальностей. // Наукові записки НаУОА. Серія “Філологічна”, Острог. – 2009. – Вип.11 – С.553-558.
2. Гуревич Е. А. Интенсивное обучение деловой переписке на английском языке. // Иноземні мови. – 1997, №1 – С.60-61.
3. <http://www.englishclub.com/business-english/correspondence-samples.htm>
4. <http://french.about.com/library/weekly>
5. http://www.doc.lviv.ua/showcat_letters.php?catid=5
6. <http://revolution.allbest.ru/languages/00066714.html>

Вітовська Ірина Ігорівна,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ІНТЕЛЕКТ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Концепт є центральним елементом когнітивної лінгвістики, який відображає у мові інформацію про реальний світ. Вивченням цього поняття займалося багато вчених, серед яких Ю. Степанов, М. Кочерган, О. Селіванова, Р. Павільоніс, В. Карасик, і т.д. Існує багато різних концептів, серед яких чільне місце у системі розуміння ментальності народу посідає концепт *інтелект*.

№	Компонент лексичного значення	Oxford Advanced Dictionary	Cambridge Advanced Learner's Dictionary	Merriam – Webster Dictionary	The American Heritage Dictionary of the English language	Longman Dictionary of Contemporary English
1	the ability to think in a logical way	+	+	+	+	+
2	a very intelligent person	+	+	+	+	+
3	a particular mind or intelligence, esp. of a high order	-	-	-	+	-
4	minds collectively, as of a number of persons	-	-	-	+	-

Для вивчення концепту *інтелект* проведено аналіз лексеми “intellect” на основі дефініцій словників, з метою з’ясувати через їх значення, що розуміється під концептом *інтелект* в англійській картині світу, і таким чином підтвердити існування концепту *інтелект* взагалі і в англійській картині світу зокрема.

За результатами дефініційного аналізу можемо сказати, що головними компонентами лексичного значення є:

A) The ability to think in a logical way

Б) very intelligent person

Ці результати дозволяють нам констатувати, що в англійській мові концепт *інтелект* виражає здатність людини мислити логічно, а також вживається для характеристики розумної людини, що підтверджується двома іншими прикладами :

В) a particular mind or intelligence, esp. of a high order

Д) minds collectively, as of a number of persons

Дані значення лексеми *інтелект* використовуються на позначення розуму а також інколи це слово вживається по відношенню до інтелігенції особливо в таких словосполученнях як, наприклад, “інтелект нації” .

Отже, в англійській мові лексема *інтелект* складається з комбінації наступних семантичних ознак ЩО? (здатність думати логічно, інтелект), ХТО? (розумна, освічена людина).

Література:

1. Кобылянская А. Д. Англоязычная вербализация концепта МОРЕ/ОКЕАН (лексикографическое исследование).-http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/zrgf/2009_23/Articles/Kobylyanskaya%20RGF23.pdf

2. Селиванова Е. К. Принципы концептуального анализа // Актуальные проблемы металінгвістики. – Київ, Черкаси: Брама, 1999. – 356 с.

Гасюк Романія Михайлівна,

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СИНТАКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ (на матеріалі п'єси Б. Шоу “Пігмаліон”)

Творчість Бернарда Шоу вивчається багатьма літературознавцями, однак проблема художнього перекладу його творів ще досконало не досліджена, оскільки в українській перекладацькій практиці ім'я автора є відносно новим. Перший переклад п'єси Б. Шоу “Пігмаліон” українською мовою був здійснений ще у 40-50-ті рр. ХХ ст. видатним українським перекладачем Миколою Павловим. Оприлюднений він був значно пізніше на сторінках журналу “Всесвіт” у 1999 р. [1: 40]. Для того, щоб зрозуміти специфіку перекладу художнього твору, необхідно порівняти особливості мови-джерела та цільової мови. Метою нашого дослідження є аналіз способів перекладу синтаксичних стилістичних засобів у п'єсі “Пігмаліон” українською мовою та визначення стратегії перекладача.

Оскільки завданням перекладача є знаходження оптимальних засобів для відтворення особливостей оригіналу [2: 15], Миколі Павлову вдалося знайти влучні еквіваленти при перекладі багатьох синтаксичних засобів. Так, у п'єсі Бернарда Шоу знаходимо чимало різних видів повторів. У прикладі “*Mr. Doolittle can't provide for her. He shan't provide for her. He is not in charge of her any more*” [4: 12] застосовується повтор-епіфора (*for her*) та анафоричний синонімічний повтор (*Mr. Doolittle*, *he* – синоніми-замісники). Ці повтори створюють певний ритмічний малюнок тексту, що підсилює ефект градації, виражений трьома реченнями. В українському перекладі “*Містер Дулітл не може і не буде її забезпечувати, він більше за неї не відповідає*” [3: 8]. Микола Павлов застосовує паралельну конструкцію “*не може і не буде*”, уникаючи епіфоричного повтору, але зберігаючи градацію. Наведемо приклад вживання в одному реченні двох синтаксичних засобів – анафори та полісиндетону: “*I always been a good girl; and I never offered and I don't owe him nothing; and I don't care; and I want be put upon; I have my feelings the same as anyone else*” [4: 35]. В україн-

ському перекладі знаходимо дещо інший ритмічний малюнок: “Скіки себе помню, я була порядна дівчина. Я шо, лізла до ньо’о чи шо? Чи я йому шось винна?! Та мені й діла до ньо’о. Не дам я, шоб він тут вір’ювки з мене вив! В мене ж такі почуття, шо й в усіх” [3: 21], в якому одне складносурядне речення ділиться на окремі прості речення, зв’язані безполучниковим способом. Повтор-фреймування “*Small talk indeed! What about your large talk?*” [4: 48] включає антитезу (*small – large*), на базі якої утворюється каламбур (*small* – маленький, світський). В українському варіанті “*Світські розмови! А несвітські в тебе виходять?*” [3: 32] втрачається ефект каламбуру, але застосовується анафора + антитеза. Еліптична конструкція “*Not your part of it*” [4: 62], перекладена на українську мову повним реченням “*Принаймні ти до фонетики стосунку не матимеш*” [3: 53].

Отже, Микола Павлов в україномовному варіанті п’єси “Пігмаліон” у більшості випадків зумів зберегти систему лексичних засобів, які застосовувалися у тексті оригіналу. Заслугою перекладача є те, що він влучно використовував лінгвостилістичні аспекти особливостей національного гумору, усталених правил ввічливості та приписів мовленнєвого етикету.

Література:

1. Бабенко В. М. Порівняльний аналіз оригіналу й перекладу під час вивчення зарубіжної літератури // Всесвітня література в середніх навч. закладах України. – 2005. – № 6. – С. 39-42.
2. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Через тернії до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 200 с.
3. Шоу Бернард. Пігмаліон // Всесвіт. – 1999. – № 11– 12. – С. 6-69.
4. Shaw George Bernard. *Pigmalion*. Moscow, 1959. – 152 p.

*Глуходід Неоніла Романівна,
Національний університет “Острозька академія”*

СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІДЕОЛОГІЧНО НАВАНТАЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ ДЖОРДЖА ОРВЕЛА “1984”

У художній літературі автор зазвичай використовує різноманітну та стилістично навантажену лексику з метою досягти той чи інший ефект у свідомості читача. Саме за допомогою стилістичного ефекту автор може реалізувати весь конотативний потенціал слова чи фрази та розкрити свою думку повністю. Таке стилістичне забарвлення лексики зазвичай притаманне художній літературі та реалізовується через використання емоційно навантаженої лексики, як жаргонізми та поетизми, термінологічної лексики, політичної та побутової лексики, неологізмів [1; 2].

У своєму творі “1984” Джордж Орвел використовує численні ідеологічні терміни на позначення політичних явищ, назв організацій та установ, реалій суспільного життя та побуту. Умовно ці терміни можна поділити на дві великі групи: такі терміни, що були створені власне автором за зразком ідеологічної лексики соціалістичної Куби та Союзу Радянських Соціалістичних Республік, фашистської Німеччини та ті терміни, що були прямо запозичені з лексики, загально прийнятої як у політичних колах, так і у сфері побуту та журналістики у тогочасних соціалістичних державах.

Терміни, запозичені з ідеологічної лексичної бази, розповсюдженої на теренах колишнього Союзу Радянських Соціалістичних Республік, зазвичай належали до загальновідомих у західному світі понять, як *Enemy of the People* (ворог народу [4]) чи *Communist International* (комуністичний інтернаціонал [5]). Також автор використовує прямі запозичення з загальноживаної лексики у СРСР на позначення політичних реалій. Наприклад: *Agitprop* (агітаційна пропаганда), *the Revolution* (Революція), *Comintern* (комуністичний інтернаціонал). Таке використання ідеологічної лексики покликане на провокування у свідомості читача асоціацій з тоталітарним замкненим суспільством та обмеженням основних свобод та прав громадян, що відповідало

тогочасному поширеному сприйняттю соціалістичних республік у світобаченні громадян демократичних країн.

Також автор бере радянську ідеологічну та політичну базу лексики як основу для побудови авторської лексики на позначення реалій життя і назв організацій та установ. Така побудова забезпечує потрібний стилістичний ефект, так як у тогочасній свідомості західних демократичних народів така спрощена і лаконічна лексика викликала асоціації з тоталітарним режимом правління і, звідси, потрібний стилістичний ефект був досягнений. Такі назви реалій та предметів побуту як *the Lottery* (лотерея), *the Press* (преса), *the Eleventh Edition of the Dictionary* (одинадцять видання словника) мали конотативне значення таких, що є виробленими державою, і таким чином, єдино прийнятними та такими, що не мали інших аналогів.

Отже, автор за допомогою вищенаведених стилістичних прийомів, а саме: запозичення лексики та створення власної авторської лексичної бази на основі ідеологічної лексики соціальних держав, у контекст твору вкладає значення обмеження людських прав та свобод, та тоталітарно-мілітаристичне спрямування суспільства.

Література:

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. – Л.: Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилiстика англiйської мови та дискурсивний аналіз. Учебно-методичний посiбник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 240 с.
3. George Orwell *Nineteen Eighty-Four*. – Penguin Books, 1954 – 256 p.
4. А. Ляпидевский, В. Молоков, И. Доронины, М. Водопьянов: Они получили по заслугам // Известия – 1937. – 30 січ. (№ 27)
<http://www.oldgazette.ru/izvestie/30011937/text4.html>
5. Редакционная коллегия: Новости дня “Радиопередача” // Рабочая Москва – 1925. – 17 січ. (№14)
<http://www.oldgazette.ru/rmoskau/17011925/text7.html>

*Горблюк Олена Анатоліївна,
Національний університет "Острозька академія"*

УТВОРЕННЯ СЛЕНГОВИХ СЛІВ ШЛЯХОМ СКОРОЧЕННЯ

Важливе місце в широкому діапазоні форм розмовного спілкування займають ті різновиди розмовної мови, які умовно визначаються як закриті, замкнуті і характеризуються відносною вузькістю соціальної сфери вживання. До даних різновидів належать різні види соціальних і професійних жаргонів, а також мовний сленг, що формується на їх основі.

На сучасному етапі розвитку мов молодіжний сленг є одним з головних джерел поповнення словникового складу. Вчені зазначають, що елементи сленгу або швидко зникають, або входять у літературну мову. Оскільки молоді притаманно бажання протиставити цінності офіційної культури, особливо культури батьків, тому молодь дуже часто інкорпорує численні сленгові словоутворення в свою мову, значна частина яких утворена шляхом аббревіації, що ще більше ускладнює процес розуміння. Тому цей аспект потребує детальнішого огляду.

Мета статті полягає в короткому аналізі основних видів сленгового скорочення.

Абревіація є дуже характерним для нестандартної лексики словотворчим прийомом. Сленгові скорочення класифікує Л. Соудек, взявши за основу класифікацію Т. Есперсена. Він виділяє чотири їх типи з врахуванням того, яка частина слова збереглася в результаті скорочення: тип Х– (початок), тип – Х -(середина), тип – Х (кінець), тип Х-Х (початок і кінець). Можлива класифікація скорочених сленгових елементів залежно від того, яка частина слова опускається: апокопа (усікання кінця слова), аферезис (усікання початку слова), синкопа (усікання середини слова), поєднання апокопи і аферезиса [2: 463]. І в тому, і в іншому випадку виділяють чотири основні типи скорочення сленгових одиниць, тому принципової відмінності ці класифікації не мають.

Найпродуктивнішим типом скорочення є апокопа: batt (battalion), biblio (bibliographical), bish (bishop), cam (camisole), cert, certif

(certificate), champ (champion), choc (chocolate), cig (cigarette), con (convict), corp (corporal).

Услід за апокопой по продуктивності слідує аферезис: bone (trombone), cot (apricot), fume (perfume), jack (blackjack), shine (moonshine), tini (Martini-cocktail). Інколи спостерігаються графічні зміни в аферезисах: croot (recruit), peter (repeater), skee (whisky), skeeter (mosquito), tash (moustache), дуже рідко – фонетичні: brolly (umbrella) Ще менш продуктивною є синкопа: ma'am (madam), bacty (bacteriology), bonza (bonanza), duz (duplex), mux (multiplex).

Найменш продуктивний змішаний тип скорочень (апокопа + аферезис): davy (affidavit), fess (professor), Gyro (Egyptian), quizzly (inquisitive), tec (detective) [1:155].

Як і в літературній мові, в нестандартній лексиці набув великого поширення ініціальний тип складноскорочених слів, тобто скорочення, складені з початкових букв. Аналіз абревіатур за орфоепічною ознакою, словотворчій здатності і здатності до подальшого словотворення показує, що просторічні абревіатури, представлені на сторінках авторитетних словників англійського сленгу, зазвичай нічим не відрізняються від абревіатур літературного стандарту, проте справжні сленгові абревіатури вирізняються своїм своєрідним колоритом (A.D. – a drug addict; k.b. – (to receive) a rejection, an abbreviation of knockback; BОРР – 'big old rough piece', an unattractive person of the opposite sex; B.Y.O.B. Bring Your Own Bottle).

Можна навести багаточисельні приклади створення експресивно забарвлених скорочень, функція яких міняється залежно від конституації. Деякі з них, ймовірно, вживаються в конспіративній функції, наприклад, тоді, коли використовується табуйована лєсика (B.d.S.< Big Dick Syndrome “самовпевнений”). Інколи вони використовуються в цілях мовної економії (I.T.Z.< doing well “справи йдуть добре”), I's < ID “водійські права”; sco < let's go – “пішли; P.< parent – “батько”. Часто такі форми мають жартівливе забарвлення (LS and players – зневажлива назва студентів коледжу Мічігану літератури, природних наук і мистецтв [4].

Отже, абревіація є дуже характерним для нестандартної лєсики словотворчим прийомом. Серед основних видів абревіації можна виділити слідуєчі: апокопа (усікання кінця слова), аферезис (усікання початку слова), синкопа (усікання середини слова), поєднання апокопи і аферезиса. Найпродуктивнішим типом скорочення є апокопа. Також у молодіжному мовленні набув великого поширення ініціальний тип складноскорочених слів, тобто скорочення, складені з початко-

вих букв. Експресивні скорочення часто використовуються в конспіративній функції та мають жартівливе забарвлення.

Література:

1. Вкорочення основи, акронімія та аббревіація як джерела американського сленгу // Іноз. філологія. – Львів, 2001. – Вип. 112. – С. 152-157.
2. Soudek L. The Relation of Blending to English Word Formation: Theory, Structure and Typological Attempts // Proceeding of the XII International Congress of Linguists. – Innsbruck: Druck Ernst Becvar, 1978. – P.462-469.
3. Thorne T. Dictionary of Contemporary English Slang. Third edition / T. Thorne – London: A&C Black, 2007. – 494 p.
4. Коловская Н. А. Особенности функционирования американского студ. сленга [Электронный ресурс] / Н. А. Коловская // Ярославский педагогический вестник – 2004. – №4. – С. 10-18. – Режим доступа до журналу: http://www.yvspu.yar.ru/vestnik/novye_issledovaniy/23_2/
5. On-line slang dictionary. – Режим доступа до словника: <http://www.slangsite.com/>

*Гуменюк Катерина Анатоліївна,
Національний Університет “Острозька академія”*

ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР ТВОРУ ДЖОАН РОУЛІНГ “ГАРРІ ПОТТЕР ТА В’ЯЗЕНЬ АЗКАБАНУ”

Відомо, що власні імена займають важливе місце у лексичному запасі будь-якої мови, у тому числі і англійської. Вони слугують для найменування людей та тварин, географічних та космічних об’єктів різних видів, а також різноманітних аспектів матеріальної та духовної культури. Вивченням власних імен займається ономастика. Ономастика (від грецького *onomastikys* – той, що стосується імені) – розділ лінгвістики, який займається вивченням власних імен та назв, історією їх походження та трансформування у зв’язку із довготривалим використанням у мові-основі або у зв’язку із запозиченням цих власних назв у інші мови [3]. Також ономастика займається дослідженням ономастичної лексики, тобто власних імен різних типів. Залежно від напрямку вивчення ономастика поділяється на підрозділи: географічні назви вивчає топоніміка; імена людей – антропоніміка; найменування зон космічного простору, як наукових так і народних, вивчає космоніміка; назви окремих небесних об’єктів – астроніміка; власні імена тварин та їх прізвиська досліджує зооніміка [1].

Англійський запас власних імен досить обширний. Загалом англійські імена поділяються на власні та середні. Обидва види створювались та складались у певну систему протягом століть. На цей процес вплинули багато факторів, серед них – норманське завоювання Великобританії, церква та релігійні течії, культурно-історичні зміни у житті країни [3]. Наймолодшим видом антропоніма в англійській мові є середнє ім’я, яке ввійшло у вжиток значно пізніше ніж власні імена та прізвища, і виконувало частково індивідуалізуючу, а частково захисну функцію. У процесі історичного розвитку країни прізвища почали широко використовуватись з метою розрізнення однієї особи від іншої.

Будь-який художній твір – це, насамперед, специфічна сфера функціонування власних імен, тож твір “Гаррі Поттер та в’язень Азкабану” не виняток. У тексті слова співвіднесені з реально відображе-

ною дійсністю, з сучасною літературною мовою і мовою художнього твору.

При відборі ономастичних одиниць авторка орієнтується на реалії, загальноприйняту формулу, за допомогою якої можна передати інформацію про соціальні, національні, вікові та ін. характеристики особи. Необхідно відзначити, що романи про Гаррі Поттера – своєрідні збірки універсалій із багатьох дитячих сюжетів: чарівники і ельфи, сови, що літають серед білого дня, дракони і гобліни, персонажі кельтського міфу та ін. Авторка також широко використовує імена з грецької та римської міфологій: імена пов'язані із астрологією (Sirius, Narcissa); імена богів та богинь (Marcus, Minerva, Nymphadora), назви міфічних створінь (Argus, Cassandra, Griffin, Hippogriff, Penelope, Phoenix, Remus).

Роулінг часто утворює ономастичні одиниці з допомогою звуконаслідування (ономатопеї); письменниця також використовує іноземні асоціації та фонетику. Імена виступають характерними ознаками особи. Наприклад: Malfoy – погана особа, Lupin – перевертень, Dudley – нікчемна людина та ін. Авторка також вживає алітерацію, знову ж таки з метою викликати у читача певні асоціації. Наприклад: Quidditch – “найпопулярніша гра серед чаклунів” – є співзвучним до слів pitch та witch; назва магазину чорних мистецтв (Dark arts) “Borgin and Burkes” співзвучна із словосполученням boring and berk (занудність та дурень).

В ономастичному просторі творів Джоан Роулінг часто присутні посилання на власне британський фольклор та історію. До прикладу, деякі персонажі (здебільшого сімейство Weasley) названі на честь героїв Артуріанських легенд (Arthur, Ron(ald)).

Після аналізу твору “Гаррі Поттер та в'язень Азкабану” можна зробити висновок, що особливостями ономастичного простору романів Джоан Роулінг є, насамперед, символічність імен та назв, їх зв'язок не лише із суто британським фольклором, а й із древньогрецькою та древньоримською міфологіями. Крім того, при створенні власних ономастичних одиниць, Роулінг застосовувала такі лінгвістичні прийоми, як алітерація (поетичний прийом, який полягає в доборі слів із повторюваними однаковими приголосними звуками), використовувала омофони (слова, які мають однакове звучання, але відрізняються значенням і написанням), та звуконаслідування (ономатопеї). Саме різноманітність засобів і робить ономастичний простір Джоан Роулінг цікавим для дослідження.

Література:

1. Зайцева К. Б. Английская антропонимия и ее стилистическое использование / К. Б. Зайцева. – Одесса, 1979.
2. Карпенко Ю. А. Имя собственное в художественной литературе / Ю. А. Карпенко // Филологические науки – 1986. – № 4.
3. Леонович О. А. В мире английских имен / О. А. Леонович. – М., 2002. – 157 с.
4. Что такое ономастика [Электронный ресурс] – <http://www.onomastika>
5. Rowling J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban / J. K. Rowling. – London, 1999. – 317 p.
6. Smith E. C. The Story of Our Names / Smith E. C. – N.Y., 1959. – 440 p.

*Давигора Інна Юрївна,
Національний університет “Острозька академія”*

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ “АНОТАЦІЇ” ЗАХІДНИМИ І ВІТЧИЗНЯНИМИ НАУКОВЦЯМИ

Трактування поняття “анотації” вітчизняними і західними науковцями значно відрізняється. Актуальність статті полягає у встановленні подібності та відмінності між трактуванням поняття “анотації” та “резюме”. Об’єктом статті є анотації та резюме. Мета – порівняти трактування поняття “анотації” західними і вітчизняними науковцями.

Вчені західних країн розглядають анотацію як додаткову інформацію, що подається в документі з певною метою. Написання таких своєрідних реклам, об’ємом зазвичай в п’ять речень, створює резюме, а також виражає доречність кожного джерела, що передує документу [5]. Анотація – це також коментарі, записи, пояснення чи інші зовнішні помітки, котрі можуть додаватися до документа чи вибраної її частини. З технічної точки зору, анотацію розглядають як метадату, оскільки вона подає додаткові відомості про існуючу інформацію [7]. В лінгвістиці, анотація – це офіційний запис, що додається до особливої частини тексту [6]. Таким чином, науковці західних країн розглядають анотацію як коментар, зазвичай доданий до тексту.

В свою чергу, анотування, за вітчизняними науковцями, більшою мірою збігається з процесом резюмування, розробленим західними науковцями. Резюме – це скорочена версія оригіналу. Головною метою такого спрощення є наголошення на головних пунктах серед великої кількості інформації, що міститься в тексті. Резюме починається із введення, і включає назву, ім’я автора, тип тексту, та його головну ідею. Воно має чітко впорядковану структуру, пишеться в логічний, хронологічний та в так-званий фіксуєчий спосіб. Резюме не містить ні інтерпретації, ні оцінки. На відміну від переказу, резюме не має драматичної структури і пишеться в теперішньому часі. При написанні резюме використовується лише непряма мова, опускаються описи [5].

Головна перевага резюме полягає в тому, що воно займає меншу частину місця [4: 51]. Згідно з Орсон Скот Кард, великий вплив мають

такі фактори як розмір та стиль. Метою виступає вміння збалансувати розповідь та надати враження читачеві, а також навички поєднання дії та підсумовування [1]. За словами Браун та Кінг, важливість резюме проявляється у його призначенні змінювати розмір та структуру початкового тексту [3]. Еван Маршал виділяє його властивість передавати емоційний стан описаного протягом тривалого проміжку часу [2].

В деяких моментах трактування поняття “анотації” і “резюме” збігаються. По-перше, мова обох типів тексту відзначається ясністю, стислістю, простотою і доступністю викладу. По-друге, написання як першого, так і останнього вимагає упускання несуттєвого матеріалу, зайвих деталей. По-третє, ні автор аотації, ні автор резюме не повинен включати в свій текст власної інтерпретації, оцінки, думки щодо тексту оригіналу. Зрештою, в аотації, як і в резюме, зберігається вживання єдиного часу.

З огляду на те, що кожен з аналізованих видів письма має ряд власних особливостей, існують аспекти, в яких вони відрізняються. При складанні аотацій рекомендується уникати складних речень, зокрема тих, які містять багато підрядних. В резюме, натомість, потрібно ухилитись від вживання коротких речень. Для аотацій характерне використання конструкцій, притаманних мові наукових і технічних документів. Її мета полягає в тому, щоб коротко охарактеризувати документ з погляду його змісту, призначення та інших особливостей. Це форма рецензування та популяризації твору. Метою резюме є узагальнити зміст, наголосити на основних моментах. Резюме властива чітка структура та хронологічний спосіб викладу, тому значну роль відіграють перехідні слова та вирази. Насамкінець, слід зазначити, що в аотаціях часто включається читацьке призначення для читача, на чому увага практично не акцентується при складанні резюме.

Література:

1. Card Orson Scott (1988). *Character & Viewpoint* / Card Orson Scott. – Cincinnati, OH: *Writer’s Digest Books*. – 288 pp.
2. Marshall Evan (1998). *The Marshall Plan for Novel Writing* / E. Marshall Cincinnati, OH: *Writer’s Digest Books*. – 296 pp.
3. Paul Calloway. *Russian / Soviet and Western Psychiatry* / P. Calloway. – New York, 1993. – 226 pp.
4. Selgin Pete. *By Cunning & Craft: Sound Advice and Practical Wisdom for fiction writers* / P. Selgin. – Cincinnati, OH: *Writer’s Digest Books*, 2007. – 367 pp.
5. <http://en.wikipedia.org>
6. <http://www.ontotext.com>
7. <http://www.w3.org>

*Діденко Ірина Федорівна,
Національний університет “Острозька академія”*

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ВОРОГА У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЕКС-ПРЕЗИДЕНТА США Р. РЕЙГАНА

Подібно до комерційної реклами, яка створює образ товару, що обертається на сучасних ринках, реклама політична також має на меті якнайефективніший “продаж свого товару” – політичних ідей чи діячів, і використовує подібні методи: рекламу в громадському транспорті, рекламні плакати, листівки, direct-mail тощо. Проте, на відміну від реклами комерційної, політична часто містить неприємну критику опонента [1].

Тоталітарні країни, наприклад, закладають імідж ворога в основу своєї ідеології. Однак, подібний перекис в негативний бік є характерним і для демократичних держав, особливо під час виборчих кампаній, адже антиреклама є вагомим складовим політичної і, зокрема, виборчої боротьби. За словами Г. Г. Почепцова, кожна виборча кампанія тільки тоді добра, коли має гідного супротивника [2].

Предметом дослідження виступають етапи формування образу ворога на основі промов екс-президента США Р. Рейгана.

Крок перший – виявлення вже існуючих, спільних для всіх членів цікавлячої нас групи людей, стереотипів і установок. Стереотипізація висвітлює головне завдання пропаганди, оскільки “за допомогою стереотипів можна виставляти аудиторії стандарти мислення, еталони зовнішності, мовні норми” [3:77]. Подібні фільтри аргументують спрямовані настанови сприйняття, що і визначають попередню оцінку фактів та ідей ще до того, як вони стануть об’єктом пізнання кожного окремого індивіда [5:174].

Взагалі, ефективний політичний дискурс, що має в основі прийом з “образом ворога”, будується згідно з вимогами певних воєнних дій. Творці дискурсу припускають, що адресат знає, до якого табору він належить, яку роль відіграє, у чому полягає ця роль і за що (афірмація), і проти чого (негація) він виступає. Таким чином, позиціонуючи США як “добро” (відображається у словосполученнях *’last and greatest bastion of freedom’* [6], *’mighty engine of freedom, hope and*

prosperity’ [6], *’temple of freedom*’ [6], *’family of nations*’ [7]), а СРСР як “темну сторону сили” (*’forces of oppression*’ [6], *’military dictatorship*’ [6]) вибір “крайнощів” – або стати на захист одвічних цінностей, або знехтувати ними, уже не пропонується, а фактично є зробленим.

Крок другий – приєднання стереотипу до конкретної особистості. При цьому виокремлюють відповідності і відмінності між стереотипом і об’єктом приєднання; перші підкреслюються, останні ж ретельно маскуються.

Що стосується цього етапу, то судячи з аналізованих промов він був пропущений, або радше упущений. Оскільки боротьба за владу велася не всередині країни, а між двома наддержавами за домінуючу, провідну роль у світовій політиці, цей момент не був ключовим. Безумовно, малося на увазі керівництво держави, що виступало джерелом загрозливої політики, тому подібні посилання теж представлені у дискурсі Р. Рейгана: *“governments and ideologies which oppress their people”* [7].

Крок третій – розповсюдження інформації про відповідність приєднаних стереотипів цьому суб’єкту по різноманітних каналах (ЗМІ, чутки, агітаційно-пропагандистські матеріали, публічні виступи) з метою закріплення цієї відповідності у свідомості мас.

1 вересня 1983 р. над Сахаліном радянським винищувачем був збитий південнокорейський пасажирський літак “Боїнг”. Загибло 279 осіб – усі пасажери і команда. 6 вересня по радіо виступив Р. Рейган (публічний виступ), та у своїй емоційній промові гостро засудив СРСР. Під такий акомпанемент дії СРСР були засуджені в Раді Безпеки ООН та в інших міжнародних організаціях [4].

Таким чином, варто вказати, що образ ворога був взятий на озброєння Р. Рейганом з метою використання його для консолідації суспільства у період напруженої ситуації в країні, що була пов’язана з розпадом Холодної війни. Власне процес актуалізації образу ворога, що відбувається у декілька етапів, а саме виявлення вже існуючих у суспільстві стереотипів, приєднання стереотипу до конкретної особистості та розповсюдження інформації про відповідність стереотипів суб’єкту, яскраво простежується у проаналізованих промовах.

Література:

1. Дубицкая В., Тарарухина М. Какого политика можно “продать”? // СОЦИС. – 1998. – № 10. – С. 23-34.

2. Почепцов Г. Г. Паблик рилейшнз или как успешно управлять общественным мнением / Г. Г. Почепцов. – М.: Рефл-бук, 1998. – 608 с.

3. Пронин Е. И. Текстовые факторы эффективного журналистского воздействия / Пронин Е. И. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – 168 с.
4. Роговец В. Информационные войны в современном мире//Персонал.– 2000. – №6. – С. 36-38.
5. Шерковин Ю. А. Психологические проблемы массовых информационных процессов / Ю. А. Шерковин. – М.: Мысль, 1973. – 216 с.
6. Reagan Ronald. Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union from January 26, 1982/ Ronald Reagan. – Режим доступа до джерела : <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=38048>
7. Reagan Ronald. Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union from January 27, 1983/ Ronald Reagan. – Режим доступа до джерела : <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=380761>

*Drozd Nataliya Sergiivna,
Chernivtsi National University*

DEFINITION OF “SUCCESS” IN LITERARY DISCOURSE

The article deals with the cognitive research of linguistic-cognitive structure of the concept “success” on the basis of the English and Ukrainian discourse in terms of modern linguistics. The British fiction work “The Da Vinci Code” by Dan Brown and its Ukrainian counterpart were selected as the source material for the investigation. This book was singled out on the criteria of actuality and popularity at present. The novel reached unprecedented worldwide success and entered the headlines of renowned bestsellers, such as New York Times, The Wall Street Journal, Publishers Weekly, and San Francisco Chronicle. The book was translated into 44 languages and was attributed the best international rank.

In the process of the research it was found out that the frequency of usage of the concept was stipulated by the following modifiers: the manner of the novel, timeframe of events described, and the writing style. The description of events, objects, and historical facts take up the prevailing space of the text. Hence, the concept “success” is used primarily in dialogues or in the author’s narration on behalf of the heroes. It is worthwhile to say that the concept is used not only in its direct meaning. Quantitative analysis proved the fact that the concept itself is used more rarely than its synonyms.

We think that it is necessary to examine the pattern of understanding and perception of the concept “success” by British and Ukrainian cultures and to investigate its definition. The British people describe the concept “success” as the achievement of an action within a specified period of time or within a specified parameter. Success can also mean completing an objective or reaching a goal, e.g.: “The brotherhood who has successfully protected the secret for so long.” [1:249]. Success can be expanded to encompass an entire project or be restricted to a single component of a project or task. It can be achieved within the workplace, or in an individual’s personal life. For example, if an individual’s personal goal is to be accepted in a new career, success would occur after the individual has been officially accepted into his or her new place of employment, e.g.: “За наш успіх!” [2:404]. Colloquial term is used to describe a person that

has achieved his or her personal, financial or career goals. It could also be used to describe an individual that has more objects (money or any other desirable item) relative to another individual. For example, a professional athlete can be called “a success”. Success is when a business makes a lot of money, when a lot of people like something, buy something, go to see something, etc.

The conducted research allows us to draw a conclusion that the definition of concept “success” is primarily translated and interpreted into Ukrainian as “успіх”. Few cases provide evidence that this definition is sometimes omitted from the translation, however, an empty spot can still be observed in the target language. Nevertheless, this definition is yet found in both: the source and target languages as opposed to other deictic markers.

Literature:

1. Brown D. The Da Vinci Code / Dan Brown. – Anchor Press, 2009. – 608 p.
2. Браун Д. Код да Вінчі / Ден Браун. – Харків: Книжковий Клуб “Клуб сімейного дозвілля”, 2006. – 480 с.

Думна Ольга Антонівна,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ РОЗУМІННЯ КОНЦЕПТУ “БУТТЯ” ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТВОРІВ Т. ЕЛІОТА

Text as language is the object of text linguistics research and also of cognitive linguistics that concerns the problem how language means are used in the processes of thinking and cognition. A text is defined as communicative occurrence which meets seven standards of textuality, all these standards must be fulfilled or the text will be treated as non-communicative text or non-text [3:919].

One of the things most studied in cognitive science is common sense. Common sense cannot be taken for granted as given; it has a conceptual structure that is usually unconscious.

One of the most fundamental results in cognitive science, which comes from the study of common sense reasoning, is that most of our thought is unconscious in the Freudian sense of being repressed, but unconscious simply because we are not aware of it. When we think, we use elaborate system of concepts, but we are not usually aware of just what those concepts are like and how they fit together into a system [2:84]. Linguistic world image is a mode of reflection of reality in the consciousness of human being. It means that perception of this reality through the prism of linguistic, cultural and national peculiarities is peculiar to a certain linguistic group of people.

Eliot's narrative simplicity is a powerful instrument with the help of which he shows the reality and non-reality. His message is also very simple and millennial: human being is constantly searching himself. During this search a person meets The Good and The Evil, which are always going hand in hand. To see the world through the eyes of T. Eliot means to percept what are The Good and The Evil for him. Faith is the principal phenomenon in the concept of The Good. The author expresses his own attitude to the concept of “faith” in the following lines:

“Grant us thy peace. / I have walked many years in this city, / Kept faith and fast...” [1:192].

The author uses the word “faith” only in one of his works “Ash Wednesday”, where we can find some more expressions that emphasize author’s religious belief. For instance:

“.. *And pray to god to have mercy upon us*” [1:24].

“*Pray for us now and the hour of our death*” [1:24].

“*Lord, I am not worthy, but speak the word only*” [1:30].

“*I pray you to forgive / Both bad and good*” [1:94].

T. Eliot’s books represent several different aspects of the author’s life, each one with its own agony and full satisfaction. They don’t represent the universe the author idealizes, but the one which he has lived in. In spite of this, T. Eliot paid great attention to dreams. As the container of The Good context, dream is one of the most unique categories that is understood as a bringer of positive emotions and thoughts, which are usually mixed up with the feeling of never coming true. Dream is often understood as the part of person’s happiness, and its realizing is the main goal in human’s life. The meaning of dream is eternal, though its plot is different:

“*Eyes I dare not meet in dreams / In death’s dream kingdom....*” [1:140]

“*... Redeem / The unread vision in the higher dream...*” [1:32]

Human’s being is never ending struggle between The Good and The Evil. T. Eliot’s understanding of The Good and The Evil makes the reader ponder over it. Everything has its doubled nature and T. Eliot always leaves the reader to consider it himself what The Good is and what The Evil is.

Література:

1. Eliot T. Selected Poetry. Poems, lyrics, dramatics poetry. / T. Eliot; ed. by Leonyd Arinshtein and Sergey Stepanov. – St. Petersburg, 1994. – 446p.
2. Evans V. Green M. Cognitive Linguistics: An introduction / V. Evans, M. Green. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. – 830 p.
3. Geraerts D., Cuyckens H. The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics / D. Geraerts, H. Cuyckens. – Oxford University Press, 2007. – 1334 p.

*Зубко Аліса Сергіївна,
Національний університет “Острозька академія”*

СКЛАДЕНІ СЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Як відомо, складені слова є повноцінними засобами мови і становлять значну частину від загальних слів у мові. Вони відрізняються від звичайних слів та словосполучень рядом ознак, які необхідно знати для грамотного їх застосування. Такі лексеми в англійській мові мають свої правила побудови та вживання. Саме тому для тих, хто вивчає цю мову, корисним та пізнавальним буде детальне дослідження складених слів, а саме – у граматичному, синтаксичному, морфологічному аспектах.

Дослідження такого роду є цілком **актуальним** завданням, адже знання про вміле використання складених слів забезпечує вправність мовця, поповнює його вокабуляр та дозволяє вільно оволодіти мовою. Окрім того, практична частина дослідження може стати цікавою навіть для носіїв мови, адже вона присвячена етимології досліджуваних слів та ілюстрована багатьма загальноновживаними прикладами.

Найважливішими аспектами у вивченні використання складених слів є їх написання, вимова, переклад, стилістичне забарвлення. Оскільки складені слова вже давно вивчаються філологами і їх вивчення вже має певну теоретичну базу, до уваги варто також взяти підходи різних науковців до цієї проблеми.

Таким чином, детальне вивчення складених слів та правил їх вживання є необхідним завданням, оскільки вони дуже часто використовуються як усно, так і на письмі. Для того, щоб сформулювати основні норми вживання таких слів, була проаналізована вибірка із серії друкованих видань сучасного англомовного журналу *The Economist*.

Мета дослідження полягає у аналізі практичного вжитку складених слів у сучасній англійській мові.

Завдання дослідження:

- встановити особливості написання складених слів;
- порівняти визначення та класифікацію складених слів різними науковцями;
- визначити роль складених слів у англійській мові;
- дослідити написання, вимову та словотвір складених слів;
- виявити особливості етимології та словотвору складених слів.

Об'єкт дослідження – складені слова сучасної англійської мови.

Предмет дослідження – написання, вимова, семантика, словотвір складених слів.

Методи дослідження:

- історичний метод, який полягав у дослідженні етимології складених слів та походження правил їхнього написання;
- аналіз і синтез використовувався під час роботи із конкретними прикладами та їх аналізом відповідно до різних класифікацій;
- системний підхід був застосований під час розподілу складених слів на групи, види та підвиди за певними ознаками.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування одержаних результатів під час спілкування англійською мовою, а також під час вивчення іноземцями досліджуваної мови. Поглиблене вивчення закономірностей, тенденцій та винятків у вжитку складених слів дасть змогу філологам вдосконалити свої професійні навички, збагатити словниковий запас, навчитися самим створювати складені слова різної форми та засвоїти їх нормативне вживання. Оскільки правила вживання складених слів змінюються відповідно до розвитку мови, то їх вивчення на прикладі сучасного вокабуляру є актуальним.

Теоретичне значення дослідження полягає у його застосуванні як теоретичного матеріалу у підручниках для студентів вищих навчальних закладів, а також у його подальших публікаціях у наукових газетах та журналах.

Проаналізувавши теоретичний та практичний матеріал дослідницької роботи, слід зазначити, що складені слова відіграють важливу роль в англійській мові.

Досліджувані питання, які стосуються написання, вимови та значення складених слів, є дуже цікавими, проте результати дослідження не є сталими, адже мова є змінною. Проте вивчення вживання складених слів у сучасній англійській мові є актуальним, адже воно забезпечує можливість навчитися правильно використовувати їх як в усному, так і в письмовому мовленні. Особливо такі навички потрібні філологам.

Ми дослідили 20 примірників друкованого видання сучасного англійського журналу *The Economist* та розглянули близько 500 складених слів у різних контекстах. Після ознайомлення із написанням складених слів, ми змогли встановити серію правил, які потім застосували на практиці і прослідкували їх реалізацію. Не менш важливим було й засвоєння тенденцій щодо розміщення наголосу у складених словах.

Іншим здобутком цієї наукової роботи є розробка системи розуміння семантичного значення складених слів. Вона включає в себе як їх переклад, так і дослідження про їх походження. При дослідженні різ-

них складених слів у певних контекстах, ми змогли на конкретних прикладах прослідкувати взаємозв'язок між значенням складених слів та значенням кожного з їх компонентів. Такий підхід може стати корисним для тих, хто поглиблено вивчає досліджуване питання. Окрім того, отримані результати будуть цікавими і для загальної публіки.

Як уже було зазначено, правила вживання складених слів в усному та письмовому мовленні може змінюватись залежно від історичних факторів, контексту, ролі слова у реченні і т.п., а тому використання словника є невід'ємною частиною їх вивчення.

Література:

1. A comprehensive grammar of the English language/ [Quirk, Randolph, S. Greenbaum and other] – London: Longman, 1985. – P. 43-47.
2. Adams An Introduction to Modern English Word-Formation / Adams, Valerie. – London: Longman, 1973. – P. 62-67.
3. Bauer English Word-formation/ Bauer, Laurie. – London: Cambridge University Press, 1983. – P. 74-75.
4. Delahunty G. P. Language, Grammar and Communication / G. P. Delahunty, J. J. Garvey. – McGraw-Hill, 1987. – P. 100-103; 175-177.
5. Promodou L. / Grammar and Vocabulary for First Certificate. / L. Promodou. – Longman, 1997. – P. 124-128; 164-166.
6. Oxford Advanced Learner's Dictionary. – 7th Edition. – Oxford University Press, 2005.
7. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8612. – 77p.
8. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8613. – 83p.
9. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8614. – 87p.
10. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8615. – 103p.
11. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8616. – 95p.
12. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8617. – 87p.
13. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8618. – 107p.
14. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8619. – 95p.
15. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8620. – 95p.
16. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8621. – 95p.
17. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8622. – 95p.
18. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8623. – 102p.
19. The Economist. – 2009. – vol. 390. – № 8624. – 102p.
20. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enwiki/761430>
21. <http://www.allwords.com/>
22. <http://www.encyclopedia.comTOM>
23. <http://englishplus.com/grammar/00000127.htm>
24. <http://www.etymonline.com/>
25. <http://www.janbrett.com/piggybacks/compound.htm>
26. <http://www.wilbers.com/part24.htm>
27. <http://www.wisegeek.com/what-is-a-compound-word.htm>

Каленюк Яна Юрївна,
Національний університет “Острозька академія”

СИНОНІМІЧНИЙ РЯД ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ “ПРАВДА”

Лексико-семантична система – одна з найскладніших мовних систем, що зумовлено багатовимірністю її структури, неоднорідністю її одиниць, різноманітністю відображених у них відношень і відкритістю для постійного поповнення новими одиницями (словами та значеннями) [1:26].

Вслід за З. Д. Поповою, І. А. Стерніним вважаємо, що “лексико-семантичне поле базується на позамовних зв’язках денотатів, його елементи не можуть замінити один одного, а ідентифікатор поля представляє собою словосполучення, часто штучне, яке не входить до складу поля. Лексико-семантичне поле виділяється згідно однієї загальної семи, включає слова однієї частини мови” [3:33].

Питання про синонімію в лексико-семантичному полі є важливим аспектом. Синонімія відображає в мові властивості об’єктивного світу, через що є лінгвістичною універсалією.

Отож, розглянемо синонімічний ряд слова *truth*: *accuracy, actuality, authenticity, candor, candour, certainty, correctness, exactitude, exactness, fact, fidelity, frankness, genuineness, honesty, integrity, precision, quality, reality, sincerity, singleness of heart, truthfulness, uprightness, validity, veracity, verity, axiom, gospel truth, statement, tautology, true statement, truism*.

Слово *truth* в англomовному тексті може вживатися з різними означувальними прикметниками, що граматично визначають цей іменник. Ці найчастіше вживані прикметники згідно їх семантики можна поділити на три групи із позитивним, нейтральним та негативним значенням [3:21].

До першої групи можна віднести такі слова як *honest, absolute, gospel, basic, great, important, eternal, fundamental, profound, full, whole, real, central, essential, ultimate, general*.

До слів з нейтральним значенням належать *exact, literal, plain, naked, necessary, simple, objective, empirical, historical, moral, poetic, psychological, religious, scientific, spiritual, divine* [6]. До цієї категорії,

здебільшого, належать прикметники, що вказують на сферу життя, науки чи діяльності, в якій, в певній конкретній ситуації, вживається дане словосполучення, яке є, в таких випадках, зазвичай, сталим. Такі прикметники не мають експресивного забарвлення.

Прикметник *true* може мати такі синоніми, які більшою чи меншою мірою передають значення правдивості:

absolute, accurate, actual, adjust, admittedly, align, alignment, aline, artless, authentic, avowedly, ay, aye, bona fide, born, confessedly, constant, correct. Прикметник *true* у контексті може визначатися прислівниками, що вказують на різний ступінь правдивості чи щирості, залежно від значення самого прикметника в певному контексті. До прислівників, що мають позитивне значення і вказують на високий ступінь правдивості, належать слова *particularly, very, absolutely, perfectly, quite, certainly.* E.g. While this is certainly true for some, it's not true for others.

Прикметник *sincere* є близьким синонімом до *true*, але вживається, коли мова йде про почуття, певні погляди або поведінку, і означає “який показує свої справжні почуття або говорить те, що насправді думає чи відчуває”, може також виражатися іншими словами:

ardent, artless, bona fide, burning, candid, cordial, devout, direct, earnest, enthusiastic, fiery, flaming, frank, genuine, glowing, guileless, gushing, heartfelt, hearty, honest, in earnest, ingenuous, open, openhearted, passionate, real,

Література:

1. Арнольд И. В. Эквивалентность как лингвистическое понятие / И. В. Арнольд // Семантика. Стилистика. Интертекстуальность: Спб.: Изд-во Санкт-Петербургск. Ун-та, 1999. – С. 39-53.
2. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова / В.В. Виноградов // ВЯ. – 1953. – №5. – С. 3-29.
3. Попова З. Д., Стернин И.А. Лексическая система языка / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж, 1984. – С. 39.
4. The New Oxford Thesaurus of English. – Oxford: Oxford University Press, 2000.
5. Webster's Ninth New Collegiate Dictionary. – Springfield, Massachusetts, USA, 1985.
6. [http:// basmanov. sky. net. ua](http://basmanov.sky.net.ua)
7. [http:// www. usa today](http://www.usa.today)

Кириичук Віта Валеріївна,
Національний університет "Острозька академія"

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ В КОМУНІКАТИВНІЙ МЕТОДИЦІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Впровадження інновацій в освіту є і потребою, і завданням, і об'єктивною реальністю, і одним із шляхів підвищення якості освіти. Якість освіти – запорука конкурентноспроможності успішної людини та вирішення наших національних проблем. Приєднання України до Болонського процесу, курс України на Євроінтеграцію вимагають від суспільства та освітян реформування системи освіти у нашій країні в напрямку підвищення її якості, а також суперництва в світовому освітньому просторі, використання сучасних способів передачі інформації, застосування інноваційних технологій. Активне приєднання до Болонського процесу, що вирізняється високим динамізмом і масштабом, вимагає радикальних змін щодо підходів у викладанні іноземних мов та активізації новітніх технологій навчання.

Нові інформаційні технології кардинально вплинули на всю систему освіти, зачепивши її зміст, форми й методи навчання, що призвело до зміни вимог сучасного студента. Серед усієї різноманітності методичних прийомів використання комп'ютерних технологій науковці пропонують як один з ефективних способів викладання – використання Інтернету в комунікативних методиках навчання англійської мови.

Метою роботи було розглянути проблеми використання глобальної мережі для вдосконалення застосування комунікативних методик вивчення англійської мови.

Зараз головною проблемою є вдосконалення підготовки студентів до іншомовної комунікації. Розв'язанню цієї проблеми присвячені роботи багатьох науковців. Основний шлях вдосконалення викладання іноземної мови більшість дослідників вбачає у застосуванні активних методів навчання (В. Л. Скалкін, В. М. Скрипченко, А. Ребулле та ін.). Інші дидактики наголошують на можливостях імітаційно-ігрового підходу до вивчення іноземної мови (Т. Лозанов, Г. О. Китайгородська та ін.), ігрового моделювання (В. М. Єфімов, А. П. Хачатурян), комунікації (Є. І. Пассов, І. А. Зимняя, Г. А. Китайгородська, І. Л. Біле

та ін.). Але комп’ютерні технології, Інтернет дають велику можливість розвивати всі ці напрямки з метою забезпечення високоякісної іншомовної підготовки студентів.

Глобальна мережа Інтернет з кожним роком стає невід’ємною частиною нашої культури. Використання Інтернету отримало широке застосування як необмежене джерело інформації та ефективний ресурс для навчання. Почалась інформаційна революція, яка охопила усі сфери життя. Інформаційний бум докорінно змінює наші навчальні заклади. На зміну традиційним технічним засобам навчання і викладання іноземних мов приходять комунікативні інформаційні технології з новими необмеженими можливостями. Перед науковцями стоїть завдання ознайомитися з новими технологіями, методиками, розробити нові підходи у викладанні іноземних мов.

Інтернет дає можливість як викладачам, так і студентам отримати доступ до художніх текстів, газет, журналів, словників, підручників тощо. На даний момент в Інтернеті накопичено близько трьох мільйонів Web-сторінок, створених професіоналами світу в сфері викладання іноземних мов. Серед них можна виділити наступні: а) власне навчальна інформація: вправи (граматичні, лексичні, фонетичні); плани й конспекти уроків, навчальні плани; лексичні курси; б) науково-методична інформація; в) тексти художньої літератури; г) історико-культурологічна інформація.

Використання Інтернету в комунікативному підході є мотивованим: його мета полягає в тому, щоб зацікавити студентів у вивченні іноземної мови за допомогою накопичення і розширення їх знань і досвіду. Студенти повинні бути готові використовувати мову для реальної комунікації поза заняттями, наприклад, під час відвідин країни мови, що вивчається, під час прийому іноземних гостей, при листуванні, при обміні аудіо– і відеокасетами, результатами завдань, з групами або друзями в країні мови, що вивчається. При цьому термін комунікативність не повинен розумітися вузько, суто прагматично. Цей підхід, що реалізовується в Інтернеті, привертає студентів шляхом зосередження на темах, що цікавлять їх, і надання їм можливості вибору текстів і завдань для досягнення мети програми [2:156]. Комунікативна здатність студентів розвивається через Інтернет шляхом залучення їх у вирішення широкого кола значущих, реалістичних, таких, що мають сенс і досяжних завдань, успішне завершення яких приносить задоволення і підвищує впевненість в собі.

Крім переваг використання Інтернету в процесі навчання існують також недоліки. Серед них зазначають необдумане, не вичитане стягнення матеріалу з Інтернету. Не відбувається осмислення інформації,

у результаті чого лексичні та граматичні особливості автентичного тексту до уваги не беруться.

Комунікативне навчання мові за допомогою Інтернету підкреслює важливість розвитку здатності студентів та їх бажання точніше використовувати іноземну мову, що вивчається, для цілей ефективного спілкування. Першорядне значення надається розумінню, передачі змісту і вираженню значення, а вивчення структури і словника іноземної мови реалізують цю мету. На додаток до комунікативних потреб студентам необхідно освоїти методiku роботи в Інтернеті, щоб бути відповідальнішими за своє власне навчання. Їм потрібно виробити здатність справлятися з ситуацією, коли їх мовні ресурси недостатньо адекватні; мати хороші учбові навички; здатність оцінювати свою власну мову і успіхи, а також здатність визначати і вирішувати учбові проблеми. Розвиток самостійного вивчення за допомогою глобальної мережі є поступовим процесом, який слід постійно заохочувати. Можливо, найбільш важливим завданням, що стоїть перед викладачем мови, є знаходження оптимальних способів вести студентів до поступово зростаючої самостійності [1:38-40].

Сьогодні є дуже актуальною тема глобалізації та її лінгвістичний аспект. З цієї теми можна провести із студентами цікаву дискусію. Для філологів, а особливо для викладачів англійської мови, буде корисно розглянути на занятті, як сьогодні англійська мова впливає на мови світу, в тому числі, на рідну мову студентів. Можна дати студентам завдання самостійно підготувати приклади сучасних запозичень з англійської мови в українській.

Освоєння студентами-філологами глобальної мережі Інтернет розвиває навички алгоритмічного та логічного мислення, розширює можливості для розвитку творчого мислення, сприяє самовираженню студентів. Суспільству потрібні фахівці з широким і оригінальним мисленням, багатою уявою, які здатні застосовувати одержані знання та вміння в зовсім новій обстановці.

Можна зробити висновок, що використання Інтернету стає невід'ємним компонентом розвитку сучасного процесу навчання і заодно іноземних мов.

Література:

1. Грецька О. О. Використання електронних технологій у навчанні іноземних мов / О. О. Грецька // Іноземні мови. – 2002. – № 2. – С. 38-40.
2. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О.Т. Шпак. – К.: Видавничий центр “Просвіта”; Пошуково-видавниче агентство “Книга пам’яті”, 2000. – 368 с.

*Козачок Анастасія Сергіївна,
Національний університет “Острозька академія”*

КОНЦЕПТ “UKRAINE” В АНГЛОМОВНОМУ ПРОСТОРИ

У статті подано результати роботи над проблемою відмінності у видах асоціатів, які виникають у свідомості носіїв англійської мови – канадців, та когнітивних категорій, що проявляються в ході аналізу канадської періодики, під час аналізу слова-символа “Ukraine”.

Зважаючи на становлення України у світі та у зв’язку з цим підвищення до неї уваги іноземних держав, ми вважаємо актуальним вивчення концепту “Ukraine” в англomовному просторі. Експеримент проводився за допомогою анкети серед 10 респондентів – носіїв мови – громадян Канади у віці від 19 до 72 років, які проживають у різних регіонах Канади, мають різну освіту, працюють у різних установах, не мають між собою родинних зв’язків та відрізняються за походженням. Також було опрацьовано газетні статті восьми канадських Інтернет-видань (*Calgary Herald (Calgary, Alberta), Edmonton Journal (Edmonton, Alberta), National Post (Ontario), Ottawa Citizen (Ottawa, Ontario), Regina Leader Post (Regina, Saskatchewan), Star Phoenix (Saskatoon, Saskatchewan), Vancouver Sun (Vancouver, British Columbia)* та *Windsor Sun (Ontario)*) і фреймовий аналіз статей про Україну. Інтерпретація концепту здійснювалася шляхом розгляду елементів, які можна виокремити за допомогою найбільш вживаних лексем у відсотковому значенні в порядку спадання.

В ході наукового дослідження ми використовували психолінгвістичний метод непрямого асоціативного експерименту. Характеризуючи елементи досліджуваного концепту серед носіїв мови, можемо зробити висновок про деяку стереотипність сприйняття даного концепту реципієнтами, а також про видиме розмежування його центру та периферії. Таким чином до центру відносимо такі елементи: *Ukraine – Culture* та *Ukraine – History*. Ми не можемо назвати концепт “Ukraine” концептом-максимумом, оскільки не всі реципієнти володіли інформацією про це поняття. У формуванні даного концепту досить важливу роль відіграв факт відвідування України та спілкування з учасниками обмінної програми *Canada World Youth*.

Що стосується представлення концепту "Ukraine" у канадській пресі, можемо сказати, що аналіз досліджуваної когнітивної категорії проводився з точки зору фреймового аналізу. Найяскравіше дане поняття проявляється через елементи *Government* та *Culture*, які становлять його ядро. Підводячи підсумок аналізу, ми не можемо назвати поняття "Ukraine" концептом-максимумом. Незважаючи на великий обсяг інформації про Україну у більшості видань, такі газети як *Vancouver Sun* та *Windsor Star* мали у своєму архіві лише декілька статей, у яких йшлося про Україну за період 2008 року.

Як підсумок дослідження, ми порівняли результати психолінгвістичного та лінгвістичного експериментів на визначення основних компонентів концепту "Ukraine". Ми прийшли до висновку, що елементи, представлені на основі опитування, є більш поширеними та більшою мірою базуються на власному досвіді опитаних людей, та залежать від людського фактору опитуваного реципієнта. Також асоціації є переважно узагальнюючими і демонструють загальне уявлення про Україну без конкретних фактів та деталей. У свою чергу, преса іноді дає більш розгорнуту картину та детальнішу інформацію. Склад елементів аналізованого концепту дозволяє припустити, що газетні видання не впливають на формування концепту "Ukraine" серед жителів Канади. Інформація, якою володіють реципієнти, більшою мірою базується на їх власних враженнях, освіті, вікові та досвіді.

Ми прийшли до висновку, що концепт є узагальнюючим поняттям розуміння певних явищ і формується на основі усвідомлень людини її власного та народного історично-культурного досвіду. Це своєрідний згусток культури у свідомості людини, який несе на собі відбиток певної історичної епохи [1:28].

Література:

1. Чейф У. Л. Память и вербализация прошлого опыта / У. Л. Чейф // Новое в заруб. лингвистике. – М., 1983. – № 12. – С. 35-74.

*Кондратьєва Алла Євгенівна,
Національний університет “Острозька академія”*

УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНТЕКСТ: ФОЛЬКЛОРНИЙ ТА УРБАНІСТИЧНИЙ ТИПИ МАГІЧНОГО РЕАЛІЗМУ

Порівняльний аналіз роману Дж. Апдайка “Бразилія” та роману-балади В. Шевчука “Дім на горі” виводить на передній план головну проблему дослідження – підходи українського та американського письменників до зображення магічного.

Мета доповіді – простежити типи магічного реалізму через протиставлення національно-культурних особливостей американського та українського романів. Предмет дослідження – розгляд специфіки магічного реалізму в творчості Дж. Апдайка та В. Шевчука. У дослідженні було використано такі методи, як культурно-історичний (при визначенні ментальних особливостей), компаративний (у порівнянні роману Дж. Апдайка “Бразилія” з романом-баладою В. Шевчука “Дім на горі”).

Творчість В. Шевчука вивчали М. Павлишин, Л. Гарнашинська, А. Горнятко-Шумилович, а особливості магічного реалізму були розглянуті Ю. Покальчуком та А. Кравченком. Аналізом роману Дж. Апдайка “Бразилія” займалася американський критик Какутані Мічіко.

Згідно з думкою Ю. Покальчука, прозу умовно можна поділити на два головних напрями: “фольклорний” та урбаністичний [4]. Ми виявляємо, що і “Дім на горі”, і “Бразилію” можна віднести до фольклорного типу магічного реалізму, який базується на вживанні фольклорних міфів, легенд, притч.

Дж. Апдайк для конструювання образів Трістана та Ізабели використовує образи Трістана та Ізольди з однойменного середньовічного роману. Образ шамана характеризується наявністю надприродних сил, які проявляються у перетворенні Ізабели у чорношкіру жінку, вмінні стерти “перегородку між їх свідомостями” [6:111] для кращого розуміння один одного, дарі віщунства. Американський письменник вплітає у легенду економічні, політичні проблеми країни, а також розгортає проблему нерівності соціальних станів та расової приналежності.

Композиція книги “Дім на горі” складається із повісті-преамбули і збірника оповідань під загальною назвою “Голос трави”, написаного одним з головних героїв першої частини – козопасом Іваном Шевчуком. В. Шевчук проектує життя головних героїв ніби у два виміри: дійсний та уявний. Цьому сприяє використання одного з елементів “хімерної” прози – міфу, народних уявлень з метою “зреагування генетичної пам’яті читача” [1].

С. Мелетинський відзначав, що поетика міфологізації “використовує циклічну ритуально-міфологічну повторюваність для вираження універсальних архетипів і для конструювання самої оповіді” [7]. У романі така циклічність має свій прояв у подіях, що обов’язково варіюються, повторюються у долі іншого. У циклі “Голос трави” представлено широкий спектр міфологічних образів: домовик, чорт, лісовик, відьма, перелесник, чаклунка. Дж. Апдайк у свій роман вводить образ шамана.

У романі-баладі присутні два наскрізні образи-символи: образ дому та образ дороги. Для дому характерна стабільність, у ньому діють свої закони життя та часу. Дорога – є символом внутрішнього шукання людиною своєї мети, власних можливостей, своєї сутності. На думку А. Кравченка, перевірка концепції правдошукача є одним із “моментів характеротворення” в “хімерному” романі і багато чим завдячує народному мистецтву [3].

На відміну від В. Шевчука, який не подає перебігу мандрів чоловіків, Дж. Апдайк подає розгорнутий опис подорожування Трістана та Ізабели, що відповідає сюжетній канві середньовічного роману. Відмінність тільки географічна: середньоєвропейський умовний ландшафт змінено американським письменником на бразилійський. Бразилія стає ще одним головним героєм твору. Проводячи паралель із романом-баладою, можна зробити висновок, що дім В. Шевчука уособлюється не в один об’єкт, а у образ цілої Бразилії Дж. Апдайка.

Отже, головною ознакою магічного реалізму у романі-баладі “Дім на горі” В. Шевчука та у романі “Бразилія” Дж. Апдайка є фольклорний напрям. Українська роман-балада базується на відтворенні давніх уявлень та повір’їв. Американський письменник модернізує середньовічну європейську легенду, вплітаючи бразильські народні вірування про магічне, й жорстко індустріалізує ландшафт.

Література:

1. Горнятко-Шумилович А. Й. Інтелектуалізм прози Валерія Шевчука: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. філол.наук // А. Й. Горнятко-Шумилович. – Львів, 1999. – 18 с.

2. Жулинський М. ...І сповіщає нам голос трави / Микола Жулинський // Шевчук В. Дім на горі: Роман-балада / Валерій Шевчук. – К., 1983. – С. 468.
3. Кравченко А. “Химерний” роман і фольклор / А. Кравченко // Радянське літературознавство. – 1982. – № 4. – С. 57-62.
4. Покальчук Ю. Сучасна латиноамериканська проза. – Київ, 1978. – 267 с.
5. Шевчук В. Вибрані твори: Роман-балада. Оповідання / Передм. М. Жулинського. – К.: Дніпро, 1989. – 526 с.
6. Апдайк Д. Бразилія: [Роман] /Пер. с англ. И.Я.Дорониной /Джон Апдайк – М.: ООО “Издательство АСТ”: ООО “Транзиткнига”, 2003.– 320с.
7. Мелетинский Е. Поетика мифа / Елезар Мелетинский. – М.: Изд. фирма “Восточная литература”, 1995. – 407 с.
8. Kakutani Michiko. Books of The Times: Tristan and Iseult as Latin Lovers/ Michiko Kakutani // The New York Times.–1994, January 25. – P. 19.

Копотілова Тетяна Георгіївна,
Національний університет “Острозька академія”

ЛЕКСИКА МОДИ ХХІ СТОЛІТТЯ (на прикладі англomовних журналів)

Лексикологія – це не просто наука, яка вивчає семантичні властивості слова, вона є невичерпним джерелом, з якого можна черпати все нові та нові знання, оскільки слово володіє неоднорідними властивостями й може утворювати різноманітні системи.

Мода – це в першу чергу соціальний феномен, який притаманний виключно людині, це те, що має у певний час найбільше поширення, що користується великою популярністю і визнанням більшості. Це також і нетривале панування в суспільстві певних смаків, головним чином, у зовнішніх формах побуту, особливо, в одязі.

Англійська лексика моди є надзвичайно потужною базою, яка дає можливість ґрунтовніше дослідити мову як єдине ціле. Лексико-семантичне поле моди включає в себе як активний так і пасивний словниковий запас мовця.

Незважаючи на важливість дослідження даної теми та великі перспективи її розширення, дуже мало науковців були в ній зацікавлені. Тим не менше, є декілька лінгвістів, які працювали зі спорідненими сферами. З. С. Вердієва [1] дослідила лексико-семантичні поля, серед яких є поле одягу. О. С. Кубрякова [3] здійснила велике дослідження в морфології та етимології англійського слова, що послугувало підґрунтям для практичного аналізу лексики моди.

За допомогою таких методів дослідження як аналіз та синтез вдалося систематизувати та виявити певні структурні характеристики англійської лексики моди двадцять першого століття [4:57].

Основою та джерелом для лексико-семантичних груп, а значить полів, є номінальні слова. Ці слова пов'язані з постійними, властивими тільки їм сигніфікатами й виконують номінальну функцію, називають предмети, ознаки, дії, обставини та ін. Тому такі слова поділяються на різні лексико-семантичні групи. Сукупний зміст слів однієї лексико-семантичної групи, в свою чергу, становить семантичне поле, яке є мовним відображенням певної ділянки дійсності.

Лексико-семантичне поле має ієрархічну будову, воно складається з лексико-семантичних груп, а лексико-семантичні групи – з менших за обсягом мікросистем (синонімічних рядів, антонімічних пар, гіперон-гіпонімів, конверсивів тощо) [2:57-68].

Мода дає величезну кількість прикладів різноманітних типів номінації. Переважна більшість нових слів, пов'язаних з модою, є подібними словами. Афіксація – найбільш продуктивний спосіб словотворення, бо значення афікса є словотворчим (*bomber, jacket hipsters, boy beater*). А також складання основ, як засіб номінації, використовується для називання більш складних понять (*bottom dress*).

В результаті аналізу лексики, що вказує на різні види одягу, виявлено, що в даній лексико-семантичній групі лексеми утворюються за принципом: іменник + іменник (*jumpsuit, wraparounds*), прислівник + іменник (*overcoat, underestimation*), прикметник + іменник (*stretch-twill pants*) [5; 6].

Лексико-семантичне поле має досить розгалужену структуру. Однак, незважаючи на це, можна виділити такі лексико-семантичні групи слів, як: слова, які позначають види взуття (*Shoefiti, kitten heels, shoes zodiac, boots flatties*); слова на позначення жіночого вбрання (*sack dress, laminated dress, military shoulder dress, a pleated skirt*); слова, які позначають жіночі та чоловічі брюки (*jodhpurs, fisherman pants, octopus trousers, combats*).

Таким чином, англійська лексика моди має досить широке лексико-семантичне поле. Саме тому вона розгалужується на різноманітні групи, підгрупи. Крім того, англомовні слова на позначення лексики моди мають різні способи творення. Дослідження таких слів має велике значення при укладанні спеціальних словників (тезаурусів), а також для подальших досліджень у сфері лексикології та лінгвістики.

Література:

1. Вердиева З. Н. Семантические поля в САЯ: украинское пособие для пединститутов / З. Н. Вердиева – М.: Высшая школа, 1986. – 120 с.
2. Караулов Ю. Н. Структура лексико-семантического поля / Ю.Н. Караулов // Филологические науки. – 1972. – № 1. – С. 57-68.
3. Кубрякова Е. С. Типы языковых значений. Семантика производного слова / Е. С. Кубрякова. – М.: Наука, 1981. – 204 с.
4. Кузнецова А. И. Понятие семантической системы и методы ее исследования / А. И. Кузнецова. – Москва, 1963. – 57 с.
5. Elle. – 2007. – Volume XXII. – August. – Number 12 NO. 264.
6. Oxford Advanced Learner's Dictionary/ Edited by Sally Wehmeier. – Oxford University Press, 2000. – 1600 p.

*Коротчук Наталія Василівна,
Національний університет “Острозька академія”*

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ-ЗООНІМОМ (на матеріалі “Chambers Dictionary of Idioms”)

Фразеологізми як одиниці вторинної номінації володіють необмеженими можливостями у вираженні людиною емоційно-оціночного ставлення до навколишньої дійсності, а також слугують для передачі цієї інформації. Для дослідження найбільший інтерес складає аналіз використаних у словнику “Chambers Dictionary of Idioms” фразеологізмів з огляду на їх функціональне призначення.

ФО з компонентом-зоонімом розкриває аналогії та схожість між об'єктами предметного (тваринного) світу та “непредметного” світу людських почуттів та емоцій, виявляє систему етнічно зумовлених асоціацій і оцінок. Царство тварин, як фрагмент реального світу, виступає могутнім ініціюючим фактором створення вторинної образної картини світу. Номени тварин вже неодноразово ставали об'єктом вивчення з погляду їх метафоричного емотивного переосмислення [2:147-165]. Називаючи предмет чи явище, представники етносу роблять його надбанням етнічного мислення, дискретизуючи єдиний світ відповідно до важливих для них суб'єктивних класифікуючих ознак [1:98].

У ході дослідження ми виокремили і проаналізували 3 групи ФО, а саме ФО з компонентом-зоонімом ссавців, птах, комах. Кількісні дані виявилися такими: перша група савці нараховує 48 ФО, що становить 69,6% від загальної кількості ФО з компонентом зоонімом; друга група птахи – 15 ФО, які займають 21,7%; найменшою за кількісною ознакою виявилася третя група комахи – 6 ФО, що становлять 8,7%.

Підгрупа савці становить 48 фразеологізмів. В ній ми виокремили два види ФО з компонентом-зоонімом: дикі (кажани, ведмеді, бобри) та одомашнені (коти, воли, коні, корови, собаки, віслюки). Наприклад: *a cat may look at a king* [4:66], *work like a dog* [4:115]. Закономірним є той факт, що розвиток ФО з цим компонентом розпочався з градації понять відповідно до шкали абстракції. Семантичний

процес був безпосередньо відгуком на логічний і пізнавальний процеси і йшов паралельно з ними. Друга група ФО, яку ми виокремили у нашій роботі, має назву “птахи”. У даній групі нараховується 15 фразеологічних одиниць, що становить 2,25 % від загальної кількості одиниць. В свою чергу, цю групу ми розподілили на такі підгрупи: ворони, лиски, птахи (як загальне поняття) та кури. Наприклад, *bird brain* [4:39], *kill two birds with one stone* [4:39]. Наступну групу ФО ми назвали “комахи”, до якої віднесли 6 фразеологічних одиниць. Дана група розподілена нами на такі підгрупи: комахи, метелики і бджоли. Наприклад, *busy bee* [4:33], *a bee in your bonnet* [4:33].

Феномен формування немотивованих властивостей реалій, на думку Н.І. Сукаленко, пояснюється специфікою сфери спілкування, що є максимально відкритою для спонтанних емоцій і максимально вільною від раціонального елемента [3:63].

Отже, фразеологізми-зооніми надають мові експресивної емоційності, створюючи яскравий ряд асоціацій. Велика кількість фразеологізмів утворилася на основі спостережень за поведінкою, зовнішнім виглядом, життям тварин. ФО із зоосемічним компонентом характеризуються подвійним смислом, і значення складових слів стійкого словосполучення створюють певну картину, але фактичне значення всієї одиниці створює цілком новий образ. Застосовані у ході дослідження елементи аналізу семантики фразеологічних одиниць зоонімів англійської мови у визначній ступені можуть сприяти розширенню наших уявлень про національно-культурні аспекти фразеологічного розвитку даної мови.

Література:

1. Воробьев В. В. Лингвокультурология в кругу других гуманитарных наук / В. В. Воробьев // Русский язык за рубежом. – 1993. – № 2-3. – С. 76-82, 95-101.
2. Гутман Е. А. Сопоставительный анализ зооморфных характеристик / Е. А. Гутман // Национально-культурная специфика речевого поведения. – М.: Наука, 1997. – С.165.
3. Сукаленко Н. И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира / Сукаленко Н. И. – К.: Наук. думка, 1992. – 162 с.
4. Chambers Dictionary of Idioms: English-Ukrainian Semibilingual [ред. В.В. Руденко]. – К.: Всеуито, 2002. – 475 с.

*Костюк Ольга Олександрівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ЕМІЛІ ДІКІНСОН

Поезія як літературна форма має більш давнє походження, ніж проза і сягає своїм корінням глибоко в історію. Такою ж давньою і актуальною є проблема перекладу поезії, оскільки поетичний переклад завжди вимагає витончених рішень для досягнення адекватності.

Якої би великої значущості не набував поетичний переклад, точного визначення йому ще не дано. Автор “Теорії і практики перекладу”, Ілько Корунець [1:22], дотримується більш загальних термінів: простий літературний переклад і художній переклад, не розглядаючи окремо способи досягнення адекватного поетичного перекладу. В. Крупнов [2:12] заперечує існування поетичного перекладу як окремого виду. М.Олікова вказує на важливість дотримання прагматичного аспекту [3:86]. Отже, потреба виділити характерні особливості поетичного перекладу стає очевидною. Т. Казакова найповніше розкриває труднощі перекладу поезії [4:8], тому надалі ми будемо дотримуватися її визначення терміну “поетичного перекладу” як особливого виду перекладу, що вимагає не лише знання мовних та літературних норм, а й творчого підходу до передачі авторського задуму і духу оригіналу.

Поетичний переклад – особливий вид творчої діяльності, який не має шаблонів, тому саме комплексний аналіз допоможе проникнути в особливості взаємозв’язку форми і змісту поезії. Щоб проаналізувати поезію, потрібно опрацювати якомога більше інформації про автора, про події, що спонукали написати твір; уважно прочитати вірш та з’ясувати смисл слів, їх символічне значення; дослідити ритм, віршовий розмір, римування вірша; розглянути стилістичні засоби, використані для створення образів; визначити сильні позиції, ключові слова оригіналу і намагатися використати їх синоніми; зважати на пряме чи переносне значення слів та словосполучень при перекладі особливої організації тексту, котра забезпечує естетичний вплив на читача і набуває особливо важливого значення в сильних позиціях

(заголовок, початок і кінець рядка чи строфи, слова, що римуються, тропи, лексичні повтори); врахувати можливі трансформації; намагатися проникнутись настроєм поезії [5:21-54].

Під час нашого дослідження було зроблено висновок, що поезія Емілі Дікінсон є справжнім викликом для перекладача. Її поезія вражає простотою форми та складністю змісту, незвичайністю троп та лексичних засобів. Особливістю її поезій є те, що вони не мають заголовків. В її унікальній системі віршів важливу роль відіграє тире. Воно замінює кому, крапку з комою та крапку. Тире позначає ритміко-сміслові паузи; поетеса ставить тире навіть там, де, згідно з правилами орфографії, пунктуаційні знаки не потрібні. Таким чином, вона надає поезії більшої виразності та ритмічного розмаїття. Ключові слова вірша, які несуть важливе смислове та емоційне навантаження, часто виділяються окремими літерами. Крім того, Емілі Дікінсон не була прихильницею правильних рим, бо, на її думку, вони виражали внутрішній консерватизм [6:210]. Ще одну трудність для перекладача становить те, що в поезії переважають односкладові слова, які досить важко відтворити у перекладі і, як наслідок, ритм поезії не можна передати чітко.

Поезія Емілі Дікінсон стала відомою для українського та російського читача завдяки майстерним перекладам Л. Маркової, Г. Кочура, М. Тучинської, М. Губко, М. Тарнавської, О. Зуєвського, О. Седокової, Б. Львова, І. Мізрахі та ін.

Література:

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник / І. В. Корунець. – Вінниця.: “Нова книга”, 2001. – 448 с.
2. Крупнов В. Н. В творческой лаборатории переводчика / В. Н. Крупнов. – М.: “Международные отношения”, 1976. – 192 с.
3. Олікова М. О. Теорія і практика перекладу: навч. посібник (англ. мовою) / М. О. Олікова. – Луцьк: Ред.-вид. відділ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 170 с.
4. Казакова Т. А. Imagery in translation. Практикум по художественному переводу: учебное пособие (на английском языке). / Т. А. Казакова – СПб.: Издательство “Союз”, 2003, – 320 с.
5. John Peck. How to study a poet. – Macmillan Publishers LTD., 1991. – 178 p.
6. Walter Blair, Scott Foresman and Company. The Literature of the United States. – Chicago, 1949. – 544 p.

*Крайчинський Едуард Олексійович,
Національний університет "Острозька академія"*

ПОЗИТИВНО / НЕГАТИВНО КОНОТОВАНА АНГЛІЙСЬКА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРУ МУЗИКИ ТА ЗВУЧАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ

Актуальність запропонованої теми статті вбачається у підвищенні зацікавленості мовознавців до вивчення германських мов, англійської зокрема, що дало поштовх для всебічного дослідження й вивчення проблем лексичної семантики різних тематичних груп. Матеріалом статті слугують понад 200 англійських ЛО, що відібрані методом суцільної вибірки із сучасних музикознавчих часописів (Classical Music) та спеціальної літератури.

Зважаючи на значну роль семантики, вченими велика увага приділяється лінгвістичним дослідженням у цій сфері. Досить плідними в цій галузі є дослідження, в яких займалися розробкою питань теорії лексикології, зокрема роботи А. Богуславського, Н. М. Амосової, В. Г. Гака, Н. Д. Арутюнової, А. І. Альохіної, Дж. Лакоффа, Дж. Болінджер, Б. Комрі, О. В. Падучевої, Ч. Філмор, У. Чейф та ін., де ті чи інші проблеми семантики вивчалися на матеріалі різних мов.

Музика є особливою мовною системою невербального засобу спілкування і розуміння світу [2:25]. Емоції, почуття, відчуття, переживання, викликані музикою, є невід'ємною частиною сприйняття людиною реалій навколишнього світу, усвідомлення своєї ролі і місця як у суспільстві, так і у Всесвіті, тобто формування картини світу [3:80-81].

Англійську лексику на позначення характеру музики та звучання музичного твору представляють дві антонімічні підгрупи ЛО: перша підгрупа – “позитивне ставлення мовця до прослуханого музичного твору та оптимістичний настрій”; друга – “негативне ставлення мовця до прослуханого музичного твору”.

Більшість позитивно конотованих ЛО виникають у мовців після прослуховування музичних творів, які людство визнало класичними (музика І. С. Баха, Ф. Шуберта, П. І. Чайковського, П. М. Римського-Корсакова, Л. ван Бетховена, Прокоф'єва, Д. Шостаковича та ін.).

Класична музика у живому виконанні навіть, за останніми дослідженнями, покликана зцілювати людей, призначається як терапія для лікування багатьох хвороб [5:115]. Так, прикладом позитивно конотованих ЛО, якими мовці дають позитивну характеристику звучання музичних творів, є синонімічні ЛО, що містять конотацію “радісний, святковий, з веселим відтінком”: *gay, merry, cheerful, joyful, jolly, blithe, jovial, jocose, jocund, gamesome, mirthful*. До лексики з позитивною конотацією відносяться також ЛО, що вказують на “приємний для сприйняття звук; приємне, ніжне звучання”: *melodious, musical; tuneful, tunable; sweet; dulcet; canorous; mellow* (м’яка мелодія); *soft* (м’який, м’яко, тихо, тихіше, тихенько); *clear, clear as a bell; silvery, euphonious, euphonic, euphonical, enchanting*. Часто вживаною в англійськомовних музикознавчих часописах критичного характеру є лексика з додатковою конотативною ознакою “*pleasure-giving*; мелодія, від якої отримуєш задоволення”: *fine-toned, full-toned, silver-toned*.

Однак більшість ЛО нашої вибірки становить антонімічна попередній підгрупа – негативно конотовані абстрактні лексеми із узагальненою семантикою “неприємний для сприйняття звук”. Вони містять додаткову конотативну ознаку “негативна оцінка мовцем прослуханого музичного твору” і вживаються з наміром гострої критики виконавської техніки [1:19]. Прикладом можуть бути: *heavy-hearted, melancholy; wistful, doleful, deplorable*; жалісний: *lamentable, mournful, grievous*; з сумним відтінком: *dolorous, dumpish*.

ЛО, що вживаються з семантикою “вираження негативного ставлення мовця до характеристики мелодії або голосу співака” характеризується різним ступенем прояву ознаки: *creak, creaking, strident, stridulous, grating, harsh, hoarse, metallic, rough, gruff, sepulchral, sharp, high, acute, shrill, to shrill, high-pitched, piercing, ear-piercing, cracked*.

В узагальненнях важливо відзначити, що семантична група лексики на позначення характеру музики та характеристики звучання розглядається у двох антонімічних підгрупах: позитивно та негативно конотованих ЛО. Досліджувана лексика передає емоційний стан людини, її почуття та відношення до прослуханого музичного твору. Загальна семантика ЛО з позитивною конотацією – “звуки, які є приємними для сприйняття; приємне, ніжне звучання”. Негативно конотовані ЛО вживаються з загальною семантикою “неприємні для сприйняття звуку” і вживаються для вираження більшої експресивності висловлювання, коли мовці дають оцінку характеру музики та звучанню музичного твору.

Література:

1. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. / Л. Г. Верба. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 160 с.
2. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз / Л. П. Єфімов. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.
3. Каргин А. В. Национально-культурная парадигма. Вестник МГУ. – Серия 19. // Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2007. – № 4. – С. 78-84.
4. Кочерган М.П. Слово і контекст: лексична сполучуваність і значення слова.
5. Bosch E. Cognitive Representation of Semantic Categories // Journ. Exp. Psychology., General, 1995. – 648 p.
6. Wood S.E. The Essensial World of Psychology. – Boston-London: Allyn & Bacon, 1999. – 584 p.
7. <http://cslu.cce.edu/HLTsurvey/ch3node8.html>
8. <http://elt.britishcouncil.pl/elt/index.html>
9. <http://emcs.umich.edu/documents/general/4653496>
10. <http://music.thefreedictionary.com/>
11. <http://slovar.lib.ru/dictionary/semantic.htm>
12. http://mironova.org/theory/humans_and_associations

*Курдаєв Андрій Олександрович,
Національний університет “Острозька академія”*

ПОСТСТРУКТУРАЛІСТСЬКА ОПОЗИЦІЯ: МШЕЛЬ ФУКО VERSUS ЖАК ДЕРРІДА

Постструктуралізм – один з найвпливовіших критичних напрямків другої половини і кінця ХХ ст. В загальному сенсі цього слова, постструктуралізм є широкою і надзвичайно інтенсивно взаємодіючою, інтердисциплінарною за своїм характером, ідейною течією в сучасному культурному житті Заходу. Він проявився у найрізноманітніших сферах гуманітарних знань: літературознавстві, філософії, соціології, історії, лінгвістиці, мистецтвознавстві і ін., створивши своєрідну єдність ідей і найсучаснішого образу мислення. Актуальність постструктуралізму в українській культурі проявляється на рівні засвоєння європейських цінностей і сучасного способу осмислення світу. Об’єктом дослідження є вказані праці Ж. Дерріди та М. Фуко. Літературознавчий постструктуралізм відомий завдяки практиці такого виду аналізу художнього тексту як реконструкція, що і складає предмет нашої статті. Мета – виявити точки зіткнення ідей постструктуралістського дискурсу.

Суть деконструкції як методології дослідження літературного тексту полягає у виявленні внутрішньої суперечності тексту, прихованих і непомітних не лише для читача, але і вислизуючих від самого автора (“сплячих” за визначенням Ж. Дерріди), “залишкових значень”, останків дискурсивних практик минулого з наслідками інколи протилежними до авторських інтенцій [3:7].

Основні положення системи поглядів, представлених Ж.Деррідою, увійшли в “обов’язковий канон” теорії постструктуралізму: ідея децентрації структури, поняття “сліду”, критика багатозначного поняття “наявності” та концепції “цілісної людини”, утвердження ніцшеанського принципу вільної гри думки та заперечення самої можливості існування будь-якої першооснови і заміни раціональної інтенційності на ірраціональне бажання [4:256-271].

Інший теоретик постструктуралізму, послідовник і опонент Ж. Дерріди, М. Фуко, критикував співвітчизника за “текстуалізацію

дискурсивних практик”. На противагу Ж. Дерріді, котрий стверджував, що “нічого немає поза текстом”, М. Фуко наполягав на тому, що письмо є активізацією великої кількості розрізаних сил, і текст є місцем, де відбувається боротьба між цими силами [1:27-28]. М. Фуко протягом своєї творчої діяльності продемонстрував зсув від питань переважно філософського характеру до проблем широкого культурологічного плану і створив концепцію історії культури та методик її аналізу, яка мала значний вплив на сучасне уявлення про механізм функціонування цивілізації [2]. Йому належить авторство теорії історизму людської свідомості, яка розвивається стрибками, що акумулюються накопиченим досвідом; а також поняття “епістеми”, історичного пізнавального поля, яке виявляло рівень наукових уявлень свого часу (Фуко виділяв п’ять – античне, середньовічне, періоду Відродження, просвітницьке та сучасність, з яких лише трьом останнім, в межах яких він шукав історичне несвідоме, дав розгорнуту характеристику) [5].

Варіанти постструктуралістського вчення створені М. Фуко і Ж. Деррідою, не поступались одне одному у впливовості. Якби вони не сперечались і не погоджувались одне з одним, їхні версії постструктуралізму доповнюють і уточнюють одна одну, утворюючи два полюси доктрини постструктуралізму, в просторі між якими і знаходиться внутрішнє полемічне поле, де вже протягом сорока років відбувається дискурс постструктуралізму.

Література:

1. Автономова Н. С. Археология знания // Современная западная философия: Словарь / Сост.: Малахов В. С., Филатов В. П. – М., 1991. – С. 27-28.
2. Автономова Н. С. Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках. / Н.С. Автономова. – М., 1977. – 271с.
3. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. / И. П. Ильин. – М.: Интрада, 1996. – 254 с.
4. Derrida J. Structure, sign, and play in the discourse of human sciences / Derrida J. // The structuralist controversy / Ed. by Macksey R., Donato E. – Baltimore, 1972. – P. 256-271.
5. Foucault M. Language, counter-memory, practice: Sel. essays and interviews. / Ed., pref., a. introd. by Bouchard D. F. – Oxford, 1977. – 240 p.

*Левченко Вікторія Володимирівна,
Національний університет “Острозька академія”*

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Спілкування як діяльність особливого роду – це творча гра інтелектуальних та емоційних сил співбесідників, взаємне навчання партнерів, отримання ними нових знань під час обговорення предмета розмови, досягнення встановлених кожною стороною мети переговорів (обмін думками, враженнями) [1].

Люди можуть обмінюватись різними типами інформації на різних рівнях. Відомо, що спілкування не вичерпується усними або письмовими повідомленнями. В цьому процесі важливу роль відіграють емоції, поведінка партнерів, жести. Психологами встановлено, що в процесі взаємодії людей від 60 до 80% комунікацій здійснюється за рахунок невербальних засобів спілкування і лише 20-40% інформації передається за допомогою вербальних. Ці дані спонукають нас замислитись над значенням невербального спілкування для взаєморозуміння людей, звернути особливу увагу на значення жестів і міміки людини, а також викликають бажання оволодіти мистецтвом тлумачення цього особливого виду спілкування [3].

Особливістю невербальної мови є те, що її виявлення обумовлене імпульсами нашої підсвідомості і відсутність можливості підробити ці імпульси дозволяє нам довіряти цій мові більше, ніж звичайному вербальному каналу спілкування.

Актуальність теми проведеного дослідження пояснюється його спрямуванням на поповнення знань про невербальну взаємодію людей, особливо тих комунікантів, які належать до різних націй та культур. Нестача таких знань виникла через недостатню увагу присвячену цій проблемі. Крім того, для професії перекладача такі знання надзвичайно важливі, оскільки, щоб правильно та повною мірою зрозуміти висловлену думку, необхідно не лише здійснювати переклад з іноземної мови, але і розуміти почуття та емоції людей [3].

Мета дослідження полягає у розгляді найпоширеніших несловесних знаків деяких підсистем, значення та функціонування яких націо-

нально або культурно обумовлено, оскільки культурні відмінності, як і семантичні бар'єри, при обміні невербальною інформацією можуть створювати значні перешкоди для взаєморозуміння.

Невербальні явища, що беруть участь у спілкуванні, будучи біологічно і культурно детермінованими, нерозривно пов'язані із загальною моделлю людської поведінки. У такому розумінні НЗС є сукупністю типових дій (рухів різних частин тіла), закріплених національно-культурними традиціями в певному мовному колективі та використовуваних у різноманітних соціально-комунікативних ситуаціях. Нормативність як характерна ознака невербального комплексу зумовлює конкретність і чітку пристосованість та стереотипізацію НЗС до чітко визначеного характеру конкретного комунікативного акту [1].

Національна обумовленість і комунікативна спрямованість невербальної мови впливає безпосередньо на формування великого й широко використовуваного шару номінативних одиниць (слів і сполучень слів) у мові вербальній.

Невербальні символи можуть (1) замінювати вербальне мовлення; (2) посилювати вербальні сигнали; (3) заперечувати вербальні сигнали; (4) контролювати взаємодію; (5) створювати враження; (6) встановлювати та організовувати середовище, в якому відбувається комунікація; (7) забезпечувати інформацією про взаємостосунки. Жести, або рухи рук, ніг, міміка обличчя людини, паравербальні засоби спілкування (висота голосу, швидкість мовлення та ін.) можуть також слугувати як невербальні символи, адже за їх допомогою ми постійно посилаємо та сприймаємо невербальні повідомлення [2].

Невербальна комунікація залежить від типу культури. Жести як експресивні сигнали майже однакові в усіх народів (посмішка, сердитий погляд, насуپлені брови, хитання головою). Водночас, є досить багато невербальних засобів, звичок, що прийняті лише однією нацією. Існують невербальні сигнали, що в різних країнах несуть різну інформацію, які стимулюють комунікантів до обережного використання інтернаціональних жестів, значення яких залежить від типу національності та культури співрозмовника [4].

Отже, загальноприйняті правила етики, врахування національних особливостей своїх співрозмовників, психології їх поведінки сприяють успішному та продуктивному спілкуванню, адже в одних країнах культура спілкування максимально вирізняється в розмовній формі, а в інших вона базується на жестах, міміці, та інших невербальних діях. Міжкультурне спілкування стає тим ефективнішим, чим краще в ньому пов'язуються всі засоби спілкування.

Література:

1. Вальденфельс Б. Своя культура и чужая культура. Парадокс науки о “Чужом” / Б. Вальденфельс // Логос. – 1995. – № 6.
2. Колшанский Г. В. Паралингвистика / Г.В. Колшанский. – М.: Наука, 1974.
3. Пиз А. Язык телодвижений / А. Пиз. – Нижний Новгород., 1992.
4. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М., 2000.

*Лукавська Анна Вікторівна,
Національний університет "Острозька академія"*

КОМП'ЮТЕРНИЙ ЖАРГОН У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Мова користувачів комп'ютерних технологій розвивається динамічно та не дарма знаходиться в центрі уваги лінгвістів. Особливістю її є те, що кількість учасників електронної комунікації зростає за рахунок тих користувачів, для кого англійська мова не є рідною.

В науковій літературі при вивченні нелітературної лексики можна зустріти не лише термін *жаргон*, а й *сленг*, *арго*, *жаргонізована лексика*, *інтержаргон*, *експресивна лексика розмовного вжитку* та ін. Справа тут не так у принциповій різниці їх трактування та концепцій, як у мові самих лінгвістів та мовних традиціях. Часто відмічають, що всі ці "різні" терміни переплітаються, переходять з одного в інший, проте означають одне і те ж, просто з різних точок зору.

Сленг – це слова, які часто розглядаються як порушення норм стандартної мови. Це дуже виразні, іронічні слова, що слугують для позначення предметів, про які говорять в повсякденному житті [1: 3].

Сам термін "сленг" в перекладі з англійської мови означає:

1) *мова соціально чи професійно відособленої групи на противагу літературній мові;*

2) *варіант розмовної мови (в тому числі експресивно забарвлені елементи мови), що не співпадають з нормою літературної мови [1: 4].*

Сленг часто ототожнюють з жаргонізмами. Низка англійських дослідників, серед яких Е. Партрідж та Р. Спірс, використовує слово *slang* як синонім жаргону чи арго [5: 6].

Поширення комп'ютерного сленгу в мові є однією з найактуальніших проблематик сленгу на сьогоднішній день. Якщо декілька десятків років тому комп'ютерна термінологія та похідна від неї лексика вважались незрозумілими та використовувались лише в певних колах, в сучасному світі кожен другий вільно оперує лексичними одиницями, одна частина з яких взагалі не зазначається в словниках, а інша ледь не щодня набуває нового, ширшого відтінку значення. Найбільш впливовою в цьому плані на сьогоднішній день є англійська мова.

Особливо це помітно у галузі комп’ютерних технологій, адже саме тут з’являється більшість термінів та висловів стосовно електроніки, котрі запозичуються усіма іншими мовами світу за відсутності аналогів у власному лексичному запасі. Якщо порівняти з українською, то більше 80% комп’ютерних термінів у нашій мові є англіцизмами та лише приблизно 25% з них мають українські відповідники (які, тим не менше, не так часто використовуються та не є настільки популярними серед користувачів, як звичні та вже зрозумілі для більшості вихідці з англійської мови).

Способи утворення комп’ютерного жаргону досить різноманітні, та всі вони зводяться до того, щоб пристосувати новостворену лексику до постійного використання. Серед них: метафоризація, скорочення та абрєвіації, оноματοпея, запозичення тощо.

О.П. Кузнецов стверджував, що багато термінів, якими ми звикли описувати роботу комп’ютера, тісно пов’язані з мозковою діяльністю людини. Більше того, самі назви відображають ті ж самі або доволі схожі процеси, що дає нам підстави вважати, що комп’ютер – це електронний прототип людського мозку [2]. Саме звідси походять десятки образних висловів, жаргонів, які набули широкого поширення серед користувачів.

Утворення та поширення сленгу є процесом природним та невід’ємним у розвитку мови поряд з науково-технічним прогресом. До того ж цей процес не варто розглядати як негативний та як такий, що засмічує мову, адже все більше жаргонізмів переходять у статус літературних одиниць, описуються в словниках та стають похідними для нових слів та термінів для опису процесів та об’єктів комп’ютерної галузі.

Література:

1. Грачев М. А. Механизм перехода арготизмов в общенародный язык // Русский язык в школе. – 1996. – № 5. – С. 34-37.
2. Кузнецов О. П. Неклассические парадигмы искусственного интеллекта // Теория и системы управления. – 1995. – № 5. – С. 3-23.
3. Хомяков В. А. Введение в изучение основного компонента англ. просторечия / В. А. Хомяков. – Вологда, 1971. – 104 с.
4. Хомяков В. А. О специальном слэнге / В. А. Хомяков. – Вологда, 1968. – С. 6-22.
5. Partridge E. Slang Today and Yesterday / E. Partridge. – London: Routledge and Kegan Paul, 1979.
6. Spears Richard A. Slang and Euphemism / R. Spears. – N.Y.: New American Library, 1982.

*Лукавська Елла Вікторівна,
Національний університет "Острозька академія"*

АКТУАЛЬНІСТЬ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ШВИДКОМУ ЧИТАННЮ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Обсяг друкованої та електронної інформації іноземною мовою зростає значно швидше, ніж можливості пересічного читача їх засвоювати. Водночас, за даними статистики, людина використовує лише 4-6 % свого інтелекту. Але проблема полягає не в можливостях мозку, а в методиці навчання читання, особливо іноземною мовою.

З 50-х років ХХ століття за кордоном, а з 60-70-х років у вітчизняній практиці виникає великий інтерес до проблеми удосконалення техніки читання. Тоді з'являється та стрімко розвивається методика швидкого читання. Опоненти традиційного читання критикують його за низку проблем, а саме за вузьке поле сприйняття, наявність регресії, невеликий обсяг запам'ятовування, повільний ритм читання, концентрацію уваги на кожному слові, навіть без смислового навантаження [1].

Водночас напрацьовані О. Андрєєвим, Л. Хромовим, Тоні Бузеном та іншими розробниками методу швидкого читання матеріали свідчать про переваги нової методики швидкого читання, якій притаманні такі характеристики, як великий об'єм та мінімальна затрата часу на опрацювання великої кількості інформації, високі показники запам'ятовування [4], розвиток пам'яті та уваги, усунення проблем дислексії [5].

Нами було експериментально перевірено ефективність методики навчання швидкому читанню у 2 групах з 10 студентів різних факультетів Національного університету "Острозька Академія", які мали достатній рівень володіння англійською мовою. Передекспериментальний зріз засвідчив, що техніка читання студентів в середньому становила 230-270 слів за хвилину, при чому рівень запам'ятовування інформації був навіть меншим, ніж 50%.

Тривалість експерименту становила 4 тижні, коли зі студентами з першої групи проводились спеціальні тренінги за методикою комп-

лексного навчання швидкого читання з використанням комп’ютерних технологій. Студенти другої групи продовжували читати за традиційними методами навчання читання іноземною мовою.

У результаті експерименту техніка читання усіх студентів першої групи без винятку зросла до 440-460 слів за хвилину, так само як і зросли показники запам’ятовування інформації і тепер становили більше 70%, незалежно від спеціальності студента. Водночас швидкість читання студентів другої групи залишилась на тому самому рівні, що підтверджує дієвість саме методу навчання швидкого читання на практиці у вищому навчальному закладі.

Таким чином, ефективність методики свідчить про необхідність використання методики навчання швидкого читання іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Література:

1. Андреев О. А., Хромов Л. Н. Учитесь быстро читать. / О. А. Андреев. – М.: Просвещение, 1991. – 189 с.
2. Васильева Е. Е., Васильев В. Ю. Суперпамять для всех. / Е. Е. Васильева, В. Ю. Васильев. – М.: Хранитель, 2005. – 224 с.
3. Мани и Эрик де Лиу Как научиться быстро читать: Теория. – Краснодар, 2004 г. – 234 с.
4. Скоропуд В. Швидкочитання: новий спосіб мислення / В. Скоропуд // Дзеркало тижня: Людина. – К., 2004. – № 22 (497). – С. 25-28.
5. Тони Бюзен Учебник быстрого чтения / Бюзен Тони.– Минск: Попурри, 2008. – 256 с.
6. Kathleen McCormick, Gary Waller, Linda Flower Reading Texts: Reading, Responding, Writing. – Lexington, Massachusetts Toronto: D.C. Heath and Company, 1987. – 298 с.

Olga A. Maksymiuk,

Kamyanets-Podilsky Ivan Ohienko National University

**COGNITIVE AND SEMANTIC PECULARITIES
OF THE CONCEPT “PARIS” IN THE NOVEL
“TROPIC OF CANCER” (H. MILLER)**

Cognitive Linguistics is a modern and innovative approach to the study of language and mind, and their relationship with embodied experience and culture. “Cognitive linguistics goes beyond the visible structure of language and investigates the considerably more complex backstage operations of cognition that create grammar, conceptualization, discourse, and thought itself” [3:16].

In the contemporary cognitive science it is pointed out that the thought of a man is not verbal – it is realized with the help of the universal objective code. Meaning that, our consciousness possesses a huge variety of non-verbal concepts. That is to say, people think in concepts. And this thinking, in particular, shows the relation between the reality and its representation in the form of a single word. It follows that a concept is a belonging of human consciousness, a global unit of mental and intellectual work, quantum of structural knowledge.

Coming to the semantic analysis we will appeal to Cognitive linguists’ claim that linguistic organization is held to reflect embodied cognition which is common to all human beings and which serves to constrain what it is possible to experience, and thus what it is possible to express in language.

Semantic value of the concept “Paris” can be embodied in the following lexemes and some contemporarily vivid examples are as follows: the spiritual atmosphere of Paris reveals under the lexeme “Moulin Rouge”, as well as under the lexeme “Cancan”. Another lexeme “Center of Fashion” or “Fashion Capital” represents the social status of Paris. We cannot but mention a widely spread and deeply rooted in people’s mind lexeme – “City of Dreams”. Paris is described by many famous authors, exactly as being a lure for many travelers, artists and “*beau monde*”. From this perspective Paris of Hemingway or Remarque is not the same as Paris of Emile Zola, Gustave Flaubert, and H. Miller in particular.

But what Miller found in Paris is not the city of Art and Fashion. The

following lexemes “*Adopted land*”, *Germaine* (a rakish person), *garcon*, *Niche or bistro* embodies Paris in the 30th of the XX c., as it is marked by H. Miller in his novel, which appears to be quite different and opposite image from previous embodiments, represent the deviant and sordid elements of Parisian life and dramatize the protagonist’s freedom from the lifestyles and conventions of mainstream society.

According to Fillmore, “The structure and content of different concepts are revealed through the meaning of language units that represent the given concept, their lexical interpretation (definition) and speech context”. Peculiar conceptual features that are highlighted as well as slots and frames constitute the structure of the concept. For instance, the concept “Paris”, in H. Miller’s perception, can be objectified by the “**Character**” frame which in its turn includes the following slots where Paris is embodied in **expatriates**, “*I have had to share myself with others, principally with some crazy Russians, a drunken Dutchman, and a big Bulgarian woman named Olga. Of the Russians there are chiefly Eugene and Anatole*” [2: 33]. Due to the fact that the city takes on human attributes in the novel; it has flaws and merits, shortcomings and charms. Miller goes so far as to compare Paris to a **whore**, “*Nothing to distinguish her from the other trollops who met each afternoon and evening at the Café de l’Eléphant*” [2:24]. Personification of Paris is quite vivid and expressive when the author writes about it as if it were a “**physical body**”.

Thus in the article we concentrated our attention on basic cognitive factors to analyze the concept of “Paris”.

Literature:

1. Fillmore, Ch. Frame Semantics. In *Linguistics in the Morning Calm* (ed. by the Linguistic Society of Korea) / Ch. Fillmore. – Seoul: Hanshin, 1982. – P. – 111-137.
2. Miller H. *Tropic of Cancer* / H. Miller. – London: A Flamingo Modern Classic, 1993. – 318 p.
3. Palmer Gary B. *Toward a Theory of Cultural Linguistics* / B. Gary Palmer. – Austin: University of Texas Press, 1996. – P. 3-97.

Манячук Юлія Володимирівна,
Національний університет “Острозька академія”

КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ В АСПЕКТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (на прикладі англійських та українських культур)

В умовах швидкого розвитку міжнаціональної комунікації важливого значення набуває вивчення специфічних формул мовленнєвої поведінки комунікантів та зовнішніх факторів, які впливають на процес спілкування.

Розуміючи важливість мовленнєвого етикету для комунікації, вчені багатьох країн, у тому числі України (Г. Г. Почепцов, Н. І. Формановська, Л. А. Данильчук, Л. А. Кисельова, О. О. Леонтєв, Є. І. Беляєва) звернулися до його всебічного вивчення.

Під впливом психологічних, соціально-політичних, культурологічних факторів різні мови світу виробили етикетні мовні формули, які утворюють цілу систему – мовленнєвий етикет.

Основною рисою мовленнєвого етикету є принцип ввічливості [4: 9]. Мета принципу ввічливості (за Н.І. Формановською) – підтримувати соціальну рівновагу, яка дозволяє результативно спілкуватися [1:13].

Розглянемо впровадження принципу ввічливості на прикладі формул привітання, подяки та прощання.

Неважко помітити, що змістом привітань є добрі побажання: *(Я бажаю вам) Доброго ранку! Доброго вечора! Доброї ночі! (I wish you) Good evening.* Формули-привітання *Добрий ранок! Добрий день! Добрий вечір!* в українській мові та *Good afternoon! Good morning! Good evening!* в англійській вживаються при зверненні до будь-якої особи, без урахування її диференційних особливостей [2:64]. Люди, рівні за соціальним статусом, використовують неофіційні привітання: *Привіт! Вітаннячко! Hello! Morning!*

Однією із специфічних рис мовленнєвого етикету є часте вживання подяки при контакті з людьми [3]. Найбільш уживаними є нейтральні вирази подяки: *Дякую! Спасибі! Thank you! Thanks! I'm grateful to you..!* Для підсилення вияву вдячності вживаємо прислівникові вирази та слова *щиросердно, щиро, красно, від усього серця* та ін.; *a lot,*

very much, so, so much, really, thousand (thanks), from the bottom of my heart та ін.

Найбільш вживаними стилістично нейтральними формулами прощання є: *До побачення! Прощайте! На все добре!* (українська) та *Good bye! See you soon! Till we meet again!* (англійська). Часто при прощанні висловлюються і побажання: *Всього найкращого! Бувай (те) здорові!* та *All the best!* (Всього найкращого) *Good bye!* В офіційному спілкуванні використовуються такі вирази: *До побачення! Дозвольте попрощатися!* та *I am afraid it is time I was saying goodbye. May I think you and say goodbye?* При здійсненні контакту між близькими людьми використовуються формули, притаманні фамільярній тональності. В українській мові: *Бувай! Ходи здоровий! Дозвольте відкланятися!* В англійській мові: *Bye! See you soon!* (До скорої зустрічі) *See you later!* (До зустрічі) [5].

Отже, категорія ввічливості посідає важливе місце в процесі міжкультурної комунікації, адже вона характеризує рівень культури нації в цілому та забезпечує ефективне здійснення комунікативного акту. Крім того, формули привітання, подяки та прощання реалізуються у нерозривному зв'язку, що залежить від ситуації мовлення та соціального статусу комунікантів.

Література:

1. Остин Дж. Слово как действие // Новое в зарубежной лингвистике / Вып. XVII // Теория речевых актов. / Дж. Остин – М.: Прогресс, – С. 74-86.
2. Формановская Н. И. Русский речевой этикет: лингвистический и методический аспекты / Н. И. Формановская. – М.: Рус. яз., 1982. – 125 с.
3. Формановская Н. И. Речевой этикет. Русско-английские соответствия Справочник / Н. И. Формановская. – М.: Высшая школа, 1990. – 80 с.
4. Особливості національного мовленнєвого етикету: українська мова: [Електронний ресурс] / – Назва з титул. екрану, режим доступу.: <http://www.pleyady.kiev.ua/index.php?go=Pages&in=view&id=564>
5. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/Fil/2009_81_3/statti/73.pdf

*Маруха Іванна Василівна,
Національний університет "Острозька академія"*

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ ПОНЯТТЯ "СИМПАТІЯ"

Роботи, де розглядалися різні типи полів, у тому числі лексико-семантичне поле (Г.А.Уфимцева, І.Г.Шевченко, А.І.Кузнецова, І.В.Арнольд, Ж.П.Соколовська, В.П.Станкевич, Г.С.Щур тощо), посідають провідне місце в традиційній семантиці [2:5]. Незважаючи на досить глибоку висвітленість проблем ЛСП, ряд питань у теорії поля залишаються відкритими для обговорення. До них належить, насамперед питання про принципи структуризації польових утворень, тобто про те, як значення одиниць поля узгоджені між собою на його різних поняттєвих ділянках, і яким чином останні об'єднуються в межах окремої поняттєвої категорії [4:156-158], що існує в мисленні як "відбиток структурованого знання про відповідний фрагмент дійсності" (О. П. Воробйова) [1:45].

Водночас, лексико-семантичне поле понять на позначення почуттів є досить мало вивченим, тому актуальним є дослідження поняттєвої категорії "симпатія". Саме слова-назви почуттів є найбільш поширеними та широкоживаними. Зокрема поняття "симпатія" є тісно пов'язаним майже з усіма переживаннями та є найуживанішим у літературі. Оскільки симпатія є динамічним почуттям, то вона може досягати напруженості, переходячи в пристрасне захоплення чи міцну прив'язаність, а може закінчитися охолодженням, розчаруванням, навіть перейти в антипатію і неприязнь. Все-таки у міжособистісних відносинах симпатія є одним із найважливіших факторів інтеграції людей і збереження психологічного комфорту.

Предметом дослідження є концептуальна модель названої поняттєвої категорії – модель, що зумовлює принципи класифікації лексики у відповідному ЛСП та дає змогу мотивувати наявність різних семантичних відношень між його одиницями.

За основу в дослідженні було взято класифікацію відомого англійського лінгвіста П. Роже, який поділив усю лексику англійської мови початково на вісім рівнозначних між собою груп [7].

Симпатія представлена в різних видах емоціональної перехідності і співпереживання (*fellow feeling*), що дозволяє розділити це поняття на “симпатія-любов” і “симпатія-співчуття” відповідно до різного семантичного навантаження. Кожна семантична одиниця, у свою чергу, утворює свою лексико-семантичну групу, у котрій нараховується безліч відносно синонімічних понять.

У ЛСП першого входять такі мовленнєві одиниці як інтерес/погтяг (*affinity*), прихильність/розуміння (*kinship/ understanding*), захоплення (*fondness*), дружба (*friendship*), любов (*love*) та інші. Що ж до другої поняттєвої категорії, то вона охоплює, насамперед, такі слова: співчуття (*condolence*), чуйність (*commiseration*), розуміння (*understanding/a ccord*), жалість (*pity*), жаль (*compassion*), підтримка (*support*) і людяність (*humanity*) [6-7].

Отже, завдяки такому поділу, вимальовується організована система лексико-семантичного поля “симпатія”, яка побудована на відтінках значення його численних компонентів. Практична цінність результатів дослідження полягає у можливості використання результатів дослідження у спецкурсах по психолінгвістиці, теорії мовленнєвої комунікації, лінгвістики тексту, при складанні навчальних посібників та укладанні словників.

Література:

1. Денисова С. П. Типологія категорій лексичної семантики. / С. П. Денисова. – К.: Вид-во Київського держ. лінгвістичногв ун-ту, 1996. – 294 с.
2. Арнольд И. В. Лексико-семантическое поле в языке и тематическая сетка текста // Арнольд И. В. // Семантика. Стилистика. Интертекстуальность: Сб.ст. / Науч. ред. П. Е. Бухаркин. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1999. – 645 с.
3. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика: Синонимические средства языка. / Ю.Д. Апресян. – М., 1974.
4. Обзоры. Теория семантических полей // Вопросы языкознания. – 1971. – № 5. – 213 с.
5. Уфимцева А. А. Опыт изучения лексики как системы. / А. А. Уфимцева. – М.: Изд-во АН СССР, 1962. – 287 с.
6. The Greenwich Roget's Thesaurus. – Greenwich London, 1994.
7. Roget's II: The New Thesaurus / Third Edition. – Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, 2003.

*Матвійчук Тетяна Степанівна,
Національний університет “Острозька академія”*

СТИЛЬОВА СПЕЦИФІКА КОМЕДІЙ О.УАЙЛЬДА ТА Б.ШОУ

Тема досліджуваної проблеми розкриває культурно-історичне тло Англії кінця XIX – початку XX ст. і зосереджується на порівняльному аналізі стильових особливостей комедій О. Уайльда і Б. Шоу. У сучасному літературознавстві не втрачають своєї актуальності питання модернізму, естетизму, “нової драми”, які втілювались у творчості О. Уайльда і Б. Шоу.

Мета роботи полягає у розгляді модернізму як системи, у якій реалізована творчість О. Уайльда і Б. Шоу, їх стильова специфіка. Об’єктом дослідження є комедії О. Уайльда і Б. Шоу: “Жінка, не варта уваги”, “Ідеальний чоловік”, “Як важливо бути серйозним”, “Зброя і людина”, “Майор Барбара”, “Пігмаліон”. Предметом є аналіз стильових особливостей комедій. Під час дослідження були використані наступні методи: метод критичного вивчення джерел; компоративний метод; культурно-історичний метод; контекстуальний аналіз та метод абстрагування.

Стиль письменника пов’язаний не лише з обраним художнім методом, а й із творчою індивідуальністю митця і являє собою вираження його світогляду, втілене в образах мовними засобами. Як зазначають автори “Теорії літератури” О. Галич, В. Назарець та Є. Васильєв, “стиль є індивідуальним втіленням художнього методу” [1:344].

О. Уайльд і Б. Шоу найбільше запам’яталися як автори блискучих комедій. Комедія – драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині.

В результаті дослідження було виявлено, що в комедіях обох драматургів прослідковуються ідеї Ф. Ніцше. О. Уайльд писав паралельно із Ф. Ніцше, і багато дослідників відзначають подібність їх поглядів на естетизм і мораль. Б. Шоу, в свою чергу, запозичив деякі ідеї німецького філософа.

О. Уайльд повернув англійській драмі національний колорит, а

Б. Шоу став реформатором англійського театру і співторцем “драми ідей”. О. Уайльд не відходив остаточно від розважальної драми, а Б. Шоу вважав сцену місцем дискусії, сутички ідей, місцем для підняття важливих соціально-класових і політичних питань і створив нову структуру драми – проблематичну п’єсу-філософську розмову, яка мала дидактичний характер.

Обидва драматурги створюють емоційне забарвлення мови за допомогою іронії, кумедних каламбурів, гротеску, яскравих метафор, епітетів і порівнянь. Емоційне напруження вони передають за допомогою гіперболи, градації і синтаксичних засобів: еліпсису, апосіопези, окличних речень і т.п. Драматурги часто використовують парадокс: О. Уайльд через парадокси, які лунають із вуст героїв, подає проблеми комедії ненав’язливо, напівжартівливо, а Б. Шоу за допомогою парадоксів загострює ситуації, неочікувано їх розвиває, шокуючи читачів [2:315].

Особливістю стилів комедій О. Уайльда і Б. Шоу став новаторський підхід до жанру комедії в цілому. Таким чином, вони висвітлювали гострі суспільно-політичні проблеми у смішному тоні. Результати дослідження також показують, що стиль Б. Шоу відзначається заполітизованістю і відвертим дидактизмом, а стиль О. Уайльда легкий, ненав’язливий, він багатший на стилістичні засоби і спрямований не на повчання читача, а на вияв людських вад у парадоксальній формі.

Наукова цінність проведеного дослідження полягає в детальному аналізі стильових особливостей комедій Б. Шоу та О. Уайльда, адже критики та сучасники суперечливо оцінювали творчість письменників.

Література:

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. / О.Галич. – Л.:Либідь, 2001. – С. 344-346.
2. Archibald Henderson. European Dramatists / Archibald Henderson. – London: Grant Richards LTD, 1914. – 414 p. – (Oscar Wilde; Bernard Shaw).

*Мацьківська Лілія Анатоліївна,
Національний університет "Острозька академія"*

ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ ТА ХАРАКТЕРНІ РИСИ ЖІНОЧОГО ДИСКУРСУ

Сьогодні у вітчизняній лінгвістиці спостерігається активний розвиток досліджень, присвячених вивченню гендерного параметра у мові та мовленні.

Л.О. Каменська пропонує розділити такі дослідження на два напрями: гендерну лінгвістику, що вивчає мову та мовну поведінку з використанням гендерних методів, та лінгвістичну гендерологію, що вивчає категорію гендеру використовуючи лінгвістичний інструментарій.

У рамках теорії соціального конструювання гендеру ця категорія розуміється як організована модель соціальних відносин між чоловіками та жінками, що визначає їх соціальне співвідношення у суспільстві [2:28].

Гендер не є продуктом природи, він є породженням культури суспільства і співвідноситься із уявленням певного суспільства, конкретної культури про традиційне маскулінне та фемінне. Європейські культури у своїх уявленнях, а відповідно і стереотипах, мають багато спільного, тому не дивно, що у представників різних країн із слабкістю, наприклад, асоціюватиметься жінка, а із силою – чоловік; асоціація буде стосуватися і їх мовлення. Стереотипізація, таким чином, охоплює не лише поняття гендеру, традиційні фізичні чи психологічні характеристики, а й усі прояви людської діяльності пов'язані зі статтю виконавця. Виходячи з останнього твердження, ми можемо співвідносити поняття культурної та гендерної свідомості. Ряд праць описує гендерні стереотипи у різних сферах людського життя (Є. В. Белік, Л. О. Ставицька, Д. Таннен, П. Кемпбелл та ін.). Вони доводять, що гендерні стереотипи чітко фіксуються у мовленні, в результаті чого виникає потреба виокремлення чоловічої та жіночої мовної особистості, описання їх рівнів та проведення контрактивного аналізу цих рівнів. Гендеристи вважають, що жіночій мові властива статичність, нейтральність, у її лексиці частіше зустрічаються застарілі слова та

звороти. Жіноча мова вважається більш емоційною і це, в свою чергу, виявляється у вживанні вигуків (Wow! Oh my God! і т. ін.), метафор, порівнянь, епітетів, образних слів. У лексиконі жінок частіше присутні слова, які описують почуття та психофізіологічний стан. Також жінки схильні до вживання евфемізмів. Вони намагаються уникати елементів панібратства, кличок та інвективної (обсценної) лексики. Д. Таннен стверджує, що “спілкування між чоловіками та жінками можна назвати міжкультурним зіткненням двох розмовних стилів” [5].

Н. М. Гоца у своїй статті наголошує, що вживаючи певні мовні структури під час розмови, жінки переслідують певні цілі і визначає деякі із них:

- часто для жінок спілкування є сенсом стосунків. Саме тому мовлення жінок схильне демонструвати визначальні риси, що заохочують зв’язки, близькість та порозуміння.
- рівність є важливим фактором у жіночому спілкуванні, тому часто вони вживають такі фрази як *I understand, I’ve felt the same way*, та ін.
- жінкам притаманно підтримувати розмову, залучати інших до неї та заохочувати їх поділитися своїм досвідом та ін.

Особливе місце у аналізі жіночого стилю мовлення займає використання фраз, що, залежно від контексту, можуть означати як впевненість, так і вагання (hedges), а також дискурсних службових слів (discourse particles). До них відносяться такі слова і вирази як *probably, perhaps, sorta (sort of), kind of, fairly, may be, sure, you know, of course, I guess*, etc. Усі вони можуть виконувати різні функції у дискурсі, залежно від мовної ситуації та цілей, які переслідує мовець.

Цікавим є те, що вживання певних слів та фраз у певному контексті є бажанням жінок залишатися “жіночними”, тобто вживаючи їх під час розмови, жінки вказують на свою невпевненість та вразливість. Окрім того доведено, що вживання фраз *you know, like, you see* etc. зумовлене вибором теми для розмови. Ці теми є більш індивідуальними та особистими ніж ті, на які зазвичай говорять чоловіки.

Як бачимо, жіноче мовлення, так само як і жіночий дискурс справді існує як окреме явище та має власні чіткі характеристики. Частина з них приписується йому на основі отриманих результатів проведених досліджень, а певні риси є результатом усталених та функціонуючих у певному суспільстві гендерних стереотипів.

Література:

1. Горошко Е. И. Особенности мужского и женского вербального поведения. Автореферат дисс. на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – М., 1996. – 21 с.
2. Каменская О. Л. Текст и коммуникация / Каменская О. Л. – М.: Высшая школа, 1990. – 236 с.
3. Жеребкин С. В. Введение в гендерные исследования / Жеребкин С. В. // Оукли Э. Феминистическая критика эпистемологических оснований социологии: гендер, методология и модусы человеческого знания. – Харьков.: Харьковский центр гендерных исследований, 2001. – 991 с.
4. Coates J., Women, Men and Language. A Sociolinguistic Account of Sex Differences in Language. – New York. Longman, 1986.
5. Tannen D., You Just Don't Understand.– London, Virago, 1992.

Меленко Ольга Олександрівна,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ОРФОГРАФІЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНИХ ТЕКСТІВ

До цього часу в літературі питання інтерференції розглядається на наступних рівнях: фонологічному, морфологічному, синтаксичному, лексичному, семантичному [2:3]. Іноді морфологію та синтаксис об'єднують в одному слові “граматика” і використовують термін “граматична інтерференція”. У таких випадках класифікацію звужують до трьох рівнів і говорять про інтерференцію фонологічну (фонетичну), граматичну та лексико-семантичну. Така спрощена класифікація інтерференції дуже зручна для загального опису цього явища, але, коли мова йде про вивчення іноземної мови і наступних мов, про навчання цих мов, про переклад з однієї мови на іншу і про міжкультурну комунікацію (МКК), все стає набагато складніше. Необхідність вивчення, систематизації, вироблення рекомендацій щодо подолання та використання явища інтерференції в професійноорієнтованій МКК і в професійно орієнтованому перекладі диктується самим життям. Дослідження даної проблематики в процесі підготовки спеціалістів у сфері професійної комунікації показують, що до явища інтерференції потрібно підходити усвідомлено, його потрібно детально вивчати, уникати негативної інтерференції та використовувати позитивну. Проведені дослідження свідчать, що в професійно-орієнтованій МКК і в професійноорієнтованому перекладі виявляються: звукова (фонетична, фонологічна і звукова-репродукційна), орфографічна, граматична (морфологічна, синтаксична і пунктуаційна), лексична, семантична, стилістична, внутрішньомовна інтерференції [1:64].

При усному перекладі інтерференція проявляється на звуковому (фонетична, фонологічна і звукова – репродукційна), граматичному, лексичному і семантичному рівнях. При письмовому перекладі звукова інтерференція значення не має, але її місце займають орфографічна і пунктуаційна інтерференції, які ще не знайшли свого відображення в спеціальній літературі [1:92].

Предметом даної статті є особливості прояву орфографічної інтерференції у текстах економічного спрямування. Якщо письмовий переклад

зроблений з орфографічними помилками, це знижує якість виконаної роботи, а іноді орфографічні помилки ускладнюють читання перекладу і навіть роблять його незрозумілим. Навіть досвідчені перекладачі, що працюють з іноземними мовами з латинським алфавітом, під впливом орфографії рідної мови часто пишуть іноземні слова, вставляючи в них літери алфавіту української мови, копіюють написання слів з іноземних мов у рідну: *appeal* – *апеляція* замість *апелляція*, хоча *addressee* – *адресат*, в українській мові з одним “д” та “с”, *allonge* – *алонж*, *annuity* – *ануїтет*, *wellfare* – *велфер*, *goodwill* – *гудвід*, *менеджер* – *манеджер*, і т.д.

Часто під впливом англійської мови еквіваленти слів в українській мові пишуть з великої літери, і таке написання закріплюється в документах українською мовою:

Act of Acceptance-Transference of works, inv №174 dated 18.09.09 in accordance to the Contract #11 25.03.09 -Акт Прийому – Здачі робім згідно рах №174 від 18.09.09 згідно Контракту #11 25.03.08

The Lessor transfers and the Lessee accept into temporary paid possession and use the equipment. -Орендодавець передає, а Орендар бере в тимчасове платне володіння і користування обладнання.

В професійно-орієнтованому перекладі орфографічна інтерференція проявляється по-різному: якщо тематика тексту для письмового перекладу проста і знайома, імовірність орфографічної інтерференції менша, і навпаки. Існує навіть приказка: “В англійській мові пишеться Ліверпуль, а читається Манчестер”. Ця крилата фраза говорить про те, що правопис і читання в англійській мові становлять певні труднощі. Слід зауважити, що правопис в українській теж не відрізняється легкостю і становить певні труднощі для іноземців.

Орфографічна інтерференція проявляється при письмовому перекладі і особливо на початковому етапі вивчення професійно орієнтованого перекладу при зустрічі з новою і малозрозумілою термінологією, при записі іноземного тексту на слух. Диктанти і тренувальні переклади зменшують вплив орфографічної інтерференції в іноземній мові під впливом української мови, і в рідній під впливом іноземних [1:96].

Література:

1. Алимов В. В. Интерференция в переводе (на материале профессионально ориентированной межкультурной коммуникации и перевода в сфере профессиональной коммуникации): Учебное пособие. – М.: Ком книга, 2005. – 232 с.
2. Dechert Hans W., Bruggemeier Monika and Fitterer Dietmar. Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science. V. Library and Information Sources in Linguistics. Volume 14. Transfer and Interference in Language. University of Kassel. Amsterdam/Philadelphia, 1984. – 326 p.

Мироненко Анна Викторовна,

Сумской государственной педагогической университет им. А.С.Макаренко

ТИПЫ ЯЗЫКОВЫХ ЛИЧНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ: ПРОБЛЕМЫ И ВОЗМОЖНОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

В коммуникативной лингвистике активно функционирует понятие “языковая личность” (Бацевич Ф.С. [1], Бушев А.Б. [2], Караулов Ю. Н. [4], Синельникова Л.Н. [8] и др.). Это понятие обозначает человека, носителя языка, характеризующегося со стороны его способности к речевой деятельности. В центре внимания – комплекс психофизиологических свойств индивида, позволяющий производить и воспринимать речевые произведения.

Под “языковой личностью” понимается также совокупность особенностей вербального поведения человека, использующего язык как средство общения – коммуникативная личность. И, наконец, под “языковой личностью” может пониматься закрепленный преимущественно в лексической системе базовый национально-культурный прототип носителя определенного языка, своего рода “семантический фоторобот”, составляемый на основе мировоззренческих установок, ценностных приоритетов и поведенческих реакций, отраженных в словаре – личность словарная, этносемантическая. [3:65].

Наиболее распространенным в лингвистике, бесспорно, является определение языковой личности, данное Карауловым Ю. Н., в котором он представляет языковую личность как совокупность способностей и характеристик человека, обуславливающих создание и восприятие им речевых произведений (текстов), которые различаются: а) степенью структурно-языковой сложности; б) глубиной и точностью отражения действительности; в) определенной целевой направленностью [4:3].

Подобное определение находим в работах Бацевича Ф. С. [1:331], Чижовой Л. А. [10:5]. Под языковой личностью понимается совокупность способностей и характеристик человека, обуславливающих создание и восприятие им речевых произведений, языковая компетенция, характеризующаяся глубиной и точностью отражения дей-

ствительности, степенью структурно-языковой сложности, при этом интеллектуальные характеристики языковой личности выдвигаются на первый план.

Существуют и такие подходы к анализу понятия “языковая личность”, при которых основной акцент делается на овладении культурой функциональных разновидностей языка (речь идет о риторических, коммуникативных рекомендациях, а не о требованиях, которые предъявляет нормативный аспект культуры речи). Бушев А. Б. считает, что способность владения разными функциональными разновидностями языка – одна из основных способностей, свойственных развитой языковой личности. [2:2]. Так, развитую языковую личность ученый рассматривает в аспектах разных стилей: в разговорном стиле значимым является понимание языковой личностью границ просторечия, сниженного пласта речи, жаргона; в публицистическом стиле понимание адресата, смыслов, тональности, выявление лжи, субъективизма оценки в дискурсе, идеологического примитивизма, стереотипии, полистилизма дискурсов в современных средствах массовой информации [2:3]. Ученый, говоря о культуре ораторской речи языковой личности, важным показателем ее сформированности называет умение выступить перед аудиторией, достигая при этом поставленных целей (завладеть вниманием, заинтересовать слушателей, донести необходимую информацию). Выработка и совершенствование языкового поведения личности рассматривается как стратегия языкового образования, а культура владения функциональными стилями как элемент речевой готовности языковой личности.

В контексте обозначенной проблемы предпримем попытку определить, в чем же состоит специфика языковой личности современного студента филолога-русиста. Языковая личность студента-филолога формируется под влиянием двух основных факторов: с одной стороны, социальных условий билингвальной среды, которые оказывают подобное воздействие на всех индивидов, с другой стороны – специально направленного воздействия в процессе получения лингвистического образования. В результате языковая личность студента-русиста – противоречива и неоднозначна. Она отличается смелой “интерпретацией норм” употребления языковых единиц, смешением стилей, небрежным отношением к точности словоупотребления, пренебрежением к нормам речевого этикета.

Причины появления таких качеств в языковой личности студента-филолога объяснены отчасти Скворцовым Л. И. в работе “Русский язык и культура речи”. И хотя ученый пишет в целом о времени и функцио-

нировании в нем языка, студент-филолог тоже дитя своего времени, современного социума, поэтому особенности функционирования языка отражаются на качествах языковой личности. Среди причин, приводящих к появлению заметных изменений в качествах языковой личности, называются изменения в социальной сфере, которые проявились в следующем: “Во-первых, никогда не был так многочислен и разнообразен (по возрасту, образованию, служебному положению, политическим, религиозным, общественным взглядам, по партийной ориентации) состав участников массовой коммуникации. Во-вторых, почти исчезла официальная цензура, поэтому люди более свободно выражают свои мысли, их речь становится более открытой, доверительной, непринужденной. В-третьих, начинает преобладать речь спонтанная, самопроизвольная, заранее не подготовленная. Если же выступление и было подготовлено (даже написано), то стараются говорить, а не читать... В-четвертых, разнообразие ситуаций общения приводит к изменению характера общения. Оно освобождается от жесткой официальности, становится раскованнее” [10:25].

В работах ученых Синельниковой Л. Н. [8], Сиротининой О. Б. [9], Крысина Л. П. [6] и др. описаны позитивные и негативные результаты, проявившиеся в языковой личности под влиянием обозначенных причин.

Не проходят мимо формирующейся личности филолога и те процессы “вульгаризации”, о которых пишет Скворцов Л.: “На страницы периодической литературы, в речь образованных людей потоком хлынули жаргонизмы, просторечные элементы и другие внелитературные средства: бабки, штука, кусок, столик, чирик, лимон, зеленые, зелененькие, баксы, пришить, бухать, кайф, балдеж, балдеть, выкачивать, отмывать, отстегивать, прокрутиться и мн. др. Общеупотребительными даже в официальной речи стали слова тусовка, тусоваться, разборка, беспредел. Последнее слово в значении “не имеющее пределов беззаконие” приобрело особую популярность (в какой-то степени “беспредел” творится и в языке). Для говорящих, публично выступающих изменилась мера допустимости, если не сказать, совсем отсутствует” [10:26].

В обществе любая языковая личность подвержена воздействию объективно происходящих языковых процессов, а ученик и студент очень чувствительны к ним. Как привить языковой вкус, стремление к чистоте и красоте речи? Как развить профессиональную зоркость на явления, ведущие к языковой эрозии, если студент в условиях кредитно-модульной системы обучения практически лишен говорения на занятии?

Мы поставили перед собой задачу установить, правильно ли определяют и оценивают студенты филологи-русисты аспекты собственной языковой личности и предложили им создать типологию языковых личностей студентов-филологов (на основе наблюдения над речевым поведением сокурсников). Типологию создавали студенты 3 курса СумДПУ им. Макаренко А. С. специальности “русский язык и зарубежная литература и английский язык”. Студенты выделили разное количество типов (от 5 до 8), назвали их и описали некоторые признаки.

1. “Идеал” – владеет нормами русского литературного языка, легко вступает в коммуникативный контакт, информативен в общении, умеет запросить информацию; проявляет гибкость и избегает конфликтов; обладает культурой слушания. Анализирует свое и чужое речевое поведение, правильно оценивает его и делает выводы.

2. “Новатор” – информативен в общении, но немногословен. Неохотно вступает в коммуникацию, хотя каждый раз открывает что-то новое, уверен в себе. Соблюдает языковые нормы и нормы речевого этикета.

3. “Хорошист” – обладает характеристиками “идеала”, но чаще допускает ошибки, сам их замечает и исправляет.

4. “Скрытый талант” – правильно и логично мыслит, но испытывает затруднение в речевом оформлении мысли – не хватает словарного запаса; терминологический аппарат – в пассивном словарном запасе и с трудом переводится в активный.

5. “Хамелеон” – на занятии испытывает затруднение в общении, отсутствует логика в изложении, проскальзывают речевые ошибки, говорит тихо, непонятно. Вне аудитории преобразуется: речь становится свободной, изобилует афоризмами, цитатами, меньше речевых ошибок, становится раскованным речевое поведение.

6. “Село” – в речи ярко выражен диалект той местности, в которой родился; ощущаются элементы диалектного произношения, характерные синтаксические конструкции, прослеживаются признаки суржика.

7. “Речевой неадекват” – речь с множеством нарушений норм, которые не замечаются студентом, употребляются элементы социолекта, жаргонизмы, сленг. Отсутствует культура слушания. Развязность в речевом поведении.

Для нас важным является тот факт, что в характеристиках типов языковых личностей студентов-филологов авторы типологий указывают не только нормативные признаки, но и речевые, коммуникативные, этикетные; видят недостатки языковой личности студента-филолога. Свое отношение к проявлениям языковой личности некоторые студенты

передали в наименовании типа (“идеал”, “неадекват”, “хорошися” и т.д.) В целом же складывается позитивная картина: прослеживается стремление иметь проявления языковой личности, адекватные филологу.

В условиях кредитно-модульной системы обучения, как показывает опыт работы и наблюдение над учебным процессом, при всех неудобствах системы оценивания имеются и позитивные резервы для развития языковой личности. С одной стороны, неэффективная система оценивания ограничивает возможности говорения на занятии (преподаватель “в погоне за баллами” вынужден чаще всего методом тестирования оценивать учебную деятельность студентов, что не соответствует учебным целям); с другой стороны, выполняемые студентами индивидуальные учебно-научные исследовательские задания позволяют преподавателю расширить возможности профессионального общения, например, на 3 курсе в процессе изучения дисциплины “Теория и практика речевого общения”.

Студент-филолог прежде всего – будущий учитель, поэтому в структуре его языковой личности важно развивать умения педагогического общения. А если учесть, что студенты 3 курса овладевают параллельно знаниями по общим вопросам методики (в том числе знаниями о формах и методах организации учебного процесса), то целесообразно создавать условия не только для “искусственного” педагогического общения, а создавать реальные условия, то есть делать презентацию материалов учебно-научного исследовательского задания. Студент в качестве лектора организует традиционную или инновационную минилекцию, учится использовать информационные технологии, применять наглядность, диалогизировать минилекцию, организовать обсуждение ситуаций, отражающих общение, организовать дискуссию, управлять ее ходом, оценить деятельность студентов как обучающихся. И все это в рамках курса “Теория и практика речевого общения” на материале темы своего индивидуального учебного исследовательского задания.

При этом важно не упустить одно условие: темы индивидуальных исследований студентов должны быть в границах тематики практических занятий. Во втором семестре по учебному рабочему плану – 4 лекционных часа и 22 практических, что позволяет активизировать самостоятельную познавательную-практическую деятельность студентов, и каждый из них получает возможность поочередно побыть в роли преподавателя: и в качестве лектора (читает минилекцию в течение 40-45 минут), и в качестве организатора практического занятия (закрепляет знания и определяет степень усвоения, для чего органи-

зует обсуждение специально подобранных им же учебных ситуаций, организывает дискуссию на 20 минут и проводит тестирование для оценивания учебной деятельности).

При такой организации на занятии активными коммуникантами являются все, но один студент (и в этой роли поочередно выступает каждый) получает возможность продемонстрировать не только свои исследовательские способности и результаты исследования, но и профессиональные коммуникативные качества. В учебных обстоятельствах развиваются такие компоненты психической и языковой способности, как эквивалентная замена (перевыражение), моделирование, рефлексия, контроль, оценка, суждение, умозаключение, содержательное обобщение, целеполагание, мотивация речевой деятельности, повышается активность субъекта в речетворческом процессе, а в деятельности, как известно, интенсивнее происходит развитие мышления.

Литература:

1. Бацевич Ф.С. Основы комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 342 с.
2. Бушев А.Б. Языковая личность как способность к субъязыкам. – Режим доступу до джерела: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/43607>
3. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании // Филологические науки – 2001 – № 1. – С. 64-72.
4. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М., 1987.
5. Конечная В. П. Социология коммуникации. – Режим доступу до джерела: <http://lib.socio.msu.ru/library>.
6. Крысин Л. П. К типологии лексических “неправильностей” //Словарь и культура русской речи. К 100-летию со дня рождения С.И. Ожегова. – М., 2001.
7. Крысин Л. П. Современный русский интеллигент: попытка речевого портрета // Русский язык в научном освещении. – 2001. – № 1.
8. Синельникова Л. Н. Как мы порти́м русский язык (Заметки о культуре русскоязычных СМИ в Украине // Информационный сборник 11 Международного форума русистов в Украине.– Симферополь. – 2003. С. 2 – 26.
9. Сиротинина О. Б. Типы речевых культур и проблема кодификации норм // Словарь и культура русской речи. К 100-летию со дня рождения С. И. Ожегова. – М., 2001.
10. Скворцов Л. И. Русский язык и культура речи. / Л. И. Скворцов. – М.: Знание, 1995.
11. Чи́жова Л. А. Менталитетные свойства русской языковой личности в зеркале словаря, грамматики и морфемной структуры слова. – Режим доступу до джерела: http://genhis.philol.msu.ru/article_166.html

*Мізерний Ярослав Анатолійович,
Національний університет “Острозька академія”*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТА ГАЗЕТНОМУ СТИЛЯХ КАНАДСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ

На сучасному етапі розвитку стилістики як розділу мовознавства науковці не дійшли згоди щодо поняття стилю та кількості стилів англійської мови. Більшість вчених вважає, що варто виокремити розмовний, художній, науковий, публіцистичний та офіційний стилі. У процесі дослідження текстів періодичних видань, на думку І. Р. Гальперіна, Л. П. Єфімова та О. А. Ясінецької, маємо справу як з публіцистичним, так і з газетним стилями [1:383; 2:17].

Публіцистичний стиль англійської мови у письмовій формі представлений есе, журнальними та газетними статтями, памфлетами, а в усній – лекціями, репортажами, програмами телебачення та радіомовлення. Основною особливістю стилю є використання великої кількості засобів стилістики, особливо на лексичному та фонетичному рівнях [1:405].

Газетний стиль здебільшого представлений замітками, короткими повідомленнями, газетними статтями та заголовками. Йому характерна, передусім, стислість та лаконічність викладу матеріалу, що спричинило часте використання кліше та еліпсису у заголовках, а також вживання неологізмів та термінів [1:388].

У процесі нашого дослідження було проаналізовано вживання дієслівних форм у найвідоміших газетах кожної з десяти провінцій Канади.

Вживання часових форм дієслів у більшості випадків відповідає правилам, зазначеним у граматичних довідниках британського варіанту мови. На позначення теперішньої дії найчастіше вживаються Present Indefinite Tense (46% усіх часових форм) та Present Continuous Tense (4,7%). Present Indefinite Tense вживається здебільшого тоді, коли мова йде про актуальний стан речей, події, думки тощо [4:8]: *Fred O'Brien, president and CEO of Maritime Electric, understands Islanders' frustrations. (The Guardian, Prince Edward Island)*. Present Continuous Tense найчастіше вживається для вираження теперішньої дії, що розгортається у момент мовлення [4:13] : *In exchange for*

discounts and donations, they're offering publicity and advertising. (The Chronicle Herald, Nova Scotia).

На позначення минулого найуживанішими є Past Indefinite Tense (32,5%) та Present Perfect Tense (6%). Past Indefinite Tense вживається насамперед для вираження завершеної дії у минулому [5:192]: *Rural starts were estimated at a seasonally adjusted annual rate of 26,800 units. (New Brunswick Business Journal, New Brunswick)*, тоді як Present Perfect Tense вжитий для вираження минулої дії з відомим та актуальним на момент мовлення результатом [5:192]: *There has been some limited hiring to replace positions in both management and trades positions. (The Guardian, Prince Edward Island).*

На позначення майбутнього найчастотнішими є випадки використання Future Indefinite Tense (4,7%) для вираження одиначної чи повторюваної дії в майбутньому [5:195]: *Grenfell Elementary students will have their own afternoon performance, and the adults will get their turn during the evening show. (Grenfell Sun).*

Проте, трапляються випадки відхилень від правил, що прослідковуються у вживанні: 1) Present Indefinite Tense замість минулого часу (дієслова *to say, to tell, to claim, to inform* та ін.): *Lt. Neveu says he blew the whistle on shoddy administration, but superiors ignored him. (Quebec Post, Quebec)* 2) Past Indefinite Tense на позначення минулої дії, що передувала іншій минулій дії (замість Past Perfect Tense): *The Canadian dollar was down 0.63 cent to 77.1 cents. It was earlier down more than a cent to levels last seen in August 2004. (New Brunswick Business Journal, New Brunswick)* 3) Future Indefinite Tense замість теперішнього часу на позначення часто повторюваної дії або дії, що стала звичкою, традицією, тощо: *Becky Mason's favourite days begin like so: she'll wake up in the coolness of a still, summer morning after slumbering outdoors on the ragged, Lake Superior shoreline... (Toronto Sun, Ontario) [5].*

Література:

1. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка / И. Р. Гальперин. – М. : Изд-во лит-ры на иностр. языках, 1958. – 459 с.
2. Єфімов Л. П. Стилистика англійської мови і дискурсивний аналіз : навч.-метод. посіб. / Л. П. Єфімов, О. А. Ясінецька. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 240 с.
3. Стилистика английского языка / [А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н. И. Лихошерст, З. В. Тимошенко]. – К. : Вища школа, 1991. – 272 с.
4. Nettle M. Developing Grammar in Context / M. Nettle, D. Hopkins – Lnd. : Cambridge University Press, 1995. – P. 7-63.
5. Sinclair J. Collins Cobuild English Grammar / J. Sinclair, G. Fox. – Lnd. : Collins Publishers, 1990. – P. 188-212.

*Олійник Анна Вікторівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ГЕНДЕРНА АСИМЕТРІЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ У МОВЛЕННІ

Гендер та пов’язана з ним проблематика набули вибухоподібного поширення і розвитку, оскільки апелювали до можливо найгрунтовнішого з поділів людства – поділу на статі. Гендер – це складний соціокультурний конструкт, який відображає відмінності в ролях, поведінці, ментальних і емоційних характеристиках між чоловічим і жіночим. В рамках цього підходу гендер розуміється як організована модель соціальних відносин між жінками і чоловіками, а також ролей та норм поведінки, які найяскравіше відбиваються у мові [5:1].

Багато дослідників сперечалися щодо найрізноманітніших аспектів проблеми гендерної асиметрії у спілкуванні. Одні стверджують, що мовленнєва поведінка жінки набагато відрізняється від чоловічої насамперед м’якістю, ввічливістю і “фемінністю”. Інші залишаються прихильниками теорії про те, що спілкування завжди залежить від ряду соціальних факторів, що на нього впливають, і не найголовнішим є те, якої статі співрозмовники.

Гендерні аспекти мови, зокрема і мовний андроцентризм, ґрунтовно почали досліджувати у 70-х роках ХХ століття, але окремі дослідження мовної поведінки статей здійснювалися і раніше. Бібліографія праць з проблеми гендеру у лінгвістиці нараховує не один десяток. Серед найбільш відомих є праці Жака Лакана, Дороти Саєрз, Джулії Крістєвої, Мері Ріттер, Марка Блечнера, Ліз Якобсон, Сімони де Бовуар, “Мова і місце жінки” Лакоф, “Мова і стать: різниця і домінування” Торна і Хенлі тощо. Стійкий інтерес до лінгвістично зорієнтованої гендерної проблематики спостерігається й на Україні. Відомими є праці М. Холода, О. Горошко, Н. Бардіної (“Языковая гармонизация сознания”), Г. Яворської (“Перспективна лінгвістика: мова, культура, влада”). Не можна не сказати про досягнення українського феміністського літературознавства (монографії Т. Гундорової, В. Агєєвої, праці А. Архангельської, збірники “Гендер і культура”, “Жінка як текст” та ін.) [6].

Безліч досліджень показало, що коли чоловік та жінка намагаються вести рівноправну розмову, то вони однаково не виконують одна-

кових ролей у спілкуванні. Це спричинено насамперед відмінностями у постановці мети комунікативного процесу. Для жінки психологічні стосунки значно вагоміші, ніж результат діяльності, адже вона прагне розуміння, аби її почуття розділили, висловили своє ставлення до неї. Для чоловіка важливо бути визнаним, досягнути своїх цілей, а результат розв'язання задачі для нього є важливішим, ніж сама система стосунків [4:48].

Мовлення жінки та чоловіка характеризується низкою особливостей. За статистикою чоловіки розмовляють більше за жінок, переважно про спорт, роботу та інші види спільної діяльності, полюбляють розповідати різноманітні історії, зокрема жарти, сперечатися і обирати певну стратегію комунікації. Для розмов, що відбуваються суто між чоловіками характерний високий тон голосу, агресивні аргументи, образи, жарти, дуже часто саркастичні, тощо. У розмові з жінкою вони мають тенденцію перебивати, ігнорувати її коментарі або ж без ентузіазму чи взагалі не відповідати на будь-які поставлені питання [2:51].

Основними темами спілкування між жінками є проблеми переважно персонального характеру. Їхні розмови динамічніші, більш емоційні; жінки частіше за чоловіків вживають висхідну інтонацію у стверджувальних реченнях, а також “порожні” слова для вираження почуттів (наприклад, чудовий, гарний, цікавий), численні відтінки кольорів, вигуки та комплекси звуків на зразок “угу”, “хм”, “ммгмм” тощо [3:17]. Мовлення жінок є гіперкорректним і відрізняється надмірною ввічливістю, про що свідчить часте застосування особистих займенників “ти”, “ви”, “ми”. Вони використовують багато запитально-стверджувальних речень і ухиляються від прямої відповіді на питання. Крім того, жінки часто вдаються до стратегії “мовчазного протесту” у разі, якщо вони не отримали бажаної відповіді чи їхнє мовлення було перервано співрозмовником. Натомість, вони завжди зосереджують свою увагу та орієнтуються лише на співрозмовника, при цьому очікуючи аналогічного ставлення у відповідь [1:95].

Отже, належність людини до певної статі відіграє важливу роль у процесі формування особистості, на що впливає багато чинників, серед яких одне з чільних місць належить мові. Саме тому з розвитком теорії гендеру все більшої уваги почали приділяти проблемі гендеру та гендерної асиметрії у мовленні. Суспільство приписує жінкам та чоловікам різні ролі, різні норми поведінки, а також формує в них різні сподівання – і це все відбито у мові.

Література:

1. Марлис Хеллінгер. Контрастивная феминистская лингвистика // Феминизм и гендерные исследования. Хрестоматия. Под общ. ред. В. И. Успенской. Тверь, 1999. – С. 91-98.
2. Ember Carol R; Ember Melvin Encyclopedia of sex and gender men and women in the world's cultures. – New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, 2003. – 600 p.
3. Pavlenko A., Blackledge A., Piller I. & M. Teutsch-Dwyer (Eds.) Multilingualism, second language learning, and gender. – Berlin: Mouton De Gruyter, 2001. – 297 p.
4. Penelope Eckert, Sally McConnel Language and Gender. – Cambridge University press, 2003. – 379 p.
5. <http://www.owl.ru/gender/alphabet.htm> – словник гендерних термінів.
6. <http://www.owl.ru/content/womplus/> – інформаційний портал “Жінка і суспільство” (“Open women line”).

*Пастушок Євгенія Олександрівна,
Національний університет “Острозька академія”*

КУЛЬТУРНІ КОДИ ЕРОСУ І ТАНАТОСУ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ (за драмою М. Метерлінка “Там всередині”)

На формування європейської свідомості впливало декілька ключових ідей, серед яких однією з найважливіших є осмислення небуття. Як зазначав у своїй праці відомий французький соціолог та антрополог, засновник сучасної західноєвропейської танатології Льюїс-Вінсент Томас: “...людський розум схиляє людину до того, щоб одягати смерть у символи” [11]. Безперечно, це діяльність філософсько-мистецька і образи-символи з фольклору і давніх вірувань переходили в культурні коди завдяки зусиллям митців-символістів.

Тема статті розкриває особливість авторського творення танатологічних символів. Актуальність теми дослідження є універсальною для будь-якої культури, оскільки обумовлена значимістю буття людини. Об'єктом аналізу вибрано символістську драму М.Метерлінка “Там всередині” (рік виходу твору 1894), тема якої безпосередньо стосується художньої танатології; предмет статті формується в полі етичної проблематики танатології. Мета дослідження: розкрити значення танатологічних символів у вибраній драмі. Метод дослідження – метод психоаналізу З. Фрейда; крім цього використовувалися методи аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення та систематизації інформації.

Основною методологічною базою даної статті є праці Г. Маркузе “Ерос і цивілізації” [3], Ж.Батая [2], С.Грофа [6].

Сучасну танатологію розвивають такі учені, як В. Янкелевич [8], М.Шенкао [7], Л.Красильников [1], С.Рязанцев [10], Т.Мордовцева [5]. Дехто з них приділяв епізодичну увагу танатологічним символам у творчості М.Метерлінка. Наукових джерел на тему танатологічних символів М.Метерлінка у вказаній драмі автором статті не було знайдено.

Символізм як стиль виник наприкінці 19 ст. і ґрунтувався на ідеалістичній філософії. Представники виступали з проповіддю індивідуалізму і містицизму, уявляючи світ як непізнавану “вищу ре-

альність”, відобразити яку можна тільки приблизно, символічно. Дж. Бтеллі у праці “Життя та твори М.Метерлінка” говорить про те, що “М.Метерлінку вдалося поєднати у своїх драмах натуралізм і елементи романтизму з символізмом” [13]. П’єса “Там всередині” є невеликою за розміром, читач не бачить у ній традиційного сюжетного розвитку, перипетій зовнішньої дії, він лише відчує зростаюче емоційне напруження, що досягатиме своєї кульмінації з кожною реплікою героїв, зі зміною тіней та короткими, миттєвими вигуками персонажів. Сам автор відносить цю драму до циклу “П’єси для маріонеток” [12]. Спільна ідея циклу: людина – лише іграшка у руках долі, яка не в змозі протистояти життєвим процесам. Смерть є завершальною стадією людського життя, що є розв’язкою у драмі людини, кінцем [9].

Аналізуючи образи життя і смерті в драмі, доцільно було б порівняти їх з психоаналітичними поняттями Еросу і Танатосу та їх взаємодією. Г.Маркузе у книзі “Ерос та цивілізація” [3], інтерпретуючи вчення З.Фрейда говорить про зв’язок Ероса з інстинктом смерті. Ерос – це інстинкт життя, самозбереження і продовження роду, а Танатос поєднує в собі інстинкт смерті з інстинктом руйнування, агресії і деструкції. М.Метерлінк у драмі наштовхує читача на роздуми про земне існування людини як перебування між двома порогами небуття – до народження і після смерті. Отже, головною ідеєю драми є трансформація усвідомлення сенсу людського буття, розуміння плінності самого буття.

Література:

1. Красильников Л. Р. Образ смерти в литературном произведении: модели и уровни анализа. [текст] / Л. Р. Красильников. – Вологда, ГУК ИАЦК, 2007. – 141с.
2. Левчук Л. Т. Західноєвропейська естетика двадцятого століття [текст] / Л. Т. Левчук. – К.: Либідь, 1997. – 224 с.
3. Маркузе Г. Ерос и цивилизация [текст] / Г. Маркузе. – М.: ООО “Издательство АСТ”: ЗАО НПП “Ермак”, 2003. – 312 с.
4. Метерлинк М. Жузель [текст] / М. Метерлинк. – М., 2000. – 544 с., ил.
5. Мордовцева Т. В. Идея смерти в культурфилософской ретроспективе [текст] / Т. В. Мордовцева – Таганрог: Издательство ТИУиЭ, 2001. 120 с. [Електронний ресурс] / Т. В. Мордовцева – Режим доступу: <http://anthropology.ru/ru/texts/mordov/idea.html>
6. Руднев В. П. Словарь культуры двадцатого века [текст] / В. П. Руднев. – М.: Аграф, 1997. – 384 с.

7. Шенкао М. А. Смерть как социокультурный феномен [текст] / М. А. Шенкао. – К.: Ника–Центр, Эльга; М.: Старклайт, 2003. – 320 с.
8. Янкелевич В. Смерть (Перевод с французского). – М.: Издательство Литературного института, 1999. – 448 с.
9. Морис Метерлинк. Биографический очерк Н. М. Минского. Lib. Ru/Классика. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://az.lib.ru/m/minskij_n_m/text_0009.shtml
10. Рязанцев С. Танатология – наука о смерти. [Электронный ресурс]/ Сергей Рязанцев. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Science/ryazantzev/index.php
11. Томас Л.-В. Творення танатології (переклад Г.Крук) [Електронний ресурс]/ Люїс Вінсент Томас. – Режим доступа: <http://www.ji.lviv.ua/n37texts/thomas.htm>
12. Interior (play). From Wikipedia, the free encyclopedia. [Электронний ресурс]/ Режим доступа: [http://en.wikipedia.org/wiki/Interior_\(play\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Interior_(play))
13. Jethro Btthell. Life and writings of Maurice Maeterlinck. [Электронный ресурс]/ Jethro Btthell. – Режим доступа: <http://www.archive.org/details/lifewritingsofma00bithuoft>

Oksana V. Perets,

The National University of Ostroh Academy

PEDAGOGICAL AUTHORITY AS A BASIC COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF A FOREIGN LANGUAGE INSTRUCTOR'S AUTHORITY

Educational process organization is a complicated phenomenon that requires certain theoretical knowledge and practical skills. The optimal form of discipline and democracy development in teaching is realized by a specifically educated authoritative person. It has been proved that the information that comes from a person that is highly respected is adopted and memorized by students much better [2].

If to speak about definition of the notion of authority, Ukrainian pedagogical dictionary defines it as generally recognized human's importance, his influence on others, support of his ideas and actions by public opinion, respect and trust in his intelligence, will, morality [3]. The notion of pedagogical authority interested many scientists. Particularly, it was enlightened in works of A. Shyshko, M. Kondratiev. I. Andriadi, N. Levitov, I. Pyrohov, M. Suhomlynskyi and others.

As for the structure of pedagogical authority, we can define two main components: personal and professional one. Personal component includes teacher's appearance and behavior, tactfulness and other personal characteristics. Professional component includes pedagogical competence and professional tact [1]. By the notion of professional tact we understand the usage of creative approach by a teacher in the salvation of various problems that occur during educational process. As for the notion of pedagogical competence, A. Shyshko defines it as an integrated phenomenon of professional structure that reveals one's professionalism, formation of professionally important qualities and characteristics that are based on theoretical knowledge, personal experience, and determines readiness to perform pedagogically [4].

Although the importance of pedagogical authority is more or less realized by many teachers, the image of an authoritative pedagogue remains unclear. It often represents a hybridized phenomenon that combines features of dictatorship methods used widely in the USSR and new democratic values. For this reason it is important to define the qualities that a teacher should possess in terms of current social transformations.

In order to find out what kind of a foreign language can win authority among students and hereby organize a successful educational process, we decided to conduct a survey among the students of the College of Romance and Germanic Languages of the National University of Ostroh Academy. The aim of the survey was to find out what features should a teacher have in order to become authoritative, win respect among students and to make a general image of a perfect foreign language instructor according to the points of view of the students of the National University of Ostroh Academy.

Taking part in the survey, students were very active in describing qualities and characteristics of a perfect foreign language instructor. Making a general, integrated image of a perfect teacher, following aspects should be mentioned. On a personal level, students would like their teacher to be creative, flexible, communicative, easy-going, sociable and have a good sense of humor. Students really want him or her to be demanding and respectful to their private space. Speaking about his or her professional competence, respondents most of all appreciate pedagogical and communicative skills. The students expressed their preference to the democratic style of teaching. Perfect relations between a foreign language instructor and students, participants of the survey see as equal but at the same time they would prefer their teacher to demonstrate his or her leadership skills. The respondents agree on the importance of a teacher's personality in a successful educational process and majority of them believes that a perfect foreign language instructor must possess a solid professional competence and has a natural flare for teaching.

In conclusion, pedagogical authority is a very important component of a successful pedagogical process as without it current educational and social transformations would be hard to be conducted. Current changes require new specifications from a foreign language instructor that is why the personality of a teacher becomes an important factor in these flows. The true pedagogical authority is a complicated phenomenon that requires certain personal qualities and professional skills. It is a very important issue to be paid attention to as pedagogical authority ensures decent adoption of the material taught and effectiveness of educational process in general.

References:

1. Zymniaia I. Key Competences – New Paradigm of Education Results// Higher Education Today. – 2003. – #5. – P. 15-19.
2. Kondratiev M. Interdependence of Personal and Role Authority of a Teacher, from <http://www.voppsy.ru/rubr25/09040112.htm>
3. Ukrainian Pedagogical Dictionary [Honcharenko S.]. – K.: Lybid, 1997. – 376 p.
4. Shyshko A. Pedagogical Competence Foundations of a Future Foreign Language Teacher. – Kirovograd: "Imex-LTD", 2008. – 60 p.

*Півень Ірина Василівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ПЕРЕКЛАД НЕОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА АНГЛІЙСЬКУ

Граматична система як англійської, так і української мови має свої особливості, частина з яких не має аналогів у інших мовах. Важливе місце в системі обох мов займають неособові дієслова: вони здатні замінити ряд синтаксичних позицій у реченні, хоча не можуть виступати присудком, вони характеризуються складною і розгалуженою парадигмою словозмінних форм та широким колом сполучуваності.

Як відомо, у реченнях всі неособові форми мають свої особливості функціонування, в залежності від граматичної структури, яку вони утворюють та предикативних конструкцій, а також стилю тексту. При дослідженні варіантів перекладу цих форм лінгвісти, які займаються граматичними аспектами перекладу (В.Карабан, Т.Левицька, А.Фітерман, М.Аполлова, О.Чередниченко) схильні порівнювати певні англійські форми з українськими, проте на практиці виявляється, що навіть схожі форми мають дуже багато відмінностей, основна з яких – особливість вживання у реченні, приналежність до граматичної структури чи самостійне використання. Тому переклад неособових дієслів та їх функціонування можливо досліджувати лише у конкретному контексті, визначаючи, з якою метою автор вживає певну вербалію і які звороти є більш притаманними для мови перекладу. Це дослідження ґрунтується на аналізі перекладу твору художньої літератури – повісті Марка Вовчка “Інститутка” та перекладу *After Finishing School* by Oles Kovalenko.

Метою цього дослідження є вивчення систем неособових дієслів у англійській та українській мовах і можливості їх перекладу, а також визначення і всебічний аналіз трансформації неособових дієслів у інші частини мови.

Як показали результати вибірки, найлегшою для перекладачів українською неособовою формою є інфінітиви. У більшості випадків, при перекладі українського інфінітива англійською мовою, лінгвісти використовують ту ж структуру або перефразовують висловлювання автора. Єдина проблема при перекладі – це той фактор, що в англійській мові існує більше форм інфінітиву, хоча у деяких українських висловлюваннях жодна

з цих форм не змогла б передати потрібного значення та емпатичного наголосу. [2] Тому не всі інфінітивні форми та структури зберігаються при перекладі. Серед дієприкметників, що використані автором у повісті “Інститутка”, половина була перекладена за допомогою Participle II, інша половина була перефразована за допомогою відповідників-прикметників. Ще одна неособова форма дієслова, часто вживана у повісті “Інститутка” – дієприслівник. Оскільки англійська дієслівна неособова форма Participle I суміщає в собі риси прикметника і прислівника та може набувати обставинного значення, то вона може відповідати українському дієприслівнику. Так, у проаналізованому творі п’ятдесят шість відсотків дієприслівників перекладені за допомогою вживання Participle I.

Боже мій! – аж крикнула панночка, разом стрепенувшись і в долоні сплеснувши. – My goodness!” the granddaughter cried out, jerking suddenly and clapping her hands. [1; 3]

Проте трапляються випадки, коли в українському тексті вживаються дієприслівники доконаного виду, щоб передати дії, виконані раніше основної. Зазвичай, в англійському перекладі більш звичним буде поетапна структура, тобто послідовність дій у минулому часі без виділення однієї дії як основної. *Повечерявши, поблагословившись, біжу назад у будинок. – I finished my supper, said a prayer and ran back to the building.*

Час від часу перекладач змушений додавати до звороту граматичну основу, створюючи підрядне речення, що слугує заміником дієприслівниковому звороту:

Як то ще пані не схаменулась про мене, наставляючи на дорогу пана. – I wondered why the mistress hadn’t remembered about me when she’d last talked to the master before we left. [1; 3]

В загальному, при українсько-англійському перекладі більшість неособових форм дієслів, вжитих автором, зберігається, оскільки в англійській мові є їхні часткові відповідники. Проте переклад неособових форм дієслів з української мови все ж викликає складнощі, оскільки неособові форми дієслів не мають повних відповідників у мовах перекладу, і перекладач часто вдається до пошуку більш властивих мові перекладу варіантів передачі аналогічного змісту.

Література:

1. Вовчок М. Вибрані твори / Марко Вовчок. – К.: Школа, 1989. – С. 178.
2. Жлуктенко Ю. Порівняльна граматики англійської та української мови / Ю. Жлуктенко. – Державне учбово-педагогічне видавництво “Радянська школа”, 1960.
3. Marko Vovchok. After Finishing School: Translated by Oles Kovalenko. – Kyiv: Dnipro, 1983.

*Прокопович Наталія Іванівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ ТА НЕГАТИВНОЇ ВЕРБАЛЬНОЇ ОЦІНКИ У ПОВІСТІ МАРКА ТВЕНА “ПРИГОДИ ТОМА СОЙЄРА”

Спілкування, як складний соціально-психологічний процес взаєморозуміння між людьми, здійснюється за допомогою знакових систем. Розрізняють вербальну комунікацію (в якості знакової системи використовується мова) і невербальну (використовуються різні позамовні знакові системи). Мова, як засіб спілкування, одночасно виступає і як джерело інформації, і як спосіб впливу на співрозмовника [4].

Оцінка стає можливою, якщо наявний об’єкт оцінки (тобто об’єкт, якому приписується та чи інша цінність в широкому розумінні) та суб’єкт оцінки (особа, що виражає позитивну, негативну чи нейтральну оцінку) [2].

Базою для дослідження вербальної оцінки стала повість Марка Твена *The Adventures of Tom Sawyer* [6] та її переклад на українську “Пригоди Тома Соєра” (1876 рік) [5].

У ході аналізу оцінної лексики у творі ми виявили, що для висловлення свого ставлення до предметів та явищ дійсності частіше використовують прикметники, які вказують на ознаку речей, формують уявлення читача про людей, події чи явища, про які йдеться. Зокрема, у повісті “Пригоди Тома Соєра” оцінні прикметники зустрічаються 932 рази, що становить 1,3% від загальної кількості слів у творі (71789 слів). Найчастіше трапляються такі прикметники: *good* (113), *great* (74), *poor* (55), *small* (42), *awful* (41), *high* (33), *deep* (31), *glad* (21), *fine* (20), *wise* (14), etc.

Наступними за частотою вживання з метою оцінювання є іменники, які називають предмети, маючи ознаку вже в своєму конотативному значенні. Їх кількість становить 363 – 0,5% відповідно. Серед найчастотніших іменників переважають: *trouble* (37), *light* (18), *devil* (16), *fool* (15), *melancholy* (14), *gratitude* (11), *excitement* (9), *God* (8), *doubt* (8), *glory* (8), *enemy* (5), etc. Наприклад:

Tom knew that when his name was pronounced in full, it meant trouble

[6:27]. Лексема використана у значенні “неприємність; горе”. Спостереігається негативна вербальна оцінка ситуації, в якій опинився Том Соєр.

Окрім прикметників та іменників у творі трапляються дієслова, які вказують на дію, що має на меті оцінювання. Такі слова використані 101 раз – 0,14% відповідно. Серед найчастотніших лексем трапляються наступні: *to hate* (15), *to fool* (11), *to enjoy* (7), *to admire* (6), *to discourage* (4), *to threaten* (4), *to dread* (3), *to exalt* (3), *to jeer* (3), *to praise* (2), etc. Наприклад:

...and then her heart broke, and she was jealous, and angry, and the tears came and she hated everybody.[6:18] Дієслово *to hate* в контексті має значення “ненавидіти” і використовується з метою вербальної оцінки напруженого емоційного стану дівчинки.

Використання такої частини мови як прислівник стає в нагоді переважно при потребі описати, чи оцінити дію когось з героїв твору, їхня кількість у творі – 37 (0,05%). До найчастотніших слід віднести: *cautiously* (10), *ghastly* (5), *no doubt* (4), *badly* (3), *cheerily* (2), *gravely* (2), *sorrowfully* (2), *thoroughly* (2), *wonderfully* (2), etc. Наприклад:

Every time Tom made an examination, Becky would watch his face for an encouraging sign, and he would say cheerily: “Oh, it’s all right.” [6:110] *Cheerily* – бадьоро, весело. Використання цього прислівника значно поживляє оповідь автора та передає піднесений настрій персонажів.

Окрім перерахованих частин мови на позначення вербальної оцінки використовують також і вигуки, які є засобом адекватного вираження внутрішніх переживань героїв. Використання їх у творі незначне – 1 (0,001%). Це говорить передусім про великий словниковий запас автора, який частіше послуговується повнозначними частинами мови. Наприклад:

Aunt Polly entered in time to see him throw a few double summersets, deliver a final mighty hurrah, and sail through the open window...[6:49] *Hurrah* – переможний вигук радості – ура. Цей лексичний засіб використано з метою оцінки ситуації, щоб передати несамовиту радість і захоплення Тома від своїх витівок.

Отож, напрашується висновок, що використання оціночної лексики є засобом висловлення автором свого ставлення до навколишньої дійсності. Марк Твен майстерно вживає прикметники, іменники, дієслова, прислівники та вигуки з оціночною семою для надання експресивності діалогам персонажів, а також для висміювання негативних явищ в тогочасному суспільстві.

Література:

1. Англо-український словник / [уклад. Є. І. Гороть, Л. М. Коцюк, Л. К. Малімон, А. Б. Павлюк]. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 1700 с.
2. Близнюк Н. А. Понятие и структура оценки в системе языка / Н. А. Близнюк // Теоретические и прикладные аспекты лингвистических исследований: межвуз. сб. науч. тр. / Сургут. гос. ун-т. – Сургут, 2001. – С. 84-87.
3. Крамаренко М. Л. Аксиологічна прагмасемантика англомовного рекламного тексту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. “Германські мови” 10.02.04 / М. Л. Крамаренко Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2005. – 21 с.
4. Старостина Ю. С. Интерпретация лингвистической оценки в терминах аксиологических суждений / Ю. С. Старостина // Вестник СамГУ. – 2007. – № 3 (53). – С. 232-241.
5. Твен Марк. Пригоди Тома Сойера. Пригоди Гекльберрі Фінна / Марк Твен. – Львів: Універсум, 1993. – 340 с.
6. The Adventures of Tom Sawyer by Mark Twain. Source : <http://www.online-literature.com/twain/tomsawyer>.

*Пшенична Ольга Юрївна,
Національний університет “Острозька академія”*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПИСЬМОВИХ ТЕКСТІВ

В основі психолінгвістики лежить осмислення мовленнєвої діяльності з точки зору індивідуальних психологічних характеристик учасників комунікативних процесів. Зокрема, ця суміжна лінгвістична наука розглядає явища кодування та декодування інформації з погляду внутрішніх чинників окремих індивідуумів та надає особливого значення інтелектуально-психологічному стану свідомості конкретних учасників мовленнєвих процесів.

Вивчення психологічної обумовленості мови, її ролі в побудові письмових текстів, зокрема іншомовних, а також проблем, пов'язаних з формуванням мовної особистості автора та реципієнта є основою низки досліджень. Актуальність даної проблеми полягає у потребі в подальшому розвитку психолінгвістики як суміжної науки, що вивчає індивідуальні психологічні особливості породження та сприйняття мовлення. Психолінгвістика, що з'явилась у 50-х роках ХХ століття, є відносно новою граничною з мовознавством наукою, і тому потребує особливої уваги до маловивчених та малорозроблених аспектів.

Говорячи про стан дослідженості проблеми, варто згадати роботи, що висвітлюють різноаспектні проблеми психолінгвістичних досліджень тексту. Зокрема, вагомий вклад у розвиток науки зробив О. О. Леонт'єв, що визначав психолінгвістичний аналіз як осмислення співвідношення особистості зі структурою та функціями мовної діяльності. Важливими для психолінгвістичної науки є праця Виготського Л. С “Мышление и речь” [2] та багато інших. Дослідженню проблем і тенденцій розвитку психолінгвістики як суміжної науки приділяли увагу такі науковці як Горелов І. Н., Белянін В. П., Сахарний Л. В., Зимня І. О., Леонт'єв О. О. та інші дослідники галузей мовознавства та психології. Однак варто зауважити, що вище названі дослідження не вичерпують проблем психолінгвістики, а лише відкривають нові етапи пізнання явищ мовленнєвої діяльності.

Розуміння та утворення мовних повідомлень є настільки автома-

тичним, що може здатися надзвичайно простим процесом. Звуки та літери безпосередньо вражають органи чуття утворюючи слова, що об'єднуються у фрази, звороти та речення. Таким чином, сприйняття мовної інформації здається нічим іншим, як розпізнаванням послідовності лінгвістичних символів, однак у дуже швидкому темпі. Що ззовні здається лінгвістично очевидним, виявляється надзвичайно складним з точки зору психолінгвістики.

Письмове монологічне мовлення – це мовлення без співрозмовника, його мотив і задум повністю визначаються суб'єктом. Якщо мотивом письмового мовлення є контакт, прохання чи вимога, то адресант повинен уявити того, до кого він звертається, передбачити його реакцію на своє повідомлення. Особливість письмового мовлення полягає саме в тому, що весь процес контролю над письмовим мовленням залишається в межах діяльності самого творця мовлення, без корекції з боку слухача.

Особливо важливим є аспект стильових характеристик письмового повідомлення, адже функціональний стиль мови розглядається психолінгвістикою як засіб вираження конкретних намірів ситуативно забарвленими засобами мовної системи. Лінгвістичні та паралінгвістичні особливості кожного зі стилів мовлення безпосередньо впливають на свідомість реципієнта та формують його враження від прочитаного письмового повідомлення.

Таким чином, можна зробити висновок, що психологічні чинники значною мірою впливають на здатність людини породжувати та сприймати певні одиниці мовлення, зокрема писемного. Психолінгвістичний підхід до аналізу текстів та їх міжстильових відмінностей заслуговує особливої уваги, оскільки торкається проблем психологічної зумовленості утворення та сприйняття актів мовленнєвої діяльності, що надає вагомої ролі особливостям індивідуальної свідомості учасників комунікативного процесу. Саме такий аспект дослідження письмового тексту має вагомий вплив на дослідження явища мови як засобу передачі різноаспектної інформації та емоцій. Психолінгвістичний аналіз розкриває багатогранність мовної системи не лише як закономірної послідовності символів або звуків, наділеної конкретною семантикою, а як системи передачі прихованих значень, намірів, та емоційних станів учасників комунікативного процесу.

Література:

1. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / А.А. Леонтьев. – М., 1969.

2. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский. – М., 1996.
3. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – М., 1974.
4. Горелов И. Н., Седов К. Ф. Основы психолингвистики / И.Н. Горелов. – М., 1997.
5. Белянин В. П. Психологическое литературоведение. Текст как отражение внутренних миров автора и читателя / В.П. Белянин. – М.: Генезис, 2006. – 320 с.
6. Сахарный Л. В. Введение в психолингвистику / Л. В. Сахарный. – Л., 1989.
7. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке / И. А. Зимняя. – М., 1978.
8. Ижинкин Н. И. Механизмы речи / Н. И. Ижинкин. – М.: Издательство академии педагогических наук, 1958.
9. http://www.voppsy.ru/journals_all/issues/1996/966/966041.htm//Лобок А. М. Диалог с Л. С. Выготским по поводу письменной речи.

*Роганова Маріолла Олександрівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ВІДОБРАЖЕННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ (НЗС) У ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ, ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ

Дослідження процесу комунікації показує, що будь-яке спілкування являє собою процес взаємодії як вербальних, так і невербальних засобів, які відносяться до різних знакових систем [5].

Сьогодні в умовах посиленого інтересу до проблем міжнаціональної комунікації набуває актуальності дослідження особливостей мовної інтерпретації невербальної поведінки, без чого неможливе адекватне визначення ролі й місця невербальних елементів у комунікативному процесі.

Окремі питання лінгвістичного аспекту вивчення НЗС різною мірою висвітлювалися у працях як вітчизняних так і зарубіжних науковців. Піддавалися аналізу деякі проблеми співвідношення вербальних і невербальних знаків [3].

Нове осмислення проблем номінації невербальної поведінки зумовило актуальність теми, адже на фоні все більшого ажіотажу навколо інтерпретації та використання отриманої інформації стосовно невербальної комунікації, виникає потреба у глибшому дослідженні даної теми та систематизації отриманих даних, звернення до аналізу специфіки номінації невербальних засобів спілкування у мовній знаковій системі, з огляду на їх об'єктивний зміст та національно-культурну специфіку функціонування.

Мета даного дослідження – виявити особливості номінації НЗС у фразеології сучасних англійської, української та російської мов та встановити основні розряди фразеологічних одиниць, пов'язаних з невербальними засобами спілкування у цих мовах, визначити характер і можливості їх семантичної класифікації, спільне та відмінне.

У нашому дослідженні ми вивчали фразеологічні одиниці англійської, української та російської мов з огляду на національно-культурну специфіку відображення НЗС у мовній знаковій системі.

Ми також зробили спробу аналізу, синтезу, систематизації, та зіставлення даних про ФО, які передають комунікативну інформацію, пов'язану з невербальною поведінкою комунікантів, з огляду на національно-культурні особливості англійського, українського та російського народів.

Багатьма дослідженнями доведено, що НЗС значною мірою такий самий національний феномен, як і засоби вербальної мови. Національна обумовленість і комунікативна спрямованість невербальної мови впливає безпосередньо на формування великого й широко використовуваного шару номінативних одиниць (слів і сполучень слів) у мові вербальній. Традиційно НЗС закріплюються у вербальній знаковій системі через фразеологічні сполучення, які характеризуються стійкістю [3, 5].

На основі ретельного аналізу різних лексикографічних джерел стало можливим виділити у кожній мові поділ НЗС на 7 основних фразеосемантичних груп: 1) ФО на позначення позитивних психоемоційних станів, котрі є зовнішніми симптомами внутрішнього стану; 2) ФО на позначення негативних психоемоційних станів, котрі є зовнішніми симптомами внутрішнього стану; 3) ФО на позначення двояких психоемоційних станів; 4) ФО на позначення нейтральних психоемоційних станів; 5) ФО на позначення етикетних норм; 6) кінематичні ФО пов'язані з жестовою поведінкою комунікантів; 7) ФО, пов'язані з вокалікою (паралінгвістикою).

У поданій таблиці ми наводимо дані про кількість ФО у кожній з 7 груп в англійській, українській, та російській мовах.

ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНІ ГРУПИ:	Англійська мова	Українська мова	Російська мова
Загальна кількість ФО у мові, без врахування повторів у різних підгрупах	174 ФО	233 ФО	207 ФО
Загальна кількість ФО з врахуванням повторів у різних підгрупах	178 ФО	274 ФО	238 ФО
ФО на позначення позитивних психоемоційних станів, котрі є зовнішніми симптомами внутрішнього стану	22 ФО або 12, 35%	29 ФО або 10, 59%	15 ФО або 6, 3%
ФО на позначення негативних психоемоційних станів, котрі є симптомами внутрішнього стану	67 ФО або 37, 64%	136 ФО або 49, 64%	133 ФО або 55, 89%
ФО на позначення двояких психоемоційних станів	10 ФО або 5, 62%	28 ФО або 10, 22%	17 ФО або 7, 14%

ФО на позначення нейтральних психоемоційних станів	40 ФО або 22, 47%	35 ФО або 12, 77%	28 ФО або 11, 76%
ФО на позначення етикетних норм	6 ФО або 3, 37%	2 ФО або 0, 73%	4 ФО або 1, 68%
кінематичні ФО пов'язані з жестовою поведінкою комунікантів	25 ФО або 14, 04%	13 ФО або 4, 74%	22 ФО або 9, 24%
ФО, пов'язані з вокалікою (паралінгвістикою)	8 ФО або 4, 5%	31 ФО або 11, 31%	19 ФО або 7, 99%

На основі отриманих даних можна зробити певні узагальнення. ФО служать для вербальної номінації НЗС у всіх трьох досліджуваних мовах, проте найбільш велика кількість ФО, що репрезентують НЗС у мові вербальній наявна в українській мові (233 ФО), на другому місці – російська мова (207 ФО), а найменш представленою в цьому плані є англійська мова (174 ФО).

У всіх трьох мовах, що досліджуються, ФО на позначення НЗС характеризуються високою синонімічністю. Найчисельнішими у досліджуваних мовах є фразеосемантичні групи на позначення негативних та нейтральних психоемоційних станів, а найменш представленою у мовах є група на позначення етикетних норм, причому в англійській мові ця група представлена трохи ширше, ніж в українській та російській мовах (6-2-4 ФО відповідно).

Фразеосемантична група на позначення двояких психоемоційних станів знаходиться на п'ятому місці в усіх трьох мовах. У англійській та російській мовах жести знаходяться на третій позиції по чисельності ФО, а саме – 14, 04% та 9, 24% . В українській та російській мовах група на позначення особливостей голосу займає 11, 31% та 8%, або ж 3 та 4 місця відповідно.

Цікавим виявився той факт, що у російській мові ФО на позначення позитивних психоемоційних станів становлять лише 6, 3%, тоді як у англійській та українській мовах ця група представлена значно ширше і займає 12, 35% та 10,59% від загальної кількості фразеологізмів. Одні і ті ж підгрупи можуть бути представлені в усіх трьох мовах, або ж виявлятися лише в двох, чи лише у одній мові, проте окремі ФО не мають еквівалентів у зіставлюваних мовах, що зумовлюється характерним для кожної нації сприйняттям дійсності.

Отже, в усіх трьох досліджуваних мовах існує невелика частка ФО, які відображають НЗС у мові вербальній, причому їх кількісне та якісне співвідношення у різноманітних фразеосемантичних групах та підгрупах

варіоє відповідно до важливості тих чи інших психоемоційних станів для кожної окремо взятої ментальності та мовної картини світу [1, 2, 4, 6-10].

Кожна лінгвокультура має свої власні особливості НЗС, специфіка використання яких також закріплюється і у вербальній знаковій системі, утворюючи розгалужену систему ФО, що відрізняються багатоміжваріантністю та глибиною значення, завдяки чому досягається експресія вираження певних дій та психоемоційних станів.

Матеріали роботи можуть бути використані у подальших зрівнятих дослідженнях номінації ФО на позначення НЗС у англійській, українській, російській мовах. Знання специфіки значення та використання певних ФО у мові та мовленні мають величезне практичне значення, адже опанувавши знанням вербальної та невербальної комунікації у комплексі з певним ситуативним контекстом, людина матиме змогу повністю контролювати процес міжкультурного спілкування, а також впливати на його результат, справляти приємне враження на співрозмовника, швидко встановлювати контакт, уникати непорозумінь та серйозних конфліктів без будь-яких допоміжних засобів.

Література:

1. Андерсон К. Е. Посібник з англійських фразеологізмів / Андерсон К. Е., Шеврік А. Д., Савічук В. Я. – Луцьк, 2001. – 96 с.
2. Ачеркан Е. Большой толково-фразеологический словарь Михельсона [Электронный ресурс] / Ачеркан Е. – Режим доступа до словника. : <http://www.michelsonlexicon.com>
3. Відображення невербальних засобів спілкування у болгарській фразеології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філологічних наук: спец. 10.02.03. “слов’янські мови”. – К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. – 13 с.
4. Калашников В. С. Словник фразеологічних антонімів української мови / Калашников В. С., Колоїз Ж. В. – К.: Довіра, 2004. – 284 с.
5. Сайфі Л. А. Концептуалізація соматичного образу людини в мові та дискурсивних практиках: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філологічних наук: спец. 10.02.04. “германські мови” / Сайфі Л. А. – Уфа, 2008. – 24 с.
6. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови / Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. – К.: Освіта, 1998. – 224 с.
7. Федосов И. В. Фразеологический словарь русского языка / Федосов И. В., Лапицкий А. Н. – М.: Юнвес, 2003. – 608 с.
8. Шитова Л. Ф. Англо-російський словник ідіом та фразових дієслів. – 3-тє вид. / Шитова Л. Ф., Брускіна Т. Л. – СПб.: Антологія, 2005. – 256 с.
9. Oxford Phrasal Verbs Dictionary. – 2-nd edition. – Oxford: Oxford University Press, 2002. – 379 pp.
10. Sieftring J. Oxford Dictionary of Idioms.-2-nd edition/Sieftring J. – New-York: Oxford University Press, 2004. – 340 pp.

*Розкладай Олександра Володимирівна,
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника*

РЕКЛАМНІ ТЕКСТИ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ: ФОРМАТ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Останніми роками багато робіт присвячено вивченню англомовної реклами, оскільки саме англомовна реклама, подібно до інших типів медіа текстів англійською мовою, займає провідне місце в світовому рекламному бізнесі як в частині об'єму, так і в частині впливу. За допомогою засобів масової інформації реклама впливає на масову свідомість, будучи обов'язковим компонентом сучасного культурного ландшафту. Використовуючи засоби масової інформації як носія, реклама є могутньою самостійною структурою, що розвивається за власними законами [1:57].

Слово “реклама” використовується для позначення двох різних сторін рекламного процесу: 1)реклами як сфери людської діяльності, бізнесу, спрямованого на створення рекламної продукції; 2) реклами як готового продукту, що є багаторівневим рекламним текстом, що поширюється одним із засобів масової інформації.

В англійській мові для розмежування цих понять використовуються дві автономні лексичні одиниці, утворені від одного латинського слова *advertere*, що означає *turn around*: 1) *advertising* в сенсі “the industry that produces advertisements to be shown on television, printed in newspapers, etc.”; “the activity of advertising” (Oxford Advanced Learner’s Dictionary); “the business of encouraging people to buy goods by means of advertisements” (Longman Dictionary of English Language and Culture); 2) *advertisement* в значенні “a public notice offering or asking for goods, services, etc.” (OALD); something used for advertising things, such as a notice on a wall or in a newspaper; (LDELС).

Для вивчення будь-яких текстів масової інформації, у тому числі і текстів рекламних, надзвичайно важливою є концепція рекламного тексту [2:6]. Концепція багатовимірного медіатексту дозволяє отримати об'ємне зображення представленого об'єкту, краще зрозуміти особливості функціонування слова та образу в масовій комунікації, а також розкрити механізм їх сукупного впливу на масову аудиторію. Будь-який довільно взятий рекламний текст сприймається як реклама тільки в єдності свого словесно-графічного або аудіовізуального втілення. Разом із багатови-

мірністю, до істотних ознак рекламного тексту відносяться також багатократна, надмірна повторюваність і колективний спосіб створення, або корпоративність. Вплив рекламних текстів засновано на тривалішому періоді повтору, при чому в стійкій незмінній формі [3:29]. Можна виділити три найбільш традиційних способів класифікації рекламних текстів: 1) рекламований об'єкт; 2) цільова аудиторія; 3) ЗМІ–рекламоносій.

Класифікація рекламних текстів по об'єкту реклами базується на систематизації різних груп рекламованих предметів, що дозволяє позначити концептуальну структуру сучасної реклами. Рекламні тексти підрозділяються також залежно від спрямованості на певну аудиторію. Спрямованість рекламного тексту на цільову аудиторію тісно пов'язана з об'єктом реклами, від чого і залежить мова та стиль рекламного тексту.

Класифікація за ЗМІ-рекламоносієм поділяє рекламу на: друкарську, телевізійну, рекламу на радіо та в мережі Інтернет. Дана класифікація дозволяє зосередити увагу на власне медійних властивостях рекламного тексту. Так, реклама на телебаченні – це відеосюжет, або яскравий візуальний образ, що супроводжується мінімальним словесним текстом, що нерідко зводиться до короткого рекламного слогану або ехо-фрази типу “*Change the script*” (англійський варіант реклами “Пепсі” – “*Зміни пластинку*”). Головною медійною ознакою радіореклами є використання багатства відтінків людського голосу та аудіоефектів. Реклама в пресі заснована на поєднанні графічного або фотозображення з вербальним текстом різної протяжності: від короткого заголовка до розгорненого основного тексту. Крім власне медійних ознак класифікація рекламних текстів за ЗМІ-рекламоносієм дозволяє оцінити такі важливі для вивчення реклами чинники, як кількісне охоплення аудиторії, здатність конкретного видання або програми досягти цільової аудиторії. Так, перевага реклами в газеті – це великий обсяг аудиторії при низьких витратах. Реклама, розміщена в спеціальному журналі, орієнтованому на певне коло читачів, точно досягає необхідної аудиторії. Реклама на радіо поєднує в собі спрямованість на цільову аудиторію з достатньо високою частотою відтворення. І, нарешті, реклама на телебаченні вважається найбільш ефективною та дорогою, оскільки надає величезні можливості в плані дії на масову аудиторію.

Література:

1. Dyer G. Advertising as Communication. – L., 1995. – P.256
2. Goddard A. The Language of Advertising. – L., 1998. – P.144
3. Рождественский Ю. В. Теория риторики / Ю. В. Рождественский. – М., 1997. – С. 592.

Сакун Алла Николаевна,

Сумской государственной университет им. А.С.Макаренко

**ИНТЕРПРЕТАЦИЯ СМЫСЛА
ПЕЙЗАЖНЫХ ЗАРИСОВОК И.С. ТУРГЕНЕВА
(на материале рассказа “Бежин луг”)**

Современные филологи называют XX век золотым веком русской филологии [2, 6]. В работах Г.О. Винокура, В.В. Виноградова, Б.А. Ларина, А.М. Пешковского, Л.В. Щербы, В.П. Григорьева, А.Д. Григорьевой, Н.Н. Ивановой, Ю.М. Лотмана, Л.Ю. Максимова, Л.А. Новикова, Н.М. Шанского, Д.Н. Шмелева и др. создана фундаментальная база для филологических исследований художественного текста, и на этой благодатной почве взросло новое поколение ученых, в трудах которых открываются ранее не изученные аспекты безграничного пространства художественного текста: это исследования В. Казарина и Л. Бабенко, Т. Поповой, Г. Сырицы и др.

Безграничность художественного пространства текста и возможность научно обоснованной интерпретации привлекает внимание ученых и начинающих филологов. Предметом нашего выступления стало толкование точности и уместности словоупотребления в пейзажных зарисовках И.С. Тургенева, использование мастером слова пейзажной зарисовки как приема раскрытия микрокосма персонажа (на материале рассказа “Бежин луг”).

В художественном произведении содержание и форма находятся в гармонии – эта, ставшая уже хрестоматийной, истина убедительно проиллюстрирована сотнями филологических исследований поэтического текста. Однако в прозаических произведениях языковой аспект изучен менее глубоко: “Теория прозы является хуже разработанной уже в силу большего объема произведений: сложность структуры, многообразие сюжетных линий, большое число персонажей затрудняют исследование прозаического произведения (особенно большого по объему) как целостного произведения” [2, 62]. Но сами авторы художественных произведений (Л. Н.Толстой, И.А. Бунин, А.П. Чехов и др.) убедительно говорят о том, что в прозе, как и в поэзии, мысль высказана “идеальным способом только тогда, когда

ни одного слова к сказанному нельзя ни прибавить, ни убавить, ни изменить, чтобы не испортить произведение” [4, 34]. Вот и пейзажные зарисовки И.С. Тургенева – убедительнейшее подтверждение тому.

“Бежин луг” – один из самых исследованных рассказов Тургенева. Ему посвящено большое количество статей, например, статья Т. Ф. Курдюмовой [5, 96-107], посвященная анализу этого рассказа, но все же для каждого исследователя и читателя текст открывает новые грани.

С нашей точки зрения, одной из выразительных черт идиостилия писателя является специфический подход к изображению пейзажа. В произведениях писателя он обладает как универсальными, общетекстовыми функциями (упреждение трагических или благоприятных событий, отражение состояния души персонажа, создание фона, помогающего писателю детальнее изобразить место и время, выражение отношения автора к событиям или героям), так и особыми – создание в микрокосме читателя фотографически точной, выразительной и художественно совершенной картины, которая становится средством усовершенствования эстетического восприятия мира. И.С. Тургенев – писатель и в то же время художник, только рисует он не красками, а словами. Речевая живопись призвана вызывать у читателя зрительный образ, а через него и повлиять на дальнейшее восприятие не только произведения, но и всего мира природы. Тургеневские пейзажные зарисовки способны изменить отношение к слову, к языку в целом у формирующейся языковой личности. Попробуем убедиться в этом.

“Пейзаж – рисунок, картина, изображающая виды природы. Пейзажи русских художников. П. в романах Тургенева” – такое определение мы находим в словаре. Видимо, не случайно в словаре упоминаются именно пейзажи в произведениях И.С.Тургенева, потому что этот выдающийся русский писатель – мастер пейзажных зарисовок.

И. С. Тургенева по праву называют одним из лучших пейзажистов в мировой литературе. Любовь Тургенева к родной природе более чем очевидна в большинстве его произведений, даже в тех, где она занимает незначительное место в тексте повествования. Если взять его роман “Отцы и дети”, в котором описаний природы очень немного, то даже эти отдельные пейзажные зарисовки несут колоссальную эмоциональную нагрузку, являются неотъемлемой частью авторского замысла в произведении. В этом романе пейзаж – это не только прием, создающий эмотивное пространство текста, но и одна из важнейших жизненных ценностей, отношением к которой проверяется человек и его характер. По отношению Базарова и Аркадия к природе

мы можем сделать вывод о том, не на чьей стороне стоит автор. Ответ однозначен. Природа вечна, а взгляды Базарова на жизнь – проходящие, поэтому даже трагическая смерть Базарова выглядит закономерной. Авторское отношение к природе отчетливо проявилось в лирической миниатюре – стихотворении в прозе “Природа”.

Что касается других произведений Ивана Сергеевича, то показательными и совершенными в отношении словесной живописи являются “Записки охотника”, а особенно его “Бежин луг”. Это тонкое и лирическое произведение, которое просто поражает мастерством рассказчика, богатством разнообразнейших оттенков цветов в описании природы, а в особенности неба. Начинается рассказ с живописной картины ясного июльского неба:

“С самого раннего утра небо ясно; утренняя заря не пылает пожаром: она разливается кротким румянцем. Солнце – не огнистое, не раскаленное, как во время знойной засухи, не тускло-багровое, как перед бурей, но светлое и приветно лучезарное – мирно всплывает под узкой и длинной тучкой, свежо просияет и погрузится в ее лиловый туман. Верхний, тонкий край растянутого облачка засверкает змейками; блеск их подобен блеску кованого серебра... Но вот опять хлынули играющие лучи, – и весело и величаво, словно взлетая, поднимается могучее светило. Около полудня обыкновенно появляется множество круглых высоких облаков, золотисто-серых, с нежными белыми краями. Подобно островам, разбросанным по бесконечно разлившейся реке, обтекающей их глубоко прозрачными рукавами ровной синевы, они почти не трогаются с места; далее, к небосклону, они сдвигаются, теснятся, синевы между ними уже не видать; но сами они так же лазурны, как небо: они все насквозь проникнуты светом и теплотой. Цвет небосклона, легкий, бледно-лиловый, не изменяется во весь день и кругом одинаков; нигде не темнеет, не густеет гроза; разве кое-где протянутся сверху вниз голубоватые полосы: то сеется едва заметный дождь. К вечеру эти облака исчезают; последние из них, черноватые и неопределенные, как дым, ложатся розовыми клубами напротив заходящего солнца; на месте, где оно закатилось так же спокойно, как спокойно вошло на небо, алое сияние стоит недолгое время над потемневшее землей, и, тихо мигая, как бережно несомая свечка, затеплится на нем вечерняя звезда. В такие дни краски все смягчены; светлы, но не ярки; на всем лежит печать какой-то трогательной кротости”.

Такое прочувствованное и поэтическое описание все того же вечного неба уже настраивает читателя на определенное восприятие

окружающего мира и событий, которые происходят дальше. Но оно также помогает понять чувства героя рассказа, ощутить его любовь к природе – ведь только человек, который обладает талантом художника и безмерно влюблен в пейзажи родного края может увидеть, что облака похожи на “островки в реке”, а вечерняя звезда появляется на небосклоне, “мигая, как бережно несомая свечка”.

В этой поистине величественной картине каждый эпитет и каждое слово стоит на своем месте. Мастерство рассказчика здесь можно сравнить только с чутьем художника, который безошибочно подбирает краски для своего будущего полотна. Все составляющие описания одинаково важны для исполнения авторского замысла. Попробуем это проследить на примере слов, обозначающих разнообразные оттенки июльского неба. Для этого уберем все цвета и эпитеты из тургеневского описания:

“Солнце – как во время знойной засухи, как перед бурей, – мирно всплывает под тучкой, просияет и погрузится в ее туман. Верхний край облачка засверкает змейками; блеск их подобен блеску серебра... Но вот опять хлынули лучи, – и поднимается светило. Около полудня обыкновенно появляется множество облаков, с краями”.

Описание становится неярким и размытым, не таким экспрессивным, каким оно было у Тургенева. Такой вариант явно не соответствует замыслу автора.

Батюто А.И., говоря о рассказе “Бежин луг”, да и вообще о “Записках охотника”, отмечает интересную особенность, а именно – влияние реалиста Белинского на писательскую манеру Тургенева.

Читателю, хорошо знакомому с эпистолярным наследием Ивана Сергеевича, памятна изумительная по красоте поэтизация буднично-повседневной жизни природы, прозвучавшая в письме писателя к Полине Виардо от 1 мая 1848 г.: “Я без волнения не могу видеть, как ветка, покрытая молодыми зеленеющими листьями, отчетливо вырисовывается на голубом небе – почему? Да, почему? По причине ли контраста между этой маленькой живой веточкой, колеблющейся от малейшего дуновения, которую я могу сломать, которая должна умереть, но которую какая-то великодушная сила оживляет и окрашивает, и этой вечной и пустой бездельностью, этим небом, которое только благодаря земле сине и лучезарно? (Ведь вне нашей атмосферы холод достигает 70 градусов и света очень мало. Свет стократно увеличивается при соприкосновении с землей). Ах! Я не выношу неба, – но жизнь, действительность, ее капризы, ее случайности, ее привычки, ее мимолетную красоту... все это я обожаю. Что

до меня – я прикован к земле. Я предпочту созерцать торопливые движения утки, которая влажною лапкой чешет себе затылок на краю лужи, или длинные блестящие капли воды, медленно падающие с морды неподвижной коровы, только что напившейся в пруду, куда она вошла по колено, – всему тому, что херувимы могут увидеть в небесах...” [1, 41]

“Самый мощный поток эмоций, характерных для этой апофеоза-исповеди, находит выражение в сравнении и противопоставлении земли и неба, являющихся, по сути дела, обобщенно-символическими обозначениями действительности и мечты, реального и романтического. Здесь-то и обнаруживается весьма рельефно преемственное созвучие настроений Тургенева настроениям Белинского” [1, 42].

Эта особенность ярко прослеживается и в рассказе “Бежин луг”. Причем, к противопоставлению земли и неба добавляется деление природы на дневную и ночную. Например, когда рассказчик теряет дорогу, природа вокруг него тоже меняется, как и внутреннее состояние героя и уже не является такой величественной, навевающей спокойствие. Ночной и дневной пейзажи диаметрально противоположны:

“Меня тотчас охватила неприятная, неподвижная сырость, точно я вошел в погреб; густая высокая трава на дне долины, вся мокрая, белела ровной скатертью; ходить по ней было как-то жутко”. И дальше: “Между тем ночь приближалась и росла, как грозовая туча; казалось вместе с вечерними парами отовсюду поднималась, и даже с вышины лилась темнота” и “Я вышел на опушку кустов и побрел по полю межой. Уже я с трудом различал отдаленные предметы; поле неясно белело вокруг; за ним, с каждым мгновением надвигалась, громадными клубами вздымался угрюмый мрак. Глухо отдавались мои шаги в застывающем воздухе”.

Теперь окружающая местность вызывает у заблудившегося героя чувство тревоги, беспокойства. Ночные пейзажи тоже являются приемом раскрытия внутреннего состояния персонажа, и, как и в дневных, в них прослеживается та же особенность, что и в описании неба – незаменимость одного художественного средства другим.

Проанализируем некоторые тургеневские сочетания слов. К примеру, “неподвижная сырость” – весьма примечательная комбинация слов. (“Неподвижный – не передвигающийся, остающийся в одном и том же положении”). Эпитет “неподвижный” чаще всего употребляется в сочетании со словами, обозначающими осязаемые и реальные предметы, а не абстрактные понятия. Какой вообще может быть сырость? Она нависает над человеком, подавляет его, особенно

если это темное время суток. Прилагательное “неподвижный” в этом словосочетании говорит о том, что эта ночная сырость ощущается главным героем как нечто материальное, угрожающее, опасное, приравнивается к живому существу. Так же материализуется у Тургенева и темнота, которая “льется с вышины”. (“*Литься* – течь струей. Вода льется. Льются слезы (о горьком плаче). Льется плавная речь (перен.). *Литься*. О звуках, запахе, свете: распространяться, струиться. Льются песни. Льется аромат”). Темнота может распространяться по небу, оно может просто темнеть, но писатель выбирает именно слово “литься”, т.е. медленно заполнять огромное воздушное пространство, окрашивать небосвод в цвет ночи. Так кисть художника, с которой он смывает остатки краски, чтобы взять новый оттенок для рисунка, придает цвет чистой воде в стакане.

Теперь вернемся к функциям пейзажа в рассказе “Бежин луг”. У внимательного читателя может возникнуть вполне закономерный вопрос: “Зачем в рассказе о простых деревенских мальчиках присутствует такое огромное количество пейзажных зарисовок?” Во-первых, это дает возможность Тургеневу выразить свою любовь к загадочной родной природе, показать читателю всю ее красоту, раскрыть его глаза на величие и прелесть этого загадочного мира вокруг нас. Ведь когда нам, детям городов, приходилось в последний раз видеть зеленые луга, таинственный и вековечный лес, уходящий за горизонт, или хотя бы изредка обращать внимание на бескрайнее небо над нами? У нас больше нет того совершенно особого мировоззрения, которое присуще людям, выросшим на лоне природы. Отсюда еще одна важнейшая функция пейзажа в рассказе – он служит приемом раскрытия и образа мальчиков, которых встретил главный герой, и в то же время помогает понять психологию народа, столь тесно связанного с природой. Представителями этого народа являются Федя, Павлуша, Ильюша, Костя и Ваня.

Столь тонкое мастерство Тургенева-художника дает ему возможность использовать в своих произведениях всевозможные элементы пейзажа, наделяя его широчайшей амплитудой функций.

Пейзаж – это не только один из ряда внесюжетных элементов, но и очень интересный художественный прием. Под пером великого художника слова природа превращается в действующее лицо, которое взаимодействует с персонажами произведения и непосредственно на них влияет, а также оттеняет мельчайшие черты их характера и самые незначительные, незаметные движения их души, которые нельзя передать просто сухими словами и фразами.

Литература:

1. Батюто А. И. Творчество И. С. Тургенева и критико-эстетическая мысль его времени. – Ленинград: Наука, 1990. – 297 с.
2. Сырица Г. С. Филологический анализ художественного текста: учебное пособие / Г. С. Сырица. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 344 с.
3. Словарь русского языка: В 4 т. – М.: Русский язык, 1981.
4. Толстой Л. Н. Собрание сочинений: В 22 т. Т 20 / Л. Н. Толстой. – М.: Худож. литература, 1979.
5. Тургенев в школе: Пособие для учителей / Т. Ф. Курдюмова. – М.: Просвещение, 1981. – 175 с.

*Сіліванова Ілона Миколаївна,
Національний університет “Острозька академія”*

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧА ОСНОВА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ “КУПІВЛІ”

Мова ніколи не існувала ізольовано від суспільства, а була його інтегрованою частиною, тому чітко прослідковується її зв'язок з культурою. У семантиці мови відображаються універсальні компоненти загальнолюдської культури і своєрідність культури конкретного народу.

Лексичний склад мови – найбільш мінливий, нестійкий її компонент, який відображає життя народу й реагує на будь-які зміни в ньому. Добре знати мову – вміло послуговуватися її багатством.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю дослідження фразеологічних одиниць з метою виокремлення лінгвокультурологічних особливостей їх сприйняття та тлумачення, щоб запобігти непорозумінням під час здійснення міжкультурної комунікації.

Метою публікації є здійснити лінгвокраїнознавчий аналіз фразеологічних одиниць на позначення поняття “купівлі”.

Дослідження проблеми існування особливого компонента в значенні слова, що хоча б до деякої міри включав у собі інформацію про ту соціально-історичну дійсність, у якій існує і функціонує та або інша мова, ведуться лінгвістами вже протягом декількох десятиліть. Слід згадати роботи О.С.Ахманової, Г.Д.Томахіна, що констатують наявність у семантиці слова “культурного” компонента значення.

У лексиці відображаються фрагменти соціального досвіду, що обумовлений основною діяльністю даного народу. Так, наприклад, сірий колір асоціюється в українській мові з пересічністю, буденністю. Ми говоримо “сірі будні” або “така сірість”, характеризуючи обмежених людей. В Англії ж сірий колір – нейтральний. Лексема *gray* у висловах *as gray as a bat's wig* (сірий, як миша), *as gray as lead* (сірий, як свинець) має своє перше словникове значення “сірий”, але порівнювальні лексеми *bat's wig* та *lead* надають цим фраземам різних змістових відтінків [1:235].

Виділення лінгвокультурем поля відбувається на основі знаходження у них спільних і відмінних ознак, тобто подібності і відмін-

ності їх змісту шляхом вибірки із словникового складу назв-носіїв значення лінгвокультурум. Поле уподібнюється певній словесній мозаїці, де його одиниці знаходяться у такому ж стані, як і частини силового поля.

Для того, щоб визначити семантику слова *купівля*, ми звернемося до тлумачних словників. Такі словники, як *The World Book Dictionary* та *Oxford Advanced Learner’s Dictionary* подають наступні значення цього слова:

- 1) товар, що купується;
- 2) акт придбання товару;
- 3) набуття майна;
- 4) вартість, цінність;
- 5) перевага в силі, фора, випередження;
- 6) точка опори [4:53].

Важливим є те, що *купівля* не лише асоціюється з актом набуття нового майна, а є загальним процесом, що включає в себе кілька необхідних елементів, таких як покупець, продавець, гроші.

Якщо розглядати семантичне та лінгвокультурологічне (тобто з урахуванням етнічних характеристик) поле поняття “*купівлі*”, ми можемо проаналізувати його структуру:

1. Ім’я поля – “**купівля**” (**buy**, Middle English – *buggen, biggen, beyen*. The older spelling is commonly *buggen*, from Skt *bhug* – “*to enjoy*”) [3:22], інтенціонал поля – товари чи послуги, що є результатом особливої товарно-грошової процедури *купівлі-продажу*.

2. Екстенціонал поля (класи-групи лінгвокультурум як одиниць): центр – *purchase, emption, buying, purchasing, shopping*; класи спеціалізованої семантики – *buy in bulk, bargains, brand-name products, hire-purchase, jumble sales, charity shops, second-hand*; на периферії поля – *coemption; bribery; slave trade* [2:578].

3. Категоріальні відношення:

- синонімія і варіативність: *purchase, buying, acquisition, possession, acquiring, getting, gain, procurement, securing, obtaining*;
- антонімія: *sale, auction, vending, transferring, trading, exchanging, marketing, dealing, merchandising, handling, stocking*;
- деривативи: *buyer, purchaser, emptor, vendee, patron, client, customer, clientele* [2:578].

Група мовних одиниць “**купівля-надбання**” налічує 10 одиниць. Більшість одиниць цієї групи пов’язані між собою синонімічними зв’язками: *purchase, buying, acquisition, possession, acquiring, getting, gain, procurement, securing, obtaining* [2:578]. Усі названі одиниці мо-

жуть зводиться до спільного значення – “набуття, надбання”. Проте прослідковується чітка тенденція до розширення або ж, навпаки, звуження значення. Так дієслово *get* може позначати не лише акт купівлі, але й отримання у подарунок, у спадок та в інший спосіб певних матеріальних об’єктів [4:144], тобто, прослідковується явище розширення значення, тоді як *secure* вживається переважно при купівлі цінних паперів, акцій [4:886]. Отож, спостерігається звуження значення поняття купівлі до конкретних матеріальних об’єктів.

Поняття “купівлі” лягло в основу багатьох англійських фразеологічних одиниць ФО. В ході дослідження їх було умовно поділено на 4 логічних групи:

- ФО із зоосемізмом;
- ФО з фітонімом;
- ФО з компонентом “гроші”;
- ФО, що характеризують людину.

Отже, лінгвокраїнознавчий аналіз (ФО) на позначення “купівлі” виявив тісний взаємозв’язок між мовними одиницями та особливостями мовної картини світу британського населення. Народні уявлення знайшли своє втілення в численних ФО, синонімічних рядах лексичних одиниць на позначення “купівлі”. Ядерними елементами цього процесу часто виступають зоосемізми, фітоніми та компонент “гроші”.

Література:

1. Красных В. В. Этнопсихолінгвістика и лінгвокультурологія: Курс лекцій. – М.: ИТДГК “Гнозис”, 2002. – С. 231 – 258.
2. The Oxford Thesaurus: An A-Z Dictionary of Synonyms. – Oxford. – 2396 p.
3. Walter W. An Etymological Dictionary of the English Language.– Oxford: Oxford University Press, 1982 – 775 p.
4. Wehmeier S. Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English. – Oxford, 2003. – 1600 p.

Сімак Катерина Віталіївна,
Національний університет “Острозька академія”

ОСОБЛИВОСТІ МІЖСОБИСТІСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ГРУПАХ

Спілкування у групах відіграє важливу роль у житті людини. Задоволення від нього позначається на психологічному комфорті учасників комунікативного процесу, а незадоволення міжособистісними стосунками породжує поганий настрій, депресії, утруднює досягнення поставлених цілей.

Актуальними проблемами дослідження міжособистісної комунікації займаються О. А. Леонтович, С. Г. Термінасова, Г. В. Єлізарова, Г. В. Колшанский, В. А. Маслова, Ю. Ю. Кім, М. Лім, Дж. Коатс, А. Бекон, та ін.

Вербальні компоненти відіграють провідну роль у міжособистісному спілкуванні, оскільки вони є основними носіями значень повідомлень [1: 58]. Як доводять численні дослідження, існує кілька потенційних джерел міжособистісного непорозуміння, серед них: культурні, гендерні, особистісні, психологічні, паралінгвістичні особливості, тощо.

Зоровий контакт з учасниками групи, встановлений адресатом комунікативного акту, підтверджує включення останніх у процес спілкування, зацікавленість у предметі розмови. Однак підтримувати зорових контакт з учасниками усієї групи часто буває нелегким завданням [5]. Варто зазначити, що у Канаді під час розмови дуже важливо підтримувати зоровий контакт, інакше такого співрозмовника вважатимуть невихованим.

Гендерні особливості спілкування у групі теж відіграють важливу роль. З багатьох властивостей, що різнять чоловіків і жінок та впливають на їх поведінку в групі, найважливішими є ті, що пов'язані з умінням передавати інформацію, сприймати одне одного, контактувати та взаємодіяти з іншими. Наприклад, чоловіки більш схильні до екстенсивного групового спілкування, жінки – до утворення замкнених мікрогруп; чоловіки проявляють агресивність відкрито, жінкам властива прихована ворожість [4: 235].

Знання психологічних особливостей власне вербальної комунікації потрібне для більш глибокого і повноцінного розуміння процесів. Для прикладу, флегматик характеризується спокійним настроєм, розважливим тоном бесіди, послідовністю і терплячістю. Його мова – монотонна, повільна, ставлення до критики і небезпеки байдуже, незворушне. Він реалістичніший в оцінці своїх здібностей, ніж сангвінік [3:322-325].

У процесі спілкування у групах ми дуже часто застосовуємо невербальні засоби комунікації. Як зауважує Г. В. Колшанський, часто паралінгвістичні засоби вживаються цілеспрямовано, для досягнення певного ефекту: приховати свої справжні думки, почуття, емоції, вплинути на поведінку [2:19]. Вживання паралінгвістичних засобів при встановленні контакту між учасниками групи може розкривати, певним чином, мету спілкування, взаємовідносини співрозмовників, їх соціальні статуси, стать, національність, вік. Наприклад, жест “Окау” у різних країнах матиме різне конотативне значення, а отже і різне трактування учасниками певного комунікативного акту. Таким чином, американець зрозуміє цей жест як “Гаразд”, француз – “Нічого”, а китаєць – “Гроші”.

Люди часто не усвідомлюють особливостей власного стилю спілкування, які можна помітити лише спілкуючись у групі, а не індивідуально. Отож, дослідження проблем у процесі міжособистісної комунікації сприяє не лише їх успішному подоланню, але й кращому усвідомленню прихованих рис власного комунікативного стилю.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Академія, 2004. – 344 с.
2. Колшанский Г. В. Паралингвистика. – М.: Наука, 1994. – 81 с.
3. Скрипниченко О. В., Долинська Л. В. Загальна психологія. – К: Либідь, 2005. – С. 464.
4. Coats J. Women, men and language. A sociolinguistic account of sex differences in language. – New York, 1986. – 389 p.
5. Lin M. Is There an Essential Difference between Intercultural and Intracultural Communication? // Intercultural Communication. – 2003-2004. – № 6.
6. <http://www.abacon.com/commstudies/interpersonal/interpersonal.html>

*Стасюк Іванна Сергіївна,
Національний університет “Острозька академія”*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ СТУДЕНТІВ І КУРСУ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВІ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Читання іноземною мовою як комунікативне уміння є, поряд з усним мовленням, важливим видом мовленнєвої діяльності та найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації, яким студенти вищого навчального закладу мають оволодіти згідно з вимогами чинної програми та Державного стандарту з іноземних мов [4: 34]. Уміння читати дає можливість користуватися літературою іноземною мовою для пошуку інформації за фахом, задовольняти свої читацькі чи творчі інтереси, удосконалювати уміння усного мовлення і т. ін.

Процес навчання читання передбачає пошуки способів мотивації навчальної діяльності цього важливого виду мовленнєвої діяльності. На думку фахівців, ефективним засобом посилення мотивації навчання читання є використання автентичних текстів [2: 41].

Читання автентичних текстів як один із найефективніших видів мотивації “має за мету зробити кожного студента безпосереднім учасником навчального процесу” [5: 69] та дає змогу організувати засвоєння суспільного досвіду. Досліджуючи особливості автентичних текстів, Л. В. Барановська доводить, що “в читанні правильно підібраних текстів відбуваються лише ті дії, цілі яких значущі для індивіда за їх власним внутрішнім змістом. У цьому їх основна чарівність і ... привабливість” [1: 33].

Для перевірки ефективності використання автентичних текстів у процесі навчання читання ми провели експериментальне дослідження. Дослідження проводилося за участю студентів I курсу факультету романогерманських мов Національного університету “Острозька академія”. Для експериментальних цілей ми підібрали дві групи, де експериментальна робота здійснювалася в реальних умовах навчального процесу і ґрунтувалася на матеріалах іноземною мовою, а саме на програмних та підібраних згідно з індивідуальними інтересами студентів англomовних публіцистичних текстах. Перед експериментом ми провели анкетування та тестування, яке допомогло нам виявити інтереси кожного студента та підібрати відповідний матеріал. Виявилось, що студенти найбільше

цікавляться екстремальними видами спорту, волонтерством, туризмом та можливостями майбутньої професії в Україні та поза її межами. У ході експериментального навчання використовувалися такі *навчальні матеріали*: підручник “Headway. Elementary” [7: 160], “Headway. Basic” [8: 160], “Total English”. Upper-intermediate” [6: 170], “Upstream” [9: 160], “Английский клуб. Домашнее чтение” [3: 144].

Після проведення експерименту, який тривав один триместр, в усіх групах був проведений зріз знань, який показав позитивні результати в тій групі, де навчання читання проводилося за індивідуальним підбором автентичних текстів та нижчий рівень – у групі, яка читала програмні англомовні тексти.

Позитивним для нас було те, що студенти I-х курсів мовної спеціальності виявляли інтерес під час читання автентичних текстів, а значить, процес читання відбувався ефективно. Розроблена нами методика підбору текстів виявилася більш результативною, оскільки студенти покращили навички читання. Участь в експерименті позитивно позначилася на розширенні кругозору студентів експериментальних груп, а також вплинула на формування навичок використання отриманих знань у майбутній професійній діяльності.

Проведене нами дослідження не претендує на всебічне вивчення проблеми використання методики читання автентичних текстів в процесі професійної підготовки студентів мовних спеціальностей вищих навчальних закладів, проте розробка визначених аспектів є перспективною, на нашу думку, і сприятиме подальшому зростанню ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Барановська Л. В. До теоретичних засад формування культури мовлення // Педагогіка і психологія. – 1997. – №3. – С. 33.
2. Биркум Л. В. Концепція викладання іноземних мов в Україні // Іноземні мови. – 1996. – № 2. – С. 41.
3. Кэрролл Л. Английский клуб. Домашнее чтение. – Айрис-пресс, 2008. – С. 144.
4. Науменко О.П. Організація та забезпечення процесу навчання читання. – К.: Академія, 1991. – № 4. – С. 34.
5. Петрашук О. П. Організація та забезпечення процесу навчання читання. – К.: ЛЕНВІТ, 1997. – С. 69.
6. Araminta Crace. Total English. Upper-intermediate. – Pearson Longman, 2008. – С. 170.
7. Liz and John Soars. Headway. Elementary. – Oxford University Press, 1996. – С. 160.
8. Liz and John Soars. Headway. Basic. – Oxford University Press, 1996. – С. 160.
9. Jenny Dooley. Upstream. – Express Publishing, 2007. – С. 160.

*Товарков Олександр Олександрович,
Національний університет “Острозька академія”*

СУБ’ЄКТИВНА ОЦІНКА ЯК СМИСЛОВИЙ КОМПОНЕНТ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

У нашому дослідженні ми зупинились на такому аспекті як суб’єктивне сприйняття мовної текстової інформації.

Як об’єктом досліджень, вчені почали цікавитись текстом на початку ХХ ст. Вагомий внесок у розвиток теорії тексту зробили О. О. Потебня, М. М. Бахтін, І. Р. Гальперін, Л. В. Щерба, В. В. Виноградов, Н. Д. Арутюнова [1; 2; 6], а проблеми художнього сприйняття творів мистецтва слова досліджували вчені О. С. Кубрякова, Ю. С. Степанов, Ю. Н. Караулов, Р. М. Фрумкіна, Т. В. Булигіна в російсько-українській лінгвістиці [3; 7], та Ж. Факоньє, М. Тернер, Дж. Лакофф і М. Джонсон в зарубіжній (англомовній) лінгвістиці [4; 9].

Даючи оцінку поетичному тексту іноземною мовою, відшукуючи його смисл, зустрічаємо три основні проблеми:

- необхідність перекладу тексту;
- врахування специфіки художнього поетичного тексту;
- врахування позатекстуальних даних.

Щоб сприйняти зміст (а потім, можливо, надати тексту зовнішньої форми рідною мовою), спочатку слід виконати переклад. Щоб здійснити вдалий і максимально повний переклад, слід зважати на такі аспекти:

- можливість двох типів сприйняття тексту твору;
- концептуальна картина світу автора і реципієнта;
- співставлення концепту і художнього образу;
- позатекстуальна інформація.

Сприйняття поезії є завжди “зустріччю” двох концептуальних світів – світів читача і поета. Ці два світи можуть не збігатися з огляду на різні епохи, культуру, національну приналежність автора і читача, але така невідповідальність не повиненна завадити спробі зазирнути до творчої майстерні поета, його художнього мислення [8: 676-679].

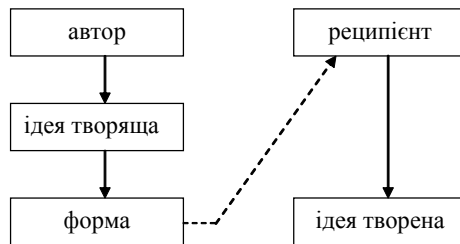
Таким чином, у нашому дослідженні поетичний текст це:

- 1) адресована мова (діалог із собою, іншою особою, світом);
- 2) автокомунікація (“мова для себе” і “мова для інших”);
- 3) змістовне висловлювання;

4) відображення людської свідомості і мислення.

Особливість поетичної комунікації полягає в тому, що поетичний текст існує у полі структурно-семантичної напруги між комунікативною системою “Я – ВІН” і системою “Я – Я” [5: 848].

Літературний твір є функціональною рухомою системою зв'язків, де кожен елемент, взаємодіючи з іншими, переносить на них свою енергію і навпаки. Всі разом вони індукують значно сильніше і якісно інше світло, ніж кожен зокрема. Це й витворює художню напругу формозмісту (або ж змісту форми, якщо вважати, що в першій словосполучі закладено ухил у формальний бік). Немає в ядра “боків”. А хоч би й були, то “змістовий” означав би, як ми переконались, “ідеалістичний”, а “формальний” – “матеріалістичний”. Отакий парадокс. В одному випадку виходимо з позиції автора, який втілює певну *ідею творячу* (зміст) у відповідну форму; в другому – з позиції реципієнта, який через форму приходить до змісту чи навіть множинних інтерпретаційних змістів (*ідей творених*).

Література:

1. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика. – М.: АН СССР, 1963. – С. 41 – 44.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
3. Кубрякова Е. С. Демьянков В. З. Панкрац Ю. Т. Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Издательство МГУ, 1997. – 245 с.
4. Лакофф Джонсон – Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем // Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990. – С. 387-415.
5. Лотман Ю. М. О поэтах и поэзии. – С.-Петербург: “Искусство – СПб”, 1996. – 848 с.
6. Потебня А. Мысль и язык // А. Потебня Эстетика и поэтика. – С. 181.
7. Степанов Ю.С. Методы и принципы современной лингвистики. 2-е изд. – М.: Едиторная УРСС, 2001. – 312 с.
8. Kontopoulos K.M. Conceptual systems // The Encyclopedia of Language and Linguistics. – Oxford, New York, Seoul, Tokyo, 1994. – Vol.2. – P. 676-679.
9. Lakoff Y. Woman, Fire and Dangerous Things. What Categories Revel about the Mind. – Chicago, London. The University of Chicago Press, 1987. – 614 p.

*Тручок Галина Іванівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ЛІНГВІСТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У зв'язку з постійним прогресом науки, розширенням сфер людських знань та розвитком ідей, зростає і кількість слів у мові, адже кожне нове поняття потребує найменування. Жодна галузь науки не можлива без термінологічної бази. Терміносистема будь-якої науки свідчить про рівень її розвитку, становить основу її існування.

Початок розвитку теорії термінознавства пов'язаний з іменами австрійського вченого Ойгена Вюстера та російського термінознавця Дмитра Лотте, які опублікували свої перші роботи в 1930 році. В наш час вирішенням теоретичних проблем термінознавства займаються декілька національних шкіл – австрійсько-німецька, франко-канадська, чеська та ін.

Під “термінологією” лінгвісти зазвичай розрізняють: а) науку про терміни б) спеціальну лексику в складі всіх слів певної мови в) спеціальну лексику, що обслуговує окрему галузь науки або техніки, тощо [4, с. 47].

Не дивлячись на те, що вік термінознавства як науки є досить значним, до нашого часу досі ще досі немає загальноприйнятого визначення його основного поняття – *терміну*. І. С. Квитко, спираючись на різні визначення, пропонує “сумарну” дефініцію: “Термін – це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами і утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю” [6, с. 2].

Центральним і найбільш важливим напрямом термінознавчої діяльності є впорядкування, яке включає в себе декілька етапів, таких як систематизація, аналіз, нормалізація та кодифікація.

У зв'язку з тим, що лінгвістика як наука перебуває у постійному розвитку, її термінологічна база теж зазнає змін, з'являються нові поняття і терміни на їх позначення. Аналізуючи лінгвістичну термінологію саме

англійської мови, можна прослідкувати її зв'язок з різними науками, такими як семіотика, логіка, психологія, культурологія, фізика та ін.

Класифікуючи терміни лінгвістики за будовою можна виділити три групи: прості терміни (*syllable – склад*), складні (*labio-dental-губно-зубний*) та терміни-словосполучення (*semantic field – семантичне поле*). Найбільш поширеним способом творення термінів є утворення складних термінів [5, с. 258].

Відносно недавня поява лінгвістичних термінів спричинила виникнення синонімії. Так, виникаючи в різних місцях одне й те ж саме поняття отримувало різні назви від вчених. Іншою причиною синонімії є одночасне функціонування іншомовних запозичених термінів з власне англійськими (*calque (від франц. calque) – калька*, є синонімом до англійського *loan translation*). Окрім творення синонімів від нових основ, поширення набуло явище утворення їх шляхом суфіксації та префіксації [1, с. 5 – 113; 23, с. 8-650].

Досить поширеним феноменом в лінгвістичній термінології англійської мови є полісемія. За кількістю загальноновживаних значень виділяють такі групи термінів: терміни найвищого ступеня полісемії, середнього ступеня та моносемантичні. Окрім цього розрізняють такі види полісемії як, наприклад, категоріальна та міжсистемна.

Термінологія є важливим елементом в комунікації людей і без неї не можливе оволодіння наукою. Лінгвістична термінологія англійської мови перебуває на етапі свого становлення. Процеси та явища, які в ній відбуваються потребують подальшого дослідження і поглибленого вивчення.

Література:

1. Англо-русский словарь лингвистических терминов / Сост. Д. Хворостин. – Челябинск, 2007. – 113 с.
2. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику / А. Н. Баранов. – М., 2003. – С. 89-100.
3. Волкова Т.Я. Лінгвістичні аспекти термінологічної багатозначності [Електронний ресурс] / Т. Я. Волкова. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/1392/1/04vtyatb.pdf>
4. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения: Учеб. пособие / Т. Р. Кияк. – Киев, 1989. – 103 с.
5. Коваленко А. Я.: Загальний курс науково-технічного перекладу: Учебний посібник / А. Я. Коваленко, 2001. – 290 с.
6. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць/[Електронний ресурс] Кияк Т.Р., Каменська О.І., Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/2493/1/08ktrnto.pdf>

Федорчук Людмила Юрївна,

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНО КОРЕКТНИХ ОДИНИЦЬ В АМЕРИКАНСЬКОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ

Суспільне буття, знаходячись в постійному розвитку, зумовлює збільшення кількості термінів та удосконалення лексики. Тому в англійській мові за останні десятиліття значного поширення набула так звана ”політична коректність”, яка стосується не тільки політичного, а й інших типів дискурсу [2: 5]. Під політично коректними одиницями розуміють одиниці вторинної номінації, які спрямовані переважно на уникнення різного виду дискримінації.

Особливістю конотації політично коректних одиниць є те, що вони здебільшого заміщають прямі номінації, денотат яких не є негативним, наприклад: *fireman – firefighter; drugstore – pharmacy*. Варто зауважити, що денотат таких одиниць як *fireman* та *drugstore* є нейтральним, навіть позитивним, але оцінка їх мовцями є негативною внаслідок соціальних переконань чи “невідповідності” звучання (*drugstore* може викликати у мовців негативні асоціації з лексемою *drugs*).

Основною причиною вживання політично коректних одиниць є прагматичний намір мовців уникнути різного виду дискримінації (*Black – Afro-Americans, handicapped – disadvantaged, blind – visually challenged, bisexual – non-gender specific*), але іноді спостерігається й інша мотивація.

Залежно від прагматичних намірів мовця політично коректні одиниці можуть виконувати наступні функції.

Кооперуюча – проявляється у прагненні комунікантів до збереження мовленнєвого співробітництва для вирішення завдань спілкування (*handicapped – disadvantaged, mad – mentally challenged, mute – verbally challenged, retarded – developmentally disabled*): “... you’ll nod politely when a guy tells you that in his country they keep developmentally disabled people in cage...” [Time, 10/29/2006].

Вуалітивна функція – проявляється у прагненні адресанта приховати аспекти дійсності, про які він не бажає говорити відверто. Найбіль-

ше ця функція притаманна політично коректним одиницям на позначення негативних явищ дійсності (*unemployed – involuntarily leisured; pro-abortion – pro-choice; poor countries – developing countries*): “*Nestle is the world’s largest manufacturer of infant nutritional products – largely through its leading positions in developing countries such as Brazil and China ...*” [Time, 04/12/2007].

Елевативна – проявляється у прагненні адресанта представити аспекти реальності у позитивнішому світлі та гіперболізувати низькі чи середні стандарти [1: 26-29]. Особливо ця функція притаманна політично коректним одиницям на позначення неprestижних професій та негативних характеристик особи чи речі (*corn cutter – chiropracist, floor worker – aisle manager, garbage man – sanitation engineer, dishonest – morally different, evil – niceness deprived*): “*Academy Award-winning actor immortalized in the role of Ed Norton, the lean, dim witted “subterranean sanitation engineer”*” [Time, 11/17/2003].

Проаналізувавши вживання політично коректних одиниць в американському медіа дискурсі, було визначено особливості їх конотації, прагматичний намір їх вживання мовцями, а також функції, які вони виконують у мовленні, тобто їх основні функціонально-прагматичні характеристики.

Література:

1. Великорода В. Б. Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові: дис. ... канд. філол. наук / Львівський університет ім. І. Франка. – Л., 2008. – 236 с.
2. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської мови в 80ті-90ті роки ХХ століття: Автореф. дис. ... доктора філол. наук / Київський університет ім. Т. Шевченка. – К., 1999. – 32 с.

*Хотюк Ольга Борисівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ ЗДОРОВ'Я

Мова є безпосередньою дійсністю думки, вона виражає чи намагається виражати все духовне багатство народу, від якого і сама залежить, розширює, зміцнює, розвиває [4:24]. Дослідження лексичного складу будь-якої мови є надзвичайно важливим. Саме слова, спосіб їх номінації, парадигматичні та синтагматичні стосунки, стилістичний аспект, конотація та прагматика мовних одиниць стали об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та закордонних вчених. Тема семантичного поля продовжує бути актуальною, оскільки семантичні та структурно-семантичні зв'язки слів відображають актуальні для людини й соціуму зв'язки та відносини між предметами і явищами дійсності, її реальними й ідеальними об'єктами і, тим самим, передають особливості національного світосприйняття, даючи індивідууму моделі світобачення і світорозуміння. Семантичний аналіз лексики, що належить до певної тематичної групи, а саме медичної привертає увагу багатьох видатних мовознавців, таких як Л. А. Лисенка, А. О. Білецького, О. Д. Пономарева, М. М. Покровського, О. І. Смирницького, О. О. Потебні В. В. Виноградова, І. Серезневського та інших. [1:243]

Останнім часом найчастіше до групи слів застосовується термін “лексико-семантичне поле”, оскільки поняття “поле” дозволяє нам описати взаємодію слів, що відбувається на рівні семантики в різних аспектах мовної системи. У ході дослідження окреслено лексико-семантичне поле “здоров'я”.

Аналіз семантичного поля “здоров'я” показав, що воно належить до абстрактних понять, які умовно поділяються на групи.

У межах лексико-семантичного поля здоров'я виділяємо 4 лексико-семантичні групи на основі виокремлених у різних словниках слів та виразів:

- 1) медицина та медичні працівники;
- 2) медичні установи;
- 3) одужання;

4) стан здоров'я [6: 25].

Першу групу мовних одиниць “Медицина та медичні працівники” можна поділити на дві підгрупи: медицина (conventional medicine and alternative medicine) та медичні працівники.

До підгрупи традиційної медицини (conventional medicine) належать 11 мовних одиниць, що позначають різні сфери традиційної медицини: osteopathy, epidemiology, dermatology, pediatrics, pharmacy, surgery, ophthalmology, neurology, urology, otolaryngology, gynecology [5:27]. Більшість з них походять з латинської мови і є спільними для багатьох мов (otolaryngology, urology, neurology). У групі вони поєднанні між собою родо-видовими зв'язками.

До підгрупи слів нетрадиційної медицини (alternative medicine) належать 5 мовних одиниць: acupuncture, chiropractic, herbal medicine, homeopathy, aromatherapy [5:27], що теж пов'язані у середині групи родо-видовими зв'язками.

Лексична група медичних працівників також поділяється на дві підгрупи: традиційна та нетрадиційна медицина. До підгрупи лексики традиційної медицини входить 31 мовна одиниця. Їх можна також поділити на менші групи: 1) загальні назви медичних працівників; 2) назви лікарів за спеціальностями.

До першої підгрупи належать наступні одиниці: doctor, physician, medical practitioner, nurse, registered nurse, specialist, medical attendant. Ці мовні одиниці мають між собою синонімічні зв'язки, де одне слово є домінантом, а інші містять інше стилістичне, семантичне чи конотативне забарвлення. Наприклад, doctor – загальне, більш нейтральне слово, а general practitioner (family doctor), specialist (doctor who has specialized in a particular area of medicine) medical officer (doctor employed in an organization to deal with medical and health matters) містять додаткову інформацію.

До підгрупи медичні працівники належать мовні одиниці, які деривативним способом утворені від назв спеціальностей: pediatrician, urologist, epidemiologist, oculist, dermatologist. Виключенням стало слово ear specialist, яке все ж має абсолютний синонім otolaryngologist.

Цікавими для дослідження стали слова, що належать до підгрупи лікарів нетрадиційної медицини. Серед назв, які походять від назв сфери медицини – acupuncturist, chiropractor (також має синонім bonesetter), aromatherapist, witch doctor, shaman, faith healer, quack (лікар-шарлатан), exorcist.

Проводячи стилістичний аналіз семантичного поля здоров'я, а саме аналіз метафоричних виразів, виокремленні метафоричні вира-

зи було згруповано у 9 груп: ЗДОРОВ’Я – ПРИРОДА, ЗДОРОВ’Я – ТЕХНІКА, ЗДОРОВ’Я – РОЗВАГИ, ЗДОРОВ’Я – САД, ЗДОРОВ’Я – ТІЛО, ЗДОРОВ’Я – КОЛЬОРОВА ГАМА, ЗДОРОВ’Я – ПРОЦЕСИ, ЗДОРОВ’Я – ФІНАНСИ, ЗДОРОВ’Я – ПОТОЙБІЧНІ СИЛИ.

Найпоширеніші метафоричні вирази відносяться до групи ПРИРОДА та ТЕХНІКА: *to be at low ebb* – “мати погане здоров’я”, *to be in low waters* – “мати погане здоров’я”, *to be on top of the world* – “бути здоровим, добре себе почувати”, *to go down-brow; to go downhill* – “хворіти”, *he/she is blooming*, що означає “він/вона здоровий/а”, *keep your boiler clean!* – “дивись за своїм здоров’ям!”, *On the afternoon turn now!* означає “мати погане здоров’я”. Дуже часто зустрічаються порівняння з тваринним світом *to be lively as a cricket* – “жвавий як цвіркун”, *to be peart as a jay* – “жвавий як сойка”, *to be hard as a ground toad* – “міцний як земляна жаба”.

Проаналізовані метафоричні вирази належать до сталих традиційних англійських метафор, вони є притаманними цій мові та широко вживаними її носіями. Ці вирази відображають мовну картину світу носіїв мови та знаходяться на периферії семантичного поля здоров’я.

Отже, на сьогодні важливою постає проблема системного підходу до аналізу лексики будь-якого гатунку, зокрема медичної лексики, який базується на виявленні парадигматичних відношень між словами та групами слів, наслідком чого є спроби їх оформлення у лексико-семантичні групи на підставі спільності й подібності семантичного складу кожного з них.

Література:

1. Білецький А. О. Загальне мовознавство / А. О. Білецький. – М., 1991. – 415 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М. П. Кочерган // – К. “Академія”, 1999. – 464 с.
3. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика: Синонимические средства языка / Ю. Д. Апресян. – М., 1974 – 381 с.
4. Будагов Р. А. Толковые словари в национальной культуре народов. – М.: МГУ, 1989. – 151 с.
5. Roger’s Thesaurus of English words and Phrases, London, 1994. – 997 p.
6. Wehmeier S. Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English. – Oxford, 2003. – 1600 p.

*Цвик Альона Віталіївна,
Національний університет "Острозька академія"*

ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВИБАЧЕННЯ (на матеріалі англомовного художнього дискурсу)

У статті висвітлено основні засоби вербального та невербального спілкування на позначення вибачення. Предметом запропонованого дослідження є висловлювання вибачення в сучасній англійській мові. Метою роботи є вивчення мовних та немовних засобів на позначення вибачення, а саме виявлення характерних особливостей вживання досліджуваних висловлень у мовленнєвій поведінці носіїв англійської мови. Актуальність обраної теми обумовлена загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення мови у її функціонуванні.

Важливою складовою частиною знання історії культури соціально адаптованої особистості є культура мови, яка безпосередньо пов'язана із поняттям етикету. Багато мовленнєвих актів, що мають відношення до категорії ввічливості, можуть бути реалізовані як вербально, так і невербально, наприклад, акти вітання, вибачення, прощання, подяки.

Спершу розглянемо різні типи висловлень-вибачень у різноманітних семантичних структурах. За формою та семантикою основних способів вираження висловлення-вибачення можна поділити на: власне директивні, що зберігають форму наказового способу: *Excuse me, forgive me, pardon me*; реквестивно-констатуючі: *I beg your pardon, I apologize*; власне констатуючі, що є більш зорієнтованими на інформацію про стан мовця: *I'm sorry*. Було визначено висловлювання вибачення, які за мету мають вираження провини, яка пов'язана з осудом дії самим індивідом незалежно від того, як до цієї дії поставилися чи можуть поставитися оточуючі [3:231]. В англійській мові це реалізується за допомогою дієслів: *to apologize* – '*He apologized to the people who had been affected*' [4] та іменника *apology* – '*I make no apologies for supporting that policy*' [5].

У лексико-синтаксичній структурі вибачень переважають так звані інтенсифікатори висловлень (лексико-морфологічні, синтаксичні), які сприяють підвищенню їх експресивності [1:42]. В ролі засобів ство-

рення інтенсивності висловлень-вибачень вживаються такі лексико-морфологічні засоби як підсилювальні частки, прислівникові кваліфікатори й емоційні вигуки (*so, very; awfully, terribly, dreadfully, really; oh, oh my God, oh no, oops*) *'I'm really sorry if I said anything wrong... e'* [4].

Окрім низки мовних засобів, до яких вдається мовець, з метою сформуванню висловлювання вибачення, існують невербальні засоби на позначення вибачення. Як правило, в англomовній культурі можна посміхнутись людині, яку ви штовхнули, а також привітно кивнути або особливим (вибачальним) чином посміхнутись (*an apologizing smile*) *'Oh. ' Davido smiled guiltily. 'That. Sorry'. ' [8: 23].*

Для того, щоб здійснити акт вибачення, слід вчинити певну дію. Вона може бути здійснена обдумано, так як, наприклад, в тому випадку, коли людина дарує квіти або інший подарунок: зміст цієї дії у якості вибачення виражений нечітко, але обидва учасники про це знають. З іншого боку, у функції вибачення можуть використовуватись більш чи менш свідомо виражені люб'язність, симпатія до адресата.

Самим конвенційним виразом визнання своєї вини є погляд або направлений вниз і винний вираз обличчя, при якому людина також уникає прямого погляду (*not to look square in the eye, not to look straight*) *'He blushed and averted his eyes. "Sorry?!"* [5]. Визнання своєї вини факультативно може супроводжуватись таким жестом як: людина різко закриває очі і водночас сильно зажмурюється. У крайніх ситуаціях людина, яка просить пробачення може стати на коліна, використовуючи жест невербального прохання:

'They dropped to their knees and begged forgiveness'. [4].

Отже, за формою та структурою, невербальні засоби можуть поділятися на власне директивні, реквестивно-констатуючі та власне констатуючі. Впливова сила висловлення вибачення може реалізуватися у використанні мовцем різних засобів інтенсифікації. Вибачаючись, мовець для збільшення впливу на адресата вдається не лише до вербальних засобів, а й – до невербальних, котрі допомагають йому досягнути своєї комунікативної мети.

Література:

1. Антипова А. М. Система английской речевой интонации / А. М. Антипова. – М.: Высшая школа, 1979. – 132 с.
2. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. – Львів: В-во “СПОЛЮМ”, 2001. – 223 с.
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

3. Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary. New Digital Edition, 2008.
4. Corpus of Contemporary American English: <http://www.americancorpus.org/>
5. Naterop B.J, Revell R. Telephoning In English. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 34 p.
6. New Oxford American Dictionary, 2nd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2005.– 250 тис. статей.
7. Schell, Adam. Tomato rhapsody :a fable of love, lust and forbidden fruit. – New York: Delacorte Press, Edition, 2009. – 93 p,

*Чернецька Віра Вікторівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПРИКЛАДІ КНИГИ МАЙКЛА МУРА “DUDE, WHERE’S MY COUNTRY?”

Мова художньої літератури є стилістично різноманітною та неоднорідною, саме це допомагає авторам якнайбільше проявити свою індивідуальність та реалізувати творчий потенціал. Провідною ознакою стилю художньої літератури, яка відрізняє його від решти функціональних стилів, є широке використання стилістичного потенціалу мови, що знаходить своє відображення у стилістичних засобах. Виділяють стилістичні засоби лексикології, фразеології, морфології, фонетики, синтаксису, пунктуації, семасіології. [1:20]

До стилістичних засобів лексикології належать різні групи стилістично забарвленої лексики, яка становить активний та пасивний словники мови. У стилі художньої літератури стилістично забарвлена лексика є основою стилізації текстів. До цих лексичних груп належать: нейтральна лексика, терміни, застарілі слова, поетизми, варваризми, неологізми, просторіччя, жаргонізми, професіоналізми, діалектизми, сленг, вульгаризми. Нейтральні слова є основним джерелом полісемії та синонімії, що є причиною їх високої продуктивності у творенні нових значень слів та стилістичних варіантів. Терміни у художній літературі можуть вживатися для наукового забарвлення тексту, а також для досягнення гумористичного ефекту. Архаїзми використовуються для створення специфічної історичної атмосфери, для повної передачі тогочасної дійсності, для надання мові особливого звучання та колориту. Також застаріла лексика у художньому стилі часто виступає засобом створення іронії, сатири чи сарказму. У художній літературі широкого вжитку здобули авторські неологізми, слова створені автором для надання мові експресії та стилістичного забарвлення. Професіоналізми використовуються в текстах художніх творів з метою мовної характеристики персонажів, реалістичного відтворення мовного колориту різних професійних груп, з метою емоційного увиразнення мовлення. [2:23-29]

Книга Майкла Мура “Dude, Where’s My Country?” має сатиричне забарвлення, якого автор досягнув переважно завдяки вживанню сленгу та ненормативної лексики. Оскільки ненормативна лексика та сленг мають стилістичне навантаження негативного змісту, характеризуються наданням мові простоти, грубості, ефекту приниження, вони є ідеальним засобом створення сатири та іронії, які автор використовував для створення жорсткої критики політики США, що є основною темою твору. *But the United States never gave a rat’s ass about how badly Saddam the Dictator treated his own people. [3:58] George W. is only now seeing the rest of the world for the first time because he has to, because, darnit, that’s what presidents are supposed to do. [3:xi] All that kissing our ass, Mr. Blair, and we don’t even know where the hell your lips are! [3:xi]*

Роблячи висновки, можна стверджувати, що стиль художньої літератури характеризується широким використанням стилістичних засобів та прийомів на різних рівнях мови. Ця особливість є основною ознакою, що відрізняє художній стилі від інших стилів художньої літератури. Стилістично забарвлені групи лексики використовуються авторами як джерело стилізації художніх текстів. Книга Майкла Мура “Dude, Where’s My Country?” є гарним зразком досягнення стилістичних ефектів за допомогою стилістично забарвленої лексики, а саме сленгу та вульгаризмів.

Література:

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка / И. В. Арнольд. – Л.: Просвещение, 1990. – 300с.
2. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилистика англійської мови та дискурсний аналіз [Учбово-методичний посібник] / Л. П. Єфімов, О. А. Ясінецька – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 240с.
3. Michael Moore. Dude, Where’s My Country? Allen Lane, 2003. – 249 p.

Шалова Ольга Ігорівна,

Київський Національний Технічний Університет України “КПІ”

СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СКЛАДЕНИХ ТЕРМІНІВ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАТИКИ ТА ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Останнім часом прискореними темпами розвиваються такі галузі науки, як інформатика, кібернетика, ядерна фізика, комп’ютерна техніка, тощо. Науково-технічні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної професійної галузі науки або техніки, становлять суттєву складову науково-технічних текстів і одну з головних труднощів їх перекладу з огляду на їх неоднозначність, відсутність перекладних відповідників.

У відповідності з типом їх структури, терміни-словосполучення поділяються на :

1. *прості словосполучення* (складаються з двох слів, головного й залежного) *binary system* – бінарна система;

2. *складні словосполучення*, в яких залежні слова визначають різноманітні аспекти значення головного слова.

За морфологічним типом головного слова можна виділити:

а) *субстантивні словосполучення з підметом* – *base address* – адреса бази, з *прикметником -inverse code* – зворотній код;

б) *ад’єктивні словосполучення* з прикметником або прислівником у ролі головного слова – *thermal printer* – термографічний друкарський пристрій;

в) *дієслівні словосполучення*[1:154].

Основні форми утворення термінологічних словосполучень наступні:

1) термінологічні словосполучення, які складаються з іменників – *fax adapter*;

2) з прикметників та іменників – *remote control system*;

3) з дієприкметників (I, II) та іменників *binary-coded number*;

4) з прийменникових словосполучень – *trunnion of converter*[3: 123].

Слід зазначити, що переклад термінологічних словосполучень здійснюється в основному засобами калькування та експлікації. *Каль-*

кування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідниками у мові перекладу [4: 173].

Калькування використовувалось при перекладі таких термінологічних словосполучень як, наприклад : *process-handling procedure* (процедура управління процесом); *image recognition* (розпізнання зображення).

У випадку, коли словосполучення складається з термінів, які ще не ввійшли у вживання в певній галузі науки чи техніки на мові перекладу і які потребують свого тлумачення, використовується *експлікація*. Експлікація (описовий переклад) – це лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення даної одиниці [4: 185].

Експлікація є надзвичайно продуктивним засобом перекладу комп'ютерних термінів, оскільки бурхливий розвиток сфери інформаційних технологій не дозволяє багатьом термінам своєчасно знайти свої еквіваленти й закріпитися у мові перекладу. За допомогою експлікації перекладаються багатокомпонентні термінологічні словосполучення, як, наприклад: *native mode* – режим роботи у власній системі команд; *processor-specific code* – програма, прив'язана до певного процесора[2:55]

Література:

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. І. Карабан. – К.: Нова книга, 2002. – 207 с.
2. Снікєєва Є. М. Особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову // Вісник СумДУ, 2001. – № 5 (26). – С. 54-59.
3. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу / А. Я. Коваленко. – К: ІНККОС, 2002. – 320 с.
4. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.

*Шишкіна Катерина Миколаївна,
Національний університет “Острозька академія”*

ФРЕЙМ ЯК ОДИНИЦЯ ЗНАННЯ

На межі тисячоліть лінгвістична антропоцентрична парадигма збагатилася новими напрямками. До них, зокрема, належить когнітивна лінгвістика, яка підносить на новий щабель наукового пізнання успадковану від логіки, філософії, психології та попередніх етапів розвитку мовознавства проблему зв'язків між мовою та мисленням. Метою дослідження є висвітлити поняття фрейму як одиниці знання. Для досягнення мети було поставлено завдання: охарактеризувати поняття “фрейму” і з'ясувати його структуру.

Слід зазначити, що у когнітивній лінгвістиці стираються межі, встановлені структуралізмом, між семантикою і психологією, синхронією і діахронією, мовою і мовленням, словниковою й енциклопедичною інформацією, значенням і смислом, різними значеннями полісемічних слів і навіть різними концептами. Заперечується принцип мовної економії та принцип алгоритмічної побудови речення. Стверджується, що мова не є економною, вона не тільки допускає дублювання, а й вимагає його, і функціонує не за алгоритмічними законами. З цієї точки зору мовознавство якоюсь мірою повернулось назад – до історико-філософських традицій кінця XIX – початку XX ст. Такий поворот науки про мову є цілком закономірним і відповідає розвитку думки згідно із законом заперечення. Варто враховувати, що жодна наукова парадигма не може претендувати на статус абсолютно правильної і єдино можливої, однак кожна з парадигм – це новий (інший) погляд на таке складне, багатовимірне явище, як мова. Безумовно, не все в когнітивістиці витримає перевірку часом. Когнітивістів сьогодні критикують за відхід від проблеми значення, його заміну значно ширшим поняттям інформації, а також за звуження (вужке розуміння) поняття антропоцентричності, що теж зводиться до чистої інформації, тоді як насправді найважливішою рисою людського інтелекту є воля, яку когнітивісти ігнорують. Існує думка, що синтактика символів, якою найчастіше обмежуються представники цього наукового напрямку, не може адекватно відобразити ментальність людини. У

центрі пріоритетних досліджень когнітивної лінгвістики залишаються важливі проблеми, що вже стали традиційними для мовознавства: структура мовної свідомості, форми репрезентації знань, співвідношення логічної, мовної та концептуальної картин світу, картина світу та модель світу. Водночас на перший план мовознавчого пошуку в останні десятиліття висуваються когнітивна семантика, когнітивні категорії, когнітивна парадигма, когнітивні стратегії, когнітивні моделі. До нових понять, введених до наукового обігу саме когнітивною парадигмою, входить і поняття “фрейм”. В сучасних лінгвокогнітивних роботах простежується певна однотайність стосовно вибору засад фреймового аналізу – так, найчастіше дослідники спираються на роботи М. Мінського, Ч. Філлмора – трактування поняття “фрейм” зазнає більш чи менш суттєвих модифікацій під час його застосування для аналізу фактичного матеріалу. Застосовуючи поняття фрейму, Ч. Філлмор спочатку розумів його суто лінгвістично як систему вибору мовних засобів – слів, граматичних правил та мовних категорій, які асоціюються з протитипічними сценами або типовими ситуаціями.[3] Пізніше поняття фрейму стало трактуватися з когнітивної точки зору як особлива уніфікована конструкція знання чи схематизації досвіду. Такий стан справ потребує методологічних рефлексій над поняттям “фрейм” та способами його використання в сучасних лінгвокогнітивних дослідженнях.

У сучасній лінгвістиці фрейм визначається таким чином: одиниця знань, яка організована навколо концепта і містить у собі дані про суттєве, типове і можливе для цього концепта в рамках певної культури; структура даних для представлення стереотипної ситуації; тип когнітивної моделі, що репрезентує знання і думки, пов’язані з конкретними, часто повторюваними ситуаціями, структура знання, що об’єднує численні сфери, які асоціюються з певною лінгвістичною формою; когнітивна структура, яка існує у феноменологічному полі людини, базується на ймовірних знаннях про типові ситуації, очікуваннях з приводу якостей і відносин реальних гіпотетичних об’єктів [1].

Фрейм – це модель культурно зумовленого, канонізованого знання, яке є загальним принаймні для частини суспільства. Фрейм складається з вершини (теми), слотів або терміналів, які заповнюються пропозиціями. Основною одиницею збереження інформації є пропозиція. Фреймова семантика – це засіб когнітивного та семантичного моделювання мови. Він дає можливість моделювати принципи структурування і відображення певної частини людського досвіду, знань у значеннях мовних одиниць, способи активації загальних знань, які

забезпечують розуміння в процесі мовної комунікації. При цьому відсутня чітка межа між мовними значеннями і людським досвідом. Фрейми – це блоки знання, які стоять за значеннями слів і забезпечують їх розуміння. Фреймова семантика наголошує на необхідності пов’язування значення слова з фреймом, що лежить в його основі. Тим самим вона допускає можливість того, що комуніканти можуть знати значення слова, яке входить в певну лексичну групу, навіть якщо вони не знають ніяких інших слів із цієї групи або знають лише деякі з них. Термін “фрейм” використовується в даному випадку як родове поняття – загальний термін для позначення різних типів структур: фреймів, схем, сценаріїв.[2]

Література:

1. Мінський М. Фрейми для подання знань / М. Мінський. – М.: Енергія, 1979.
2. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания / Ч. Филлмор. – В кн.: Новое в зарубежной лингвистике, вып. XXIII. М., 1988
3. Фрейм – одиниця знання. – Вікіпедія – вільна енциклопедія. – [Цит. 2008,10 грудня]. – Доступний з: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Фрейм_\(одиниця_знання\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Фрейм_(одиниця_знання))

*Шустак Юлія Іванівна,
Національний університет "Острозька академія"*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА АНГЛІЦИЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Особливо гостро у сучасній науці стоїть питання глобалізації та, зокрема, експансії так званої глобальної мови, роль якої на сьогодні виконує англійська. Наслідком частого використання цієї мови у процесі міжкультурної комунікації є активне запозичення англійських лексичних одиниць до складу різних мов, в тому числі і української. Останнім часом досить часто фіксуються запозичення англіцизмів та їх широке застосування у повсякденному житті, насамперед представниками ЗМІ та молоддю. Саме тому аналіз ситуації, що склалася є досить актуальним питанням сучасної лінгвістики, що підтверджують дослідження В. Радчука, О. Чередниченка, І. Дзюби, К. Пауера, Ф. Бацевича.

Поряд із запозиченням неологізмів, які з огляду на місце їх виникнення не мають відповідників у різних мовах, увагу сучасного українця привертають слова, які мають безліч синонімів, але, через престиж англійської мови, чи через недбале ставлення до рідної, не вживаються ні ЗМІ, ні пересічними громадянами. Як справедливо зазначає В. Радчук, "внаслідок цього відбувається не поповнення мови, а заміна, не розвиток, а поступове витіснення [1: 5].

Більшість науковців, як наприклад О. Чередниченко, вважає, що такі процеси здебільшого пояснюються тим, що у частини вітчизняних журналістів, які безмежно полюбляють вживати англо-американізми за потребою і без неї, сформувався професійний жаргон [2: 4].

Детальніше досліджуючи сучасну ситуацію в пресі, можна спробувати порівняти лексичний склад у всеукраїнських, регіональних та місцевих періодичних виданнях. Для такого порівняння було опрацьовано опубліковані матеріали (обсягом по 50 сторінок) з трьох видань: "Україна молода" (Київ), "Експрес" (Рівне), "Острозька Академія" (Острог). Проаналізувавши публікації цих газет, можна дійти висновків, що кількість англіцизмів, поміщених на п'ятдесяті сторінках "України Молодої", становить 76 лексичних одиниць, "Експресу" – 36, "Острозької академії" – 29. Таким чином, чим ширшу територію

та аудиторію охоплює періодичне видання, тим частіше на його сторінках зустрічаються запозичені слова.

Щоб з'ясувати, як така ситуація впливає на словниковий запас пересічного українця, доречно дослідити співвідношення використання англіцизмів та українських слів сучасною молоддю. Для цього було проведено соціолінгвістичне дослідження серед студентів. Зокрема, акцент здійснювався на порівнянні лексики представників спеціальності англійська мова та література, які постійно працюють з глобальною мовою, та студентів інших спеціальностей.

За можливості обирати українське або англійське слово у запропонованому тексті 49% опитуваних використали англіцизми. Важливо, що гіпотеза про частіше використання запозичень людьми, спеціалізація яких пов'язана з англійською мовою, не достатньо підтверджується. Про це свідчить той факт, що результати обох груп опитуваних відрізняються лише на 5%, з перевагою представників спеціальності англійська мова та література.

Отже, виходячи із низки факторів, зокрема – із виконаного аналізу періодичних видань, а також із опитування, проведеного серед студентів, можна дійти висновку, що глобальна мова чинить значний вплив на українську. Проте використання власних та іншомовних ресурсів для забезпечення потреби комунікації у глобалізованому світі є об'єктивною необхідністю, яка потребує наукового підходу.

Література:

1. Радчук В. Глобалізація і переклад [Електронний ресурс] / В. Радчук. – Режим доступу до статті: ruthenia.info/txt/radchukv/03.html
2. Чередниченко О. І. Мова і культура у контексті глобалізації [Електронний ресурс] / О. І. Чередниченко. – Режим доступу до статті: www.ualogos.kiev.ua/category.html?number=60&category=10

ЗМІСТ

<i>Андрощук Лариса Миколаївна</i> СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ.....	3
<i>Барабасевич Поліна Олександрівна</i> ІДІОМАТИЧНІ ВИРАЗИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	5
<i>Безрука Ірина Петрівна</i> ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД ПОЕЗІЙ ЕДГАРА ПО: ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ БАР'ЄРИ.....	8
<i>Безручко Олена Вікторівна</i> КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРВ'Ю.....	10
<i>Бескорса Ольга Андріївна</i> БІЛІНГВІЗМ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ.....	15
<i>Білоус Оксана Іванівна</i> ЕМОЦІЙНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ТЕКСТУ ЧЕРЕЗ КІЛЬКІСТЬ ЕКСПРЕСИВІВ (на прикладі творів американських авторів)	17
<i>Бондар Інна Володимирівна</i> КОНЦЕПТ КРАСА В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	19
<i>Viktorія P. Boroday</i> COGNITIVE PECULIARITIES OF THE CONCEPT "SACREDNESS".....	21
<i>Босик Ольга Сергіївна</i> ЕТИКЕТНІ КОНСТРУКЦІЇ У ДІЛОВІЙ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ.....	23
<i>Вітовська Ірина Ігорівна</i> ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ІНТЕЛЕКТ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	25
<i>Гасюк Романія Михайлівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СИНТАКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ (на матеріалі п'єси Б. Шоу "Пігмаліон").....	27
<i>Глуходід Неоніла Романівна</i> СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІДЕОЛОГІЧНО НАВАНТАЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРІ ДЖОРДЖА ОРВЕЛА "1984".....	29
<i>Горблюк Олена Анатоліївна</i> УТВОРЕННЯ СЛЕНГОВИХ СЛІВ ШЛЯХОМ СКОРОЧЕННЯ.....	31

<i>Гуменюк Катерина Анатоліївна</i> ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР ТВОРУ ДЖОАН РОУЛІНГ “ГАРРІ ПОТТЕР ТА В’ЯЗЕНЬ АЗКАБАНУ”.....	34
<i>Давигора Інна Юріївна</i> ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ “АНОТАЦІЇ” ЗАХІДНИМИ І ВІТЧИЗНЯНИМИ НАУКОВЦЯМИ.....	37
<i>Діденко Ірина Федорівна</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ВОРОГА У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЕКС-ПРЕЗИДЕНТА США Р. РЕЙГАНА.....	39
<i>Drozd Nataliya Sergiivna</i> DEFINITION OF “SUCCESS” IN LITERARY DISCOURSE.....	42
<i>Думна Ольга Антонівна</i> СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ РОЗУМІННЯ КОНЦЕПТУ “БУТТЯ” ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТВОРІВ Т. ЕЛПОТА.....	44
<i>Зубко Аліса Сергіївна</i> СКЛАДЕНІ СЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	46
<i>Каленюк Яна Юріївна</i> СИНОНІМІЧНИЙ РЯД ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ “ПРАВДА”.....	49
<i>Кирийчук Віта Валеріївна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ В КОМУНІКАТИВНІЙ МЕТОДИЦІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	51
<i>Козачок Анастасія Сергіївна</i> КОНЦЕПТ “UKRAINE” В АНГЛОМОВНОМУ ПРОСТОРИ.....	54
<i>Кондратьєва Алла Євгенівна</i> УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНТЕКСТ: ФОЛЬКЛОРНИЙ ТА УРБАНІСТИЧНИЙ ТИПИ МАГІЧНОГО РЕАЛІЗМУ.....	56
<i>Коптілова Тетяна Георгіївна</i> ЛЕКСИКА МОДИ ХХІ СТОЛІТТЯ (на прикладі англомовних журналів).....	59
<i>Коротчук Наталія Василівна</i> СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ-ЗООНІМОМ (на матеріалі “Chambers Dictionary of Idioms”).....	61
<i>Костюк Ольга Олександрівна</i> ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ЕМІЛІ ДКІНСОН	63

<i>Крайчинський Едуард Олексійович</i> ПОЗИТИВНО/НЕГАТИВНО КОНОТОВАНА АНГЛІЙСЬКА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРУ МУЗИКИ ТА ЗВУЧАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ.....	65
<i>Курдаєв Андрій Олександрович</i> ПОСТСТРУКТУРАЛІСТСЬКА ОПОЗИЦІЯ: МІШЕЛЬ ФУКО VERSUS ЖАК ДЕРРІДА.....	68
<i>Левченко Вікторія Володимирівна</i> НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	70
<i>Лукавська Анна Вікторівна</i> КОМП'ЮТЕРНИЙ ЖАРГОН У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	73
<i>Лукавська Елла Вікторівна</i> АКТУАЛЬНІСТЬ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ШВИДКОМУ ЧИТАННЮ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	75
<i>Olga A. Maksymiuk</i> COGNITIVE AND SEMANTIC PECULARITIES OF THE CONCEPT “PARIS” IN THE NOVEL “TROPIC OF CANCER” (H. MILLER).....	77
<i>Манячук Юлія Володимирівна</i> КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ В АСПЕКТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (на прикладі англійських та українських культур).....	79
<i>Маруха Іванна Василівна</i> ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ ПОНЯТТЯ “СИМПАТІЯ”.....	81
<i>Матвійчук Тетяна Степанівна</i> СТИЛЬОВА СПЕЦИФІКА КОМЕДІЙ О.УАЙЛЬДА ТА Б.ШОУ.....	83
<i>Мацьківська Лілія Анатоліївна</i> ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ ТА ХАРАКТЕРНІ РИСИ ЖІНОЧОГО ДИСКУРСУ.....	85
<i>Меленко Ольга Олександрівна</i> ОРФОГРАФІЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНИХ ТЕКСТІВ.....	88
<i>Мироненко Анна Вікторівна</i> ТИПИ ЯЗЫКОВЫХ ЛИЧНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ: ПРОБЛЕМЫ И ВОЗМОЖНОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ.....	90

<i>Мізерний Ярослав Анатолійович</i> ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТА ГАЗЕТНОМУ СТИЛЯХ КАНАДСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ.....	96
<i>Олійник Анна Вікторівна</i> ГЕНДЕРНА АСИМЕТРІЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ У МОВЛЕННІ.....	98
<i>Пастушок Євгенія Олександрівна</i> КУЛЬТУРНІ КОДИ ЕРОСУ І ТАНАТОСУ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ (за драмою М. Метерлінка “Там всередині”).....	101
<i>Oksana Perets</i> PEDAGOGICAL AUTHORITY AS A BASIC COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF A FOREIGN LANGUAGE INSTRUCTOR’S AUTHORITY.....	104
<i>Півень Ірина Василівна</i> ПЕРЕКЛАД НЕОСОБОВИХ ФОРМ ДІСЛІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА АНГЛІЙСЬКУ.....	106
<i>Прокопович Наталія Іванівна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ ТА НЕГАТИВНОЇ ВЕРБАЛЬНОЇ ОЦІНКИ У ПОВІСТІ МАРКА ТВЕНА “ПРИГОДИ ТОМА СОЙЄРА”.....	108
<i>Пшенична Ольга Юріївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПИСЬМОВИХ ТЕКСТІВ.....	111
<i>Роганова Маріолла Олександрівна</i> ВІДОБРАЖЕННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ (НЗС) У ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛАХ НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ, ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ.....	114
<i>Розкладай Олександра Володимирівна</i> РЕКЛАМНІ ТЕКСТИ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ: ФОРМАТ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	118
<i>Сакун Алла Николаевна</i> ИНТЕРПРЕТАЦИЯ СМЫСЛА ПЕЙЗАЖНЫХ ЗАРИСОВОК И.С. ТУРГЕНЕВА (на матеріалі розповіді “Бежин луг”).....	120
<i>Сіліванова Ілона Миколаївна</i> ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧА ОСНОВА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ “КУПІВЛІ”.....	127

<i>Сімак Катерина Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ГРУПАХ.....	130
<i>Стасюк Іванна Сергіївна</i> МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ СТУДЕНТІВ І КУРСУ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВІ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ.....	132
<i>Товарков Олександр Олександрович</i> СУБ'ЄКТИВНА ОЦІНКА ЯК СМИСЛОВИЙ КОМПОНЕНТ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ.....	134
<i>Тручок Галина Іванівна</i> ЛІНГВІСТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	136
<i>Федорчук Людмила Юріївна</i> ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНО КОРЕКТНИХ ОДИНИЦЬ В АМЕРИКАНСЬКОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ.....	138
<i>Хотюк Ольга Борисівна</i> ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ ЗДОРОВ'Я.....	140
<i>Цвик Альона Віталіївна</i> ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВИБАЧЕННЯ (на матеріалі англomовного художнього дискурсу).....	143
<i>Чернецька Віра Вікторівна</i> ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПРИКЛАДІ КНИГИ МАЙКЛА МУРА “DUDE, WHERE'S MY COUNTRY?”.....	146
<i>Шалова Ольга Ігорівна</i> СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СКЛАДЕНИХ ТЕРМІНІВ В ГАЛУЗІ ІНФОРМАТИКИ ТА ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ.....	148
<i>Шишкіна Катерина Миколаївна</i> ФРЕЙМ ЯК ОДИНИЦЯ ЗНАННЯ.....	150
<i>Шустак Юлія Іванівна</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА АНГЛІЦИЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	153

Збірник наукових праць

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Серія “Філологічна”

Випуск 3.

Технічний редактор Свинарчук Р.В.

Комп’ютерна верстка Крушинської Н.О.

Художнє оформлення обкладинки Свинарчука Р.В.

Формат 42х30/8.

Папір офсетний. Друк різнографія.

Ум. друк. арк. 10. Гарнітура “TimesNewRomanС”

Наклад 100 прим.

Видавництво Національного університету “Острозька академія”
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво про державну реєстрацію
РВ №1 від 8 серпня 2000 року.